

Gyűjtő:	GALL ÉVA
Gyűjt. ideje:	1984.
Felvételek m.:	NAGYBERKEI
Stankumtató:	<u>VII. D</u>
	HELYNOMÁS.

TART.:

SZŐLEŠVET, BORÁSVAT

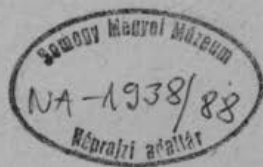
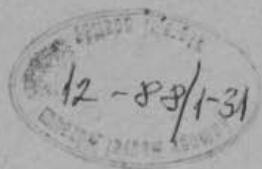
363lap

ÁTVEZETVE A MA-1938/88-as

TÉTELE ALÓL.

Székely - G. r. to Eszék

Kalmár Gáspár,
r.k. v.

Nagyberki
Kossuth L. u. 56.

Méhek a szőlőben

Az apósom kinn a hegyen tartotta a méheket, mer itthun nem vót olyan hely ahol vá tettük vóna. A permetszerek miatt ma már szinte senkise tart a szőlőbe méheket.

A pincétől egy vágóval lejjebb vótak a méhek, jó helük vót, közel az akácós. Ott a fejezetén a cseresnyefa tujibe vótak a kaptárok.

Gáll Éva
1984. IX. 16.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta Tolna m.

Állattartás a szőlőben

Az anyósomék tartottak itt kinn a hegyen baromfit, kiskacsákat, kiscsibéket, itt volt egy baromfiól csinálva, de napközbe mentek szanaszéjjel, ahogy kapáltak mentek utánuk a kiscsibék. Itt vótak állandóan az öregek a hegyen hétszámra, amikor má kezdtek öregedni 55-60 éves korukat az a fiatalok hétfőn reggel kocsival kihozták, egy hétrevaló kajával. Az öregek itt a szőlőben tettek-vettek, minden munkát elvégeztek. A fiatalember a kocsival hazament, és ment ki a mezőre, szántott, vetett, boronált, amit éppen köllött. Szombaton meg csak annyi vót a munka, hogy takarmányt vittek be, vasárnapra és utána kigyűttek az öregekér, fölpakolták őket és mentek, vitték haza őket. Templomba mentek vasárnap, hétfőn reggel megen kezdődött az élet előrül.

Gáll Éva
1984.VIII. 30.

Nagyberki- Szalacska hegy
Somogy m.
Ujváros u. 27.

Szülő

Vörös /Hosszi/ Ferenc, 1922.
r.k. v.

Az apósomnak az apósáru maradt, az apósomnak az apósa művelte 50 évig ezt a terciát, na most az apósom mikor idekerült ezekhő férjhez, vőnek gyütt kb. 40 évig művelte ezt a terciát, 1951-be meghalt, és akkor énrám maradt a tercia. Vörös Ferencnek hívták az apósomat, volt egy fia, azt is Vörös Ferencnek hívták, azér is lettünk talán ilyen házassági összeköttetésbe, mer mikor én ide jöttem lakni Berkibe 1940-be, akkor összetalálkoztunk, és névrokonok lettünk, vót neki egy huga, és én azt feleségül vettem. Én voltam a magasabb, erősebb, engem Hosszi Ferkónak, őt meg alacsonynak hívták, mer ő vót a kisebb.
Az apósomnak az apósa az kinn élt a szőlőbe, az apósom már nem, mer ő pályamunkán vót előmunkás.

G áll Eva
1984. VIII. 30.

Árva Kata hegy, ha bñires Szalacska

A régiiek mind így mondták, de igaz is, mer Szalacska egy igazi kimagasló tető, ez a rész Csille, ahol a mikenk van, nem annyira, de fönn a szalacsikai kápolna környéke tiszta humusz, fekete föld, meg a fekvése is kimondottan jó, nincs is a környékbe olyan zamatos bor, mind Szalacskán. Csillébe is jó bor terem, csak ez több trágyát kíván, gyengébb a talaj. Csillébe inkább sárgaföldes a talaj, de aki jól táplálja, ugye mind mink is sokat ganyézzuk, a mikenk jó. 3 évenként trágyázzuk és minden évbe műtrágyát is adok nekije, kb. 10-12 éve használók műtrágyát is.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Somogy m.
Nagyberki-Szalacska hegy

Nyárs

Kalmár Gáspárné,
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

A rossz akáckarókat kupacokba raktuk, s azon süttötünk nyársat.
Szalonnát, kalbászt, hajmát húztunk a nyársra, pa prikát, paradicsomot nem tettünk rá, mink csak hagymával szerettük.
Inkább nyáron este felé szoktunk nyársat sütni, az mindig élmény volt.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Csike/Takács Kálmán, 1913.
r.k. v.

Nojé

Mikor vót a nagy vizözön, akkor csinyát nagy bárkát, nem tudom má hány esztendeig csinyáta a bárkát, és abba belevitte a gyerekeit, meg a madarakat meg a füvet, meg mindent a világon, még a szőlővesszőt is. Ugye vótak fíjai, aztánék elültették a szőlővesszőt, abbul lett ugye a bor, aztán az öreg Nojé nem tudta az erejít, többet ivott, de nem tudták hogy mi van vele, elhalt az öreg, ozt így lett a bor. Ismerem az éneket is Nojéről, de egyedül nem tudom elmondani, van itt a hegyen egy ember Kovács Károly aki végig tudja, nagyon szokta énekünyi.

Gáll Éva
1984. III. 27.

Kalmár Gáspárné,

r.k. v.

~~XXXXXXXXXX~~

sz: Javos Erzsébet

Nagyberki
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Szőlőoltvány-telep

Az a szőlő, ami most nekünk van, az én ükapámnak is megvót má. Igazi jó szőlőt az apám csinyát belüle, ő vót a legnagyobb szőlész a családba, szőlőoltvánnyal is foglalkoztunk, szőlőoltvány -telepünk is vót, a kutatóintézetnek 1943-ba több mint 200 ezer ojtványt csinyátunk. A kertbe, vót egy kataszteri anya vadtelepünk, Berlander 5 BB és 5 C ezek a legjobb fajták vótak abba az időbe. Megrendüték az ojtványt, mink meg beojtottuk az emberekkel, Villánybu hozattunk munkásokat, később meg helybelieket is betanítottunk. Én is már 10 éves koromba kezdtem ojtani. Azér hoztunk Villánybul munkásokat, mer azok szakmabeli asszonyok vótak, ott tanultak Villányba. Az édesapám nagyon jó kapcsolatba vót gyróf Teleki Pállal, azé volt a telep Villányba, többször meghívták apámat összejövetelekre, bírálatokra, szőlőérés előtt is, utána is, nagy eszmecserek folytak. Többen is mentek a környékből, akik szerették a szőlőt és komolyabban foglalkoztak vele, az apám összeszedte őket, fülültek a vonatra, azt elmentek le Villányba. Kaposkőröszturon a Tóth Pista bácsi, Kospulából Retek Máté, Kóvágó Anti, Z. Nagy Feri bácsi, az utóbbi az Alfödrü került Pestre, ott gazdálkodott 40 kat.holdja vót, 1951-be leadta ott a földjeit, mer képviselő lett, látta, hogy mi lesz a földeknek a vége, leadta, fülgyüttek Pestre lakni. De már akkor is jó vót az apámmal a nexus, mikor még az Alföldön laktak.

Gáll Éva
1984. IX. 16.

Kalmár Gáspár,
r.k. v.
sz: Taszáron

Nagyberki
Kocsuth L. u. 56.
Somogy m.

Szólások

Neves szólások is le szoktak hozzánk gyünni, Kocsis Pali bácsi, Z. Negy meg az após, én vittek ki őket kocsival a hügyre, az első az vót, hogy körülnézték a szőlőt. A Kocsis Pali bácsi egyenként megnézett minden tőkét ez az enyém, ez is éntülem származik ... így, csak ránézett és mindjárt mondta melik hunnan való. Akkor megvacsoráztunk, én lefeküdtem. Ők meg beszélgetnek, beszélgetnek, főlébredek fél 3. Mondom: "Hát maguk még most se feküdtek le?" Azt mondják: "Még mindig van téma, még rögge is lesz téma." Rögge lefeküdtek szér, de mikor főkeltek, ujól kezdték, nem tudtak kifogni a szóból.

Gáll Éva
1984. IX. 16.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

~~Gállesi Kovács János, 1912.~~
r.k. v.
Ruzsa Lajos, 1912.
/cseléd/

Uraság

Gróf Vigyázó Sándor vót itt az uraság, de Biró Pista bérelte a területet. A gróf a Tudományos Akadémiára hagyta a birtokát, a Biró meg kivette bérbe, Kb. 2000 holdas gazdaság volt, a kastélyon alul vót a major, mind zsuppos házak voltak ott, meg a kastélyon fölű is. Béresek, kocsisok vótak ott sokan azok szántották föl a földet, betakarították a gabonát. A szőlőt summások dógozták, Zalából szoktak gyünni, meg a falubul is sokan jártak föl ide napszámba. 80 fillér vót a napszám, mikor már pengőt fizettek az nagyon jó volt, de reggeltől estig kellett dógozni. Nem láttuk akkor a bormak színe hirit se otthun, cukrot is csak akkor vettünk egy kilót, ha nagy ünnep gyütt.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

7.

Erdélyi Gyula, 1913.
r.k. v.

Uraságok

A Szalacskaai hügyön a kápolna környékén levő szőlő a Tudományos Akadémiáé vót, de a Biró uraság bérelte, mikor begyűttek az oroszok, akkor köllött elmenni onnand neki. Az övé volt Szalacska puszta, a nagyberki puszta is. Előtte a Vigyázó grófé volt ez a terület ugy tudom az apámru, a szüleim ugy mondták, hogy itt lakott a kastélyba.

De volt itt egy Smidegg nevű uraság meg egy Dajcs nevű bérlő is még. A Smidegg benne vót a szabadságharcba is, a kastélytul vót két gyalogut odáig a régi temetőig, no most mikor az Akadémia átvette ezt a gazdaságot én ott dógoztam a pesti kűművesekkel a kastélyt hogy javították. Ami vót valamikor a személyzetnek a wc-je, azt bontották föl, mer az egyik azt mondta, hogy itt van egy alagut, a térképtű. Azt mondja: én ezen elmegyek. Mondom: "biztos lesz az?" Vitte a lámpát, kibontottuk, a meg bement. Vót a kastélyon kívül egy szivárványos kut, kerekes, mellette meg vót egy usztató, réceusztató. No akkor az meg elindult, tudom mer velük dógoztam, culáger vótam, no elment a mosókonyháig, mer a kastélytól nem messze vót egy mosókonyha, ki vót bótozval annyira az alagut, hogy hintóval el lehetett menni, de még ki vót téglázval az alj is, a Smidegg gróf ezén az alaguton menekült el még hozzá hintóval, én az apámtul tudom, mer az bejárt oda strázsának, abba jaz időbe be köllött járni a cselédeknek strázzálni, mer azt mor mondták, hogy jár a kísértet meg a boszorkány a kastélyba, de nem az vót ám, hanem a szajhák jártak éjjel a kastélyba.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Birtokosok

Mikor a Smiedegg gróf eldisszidált Törökországba, elkobozták a vagyonát. Utána a Tudományos Akadémiájé lett, aki kiadta bérbe a Biró uraságank, de egy Dajcs nevű bérlőnek is meg egy dombóvári zsidónak Ecetesnek mondták is vót itt bérelt földje. No majd aztán a Vigyázó Ferenc gróf a Tudományos Akadémiára hagyta megen a nagyberki birtokot. Mosdós a Pallavicoli uraságé vót.

Mikor el lett árverezvé a Smiedeggnek a birtoka, itt a vásártéren, akkor vette meg a Vigyázó ~~Sándor~~ Ferenc, de az nem tartózkodott itt, kiadta bérbe Dajcs nevűnek. A fiára Vigyázó Sándorra hagyta a birtokot, de az meg üngyilko lett, kiugrott az emeletről így ő meg az Akadémiára hagyta a vagyonát. Amikor a Smiedegg elmenekült Törökországba, fél órahosszáig tartózkodott a kastélyba mikor hazagyütt, még összeszedte a szükséges holmikat, aztán akkor az öreg Kis Jóska bátyámnak, az öreg Csima Kovácsnak nem ösmertétek, tük, ugyan annak a házat vöttétek móg /ránéz Rózsa Lajosnéra/ -"Nem mink, hanem Rózsájék". - nevetés- Igazad van, csakhát téged is odagon- dutalak abba ja családba. - "Odatartozok most". Aztán annak az apósának az apja is József vót meg a Csimának az apja is gazdaféle vót itt az urodalomba. Azt mondta neki a Smiedegg: "Józsi, nem láttál semmit!" Avval fölült a hintóra, négyesfogattal elment ezen a Kisgáti órháznál, a Keoske hidon, a Homokalján menekült el. Azt mondták a kocsisa 1 hétre gyütt vissza, elvitte a tengerpartig. Ugye ott kapott menedéket, Bécs felé nem mehetett mer onnand gyütt a veszély, a törökök meg befogadták.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Rajczi József, 1922.
r.k. v.

Urasági szőlő

A Biró ur a ság csak bérelte a Tudományos Akadémiától a területet. Csille felé a Varga Sanyi vót a szomszédja, arra bef elé az öreg Csekeijé még uradalmi terület vót, a kápolna egész környéke, a legjobb terület a Biró uraságé vót.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Rajczi József, 1922.
r.k. v.

Vidékiek a nemigen

most már sokan vannak, talán azért, mert a mi gyerekeink nem értékelik annyira a szőlőt, mind a városiak. Itt a hegyen alig tudok egy-két szőlőt, ami vidékiek vót, esetleg csak úgy, ha ágról rászakadt, pl. rokonságból örökölt, ez is attalai itt a szomszédomban. Örökölték, ezeknek vót itt régóta szőlőjük, de venni nem vettek itt vidékiek szőlőt. Régebben csak apáról fiúra maradt így örökölték, egy kettő esetleg eladta véletlen a szőlőjét, de nemigen vót eladó szőlő a területen. Mostan má cserélődik, itt szemkőz t is már a 3. gazda is eladja, ugye a gyerekeknek más a gondolkodásuk, pl. az én fia m az szereti a műveletit, ért is hozzá, de nem olyan nagyon vágyik azért mégsem, hogy ide kijárjon. Tegnap elgyütt velünk, szívesen hordta meg darálta de ugye autószerelő, mindig van bütykülőnivalója, az t mondja egy hét alatt többet keres, mind mink egész nyáron a szőlővel, és el se fárad annyira.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Kisberki
Somogy m.

Nagy Tibor, 1927.I.9.
/tanító/ r. k. v.

Birtokosok

Ugy tudom, hogy Vigyázó Sándor gróf halála után a Tudományos Akadémiára hagyta a birtokot, aki aztán Biró István bérlőnek adta ki, valami Lovasné volt a felesége nem tudom, hogy milyen házasságba éltek, két gyerekük volt. A kiscsátpusztai bárógyerekekkel együtt jártam gimnáziumba meg együtt csuszkáltunk, voltak vagy 4-5en, holland nő volt a felesége a bárónak, Strich Edgárd volt a neve, Kiscsát pusztán volt 40 holdnál nagyobb birtokuk. A kastélyba sohasem jutottam be a Biró uraság ideje alatt, legfeljebb a lyukakon néztünk be a kerítésen, vagy ha kirepült a teniszlabda akkor azt visszadoztuk.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki
Somogy m.
Kossuth L. u. 56.

Kalmár Gáspár,
r.k. v.

"Arany és ezüstkalászos gazdák könyve, 1943."

Kalmár Gáspár aranykalászos gazda, gazdálkodó Nagyberki Saját és apósa birtokán gazdálkodik. A téli gazdasági iskolát Kaposvárott végezte el eredményesen, ahol könyvjutalomban is részesült. Egészen kiváló gazda. Bánkúti 1201-es búzát, Leischmann és Bánkúti tengerit, nemesített zabot, hatvani tavaszi sörárpát, és hatvani nemesített rozsot, napraforgót, ~~xx~~ szójababot termel igen jó eredménnyel. Állandóan kísérletezik műtrágyával. Gazdasága mintaszerű a környéken. Állattenyésztése pedig egészen kiváló. Importált szarvasmarhái törzskönyvezettek, általában bikákat nevel, amelyekkel már számos díjat nyert. Így az 1936. évi mezőgazdasági kiállításon szimentáli bikájával 1. d. díjat, ugyanakkor hazai pirostarka bikájával pedig az 1. b. díjat nyerte. Számos 2. 3. díj és dicsérő oklevél bizonyítja állattenyésztése kiválóságát. Nős, egy gyermeke van. Tényleges katonai szolgálatát után mint szakaszvezető ment ki az orosz harctérre. Az Erdélyi és a Délvidéki emlék érem tulajdonosa. Apósa Javos Gyula ezüstkalászos gazda, hombárbizományos. /Mind a ketten gabonakereskedők vótunk./ Amit összeszedtünk a gazdáktól gaboná raktárba raktuk és elszállították, diszponálták Németországba vagy a pesti Nagymalomba. Egy faluba csak egy ilyen bizományos vót, sőt az após az egész környéknek: Baté, Mosdós, Nagyberki, Csoma, Szabadi, Attala, Kaspupa. Én meg Fonó, Gölle, Büssü, Kazsok arra azon a részen./ 1935-ben Somogy-szentimrén a Zöldmező tanfolyamot majd a téli tanfolyamot Nagyberkiben végezte el. Állattenyésztés terén kiváló eredményeket ért el. A vármegye törvényhatósági bizottságának tagja, a somogy m.-i állattenyésztési egyesület választott tagja, a községi képviselőtestület tagja és még számos közeleti tisztség viselője és egyesület tagja. Nagyon jó megjelenésű, kedves, mosolygós férfi vót és szerették az emberek törekeny vót, úgyhogyhát nem bántott meg soha senkit. 33 éves korába községi bírónak választották, de csak 3 évig vállalta, tovább nem, azt mondta ebből elég. Gáll Éva, 1984.X.18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
Ujváros u. 27.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.

Biró uraság

szőleje mind úgy lett kijuttatva a háboru után, és amikor megjött a megváltási ára, akkor kifizették azok akiknek kijuttatták, megvették.
A Biró uraság bérbe használta ezt a gazdaságot, a Tudományos Akadémiától vette ki bérbe 25 évre. 1940-be mikor mi idegyüttünk Berkibe lakni, akkor járt le a Biró uraságnak a szerződése. Nem nagyon tartózkodott itt, valami szanatóriumba tartották, mer beteg vót. Itt vót egy gazdája Szarka Józsefnek hívták. Mink Tolna megyéből gyüttünk ide, Sütvény pusztán laktunk. Nosztrányba születtem, az apám ott vót ilyen gazda ember a Szabó uraságnál. A Szabó uraság ugyanugy kivette a Hercegiektől Nosztrány pusztát, mind itt a Biró. Mikor lejárt a 25 év, akkor átvették újra a Hercegiek azt a gazdaságot, és a Szabó uraság meg ide Mosdósra gyött el. Az öreg Szabónak a gazdaszemélyzetét a Hercegiek nem alkalmazták, azok mehettek amerre akartak. Annyit tettek, hogy elhelyezték a fataromat is Sütvénybe ideiglenesen, 4 évig ott laktunk, s utána gyüttünk ide Berkibe lakni, ide került kocsishajdunánk, 10-12 kocsisnak vót a parancsnokja. Én is a gazdaságba szógáltam, de 41-be elmentem a vasutra, ott szógáltam 30 évig,

Gáll Iva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

Föld

Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
az: Nosztrány puszta, Tolna

Régen 100-120 pengő volt egy hold föld, egy 1200 szögöles terület.

Egy kishold, egy magyar holdnak is mondták.

Az 1600 szögölest kataszterinek mondták másfél kisholdnak számított.

Egy hold föld 110-120 pengőért egy tehén ára volt, egy tehén alatta volt egy borju az 120 pengő volt.

Az 5 hold földem mellett volt egy kis lovam egy nagyon szép nehéz fajta ló, meg volt két fejőstején, meg egy bika vagy egy növendék borju.

Ehhez megvolt a kaszálóterület is, olyan 3 hold. Évente 2-szer, de ha jó idő

volt akkor 3-szor is kaszáltunk, az 1. kaszálást mondták előszénának,

a 2.-at sarjunak. A sarjut összeszoktuk rázni árpa vagy zabszómával, azt

kapták a lovak télen éjszakára. 1 hold árpa szokott lenni, rozs meg fél

hold, az köllött zsupnak is, de azt kézzel csépültük otthon az udvarba

össze vótak rakva a kévék körbe, a fejek összeálltak, ponyvára raktuk és kézi

cséppel kivertük, nekem még most is megvan, otthon lóg a pajtába, borsót

szoktunk vele csépülni. Körbe mentek és ütemre verték a kalászokat.

Összevitt a rokonság 3-4 pár is szokott csépülni.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Javós Gyula

Kalmár Gáspárné, 1921. X. 3.
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

A tejszövetkezetnek is az elnöke volt, egy spicer nevű zsidó vásárolta föl a tejet, apám nagyon jóba volt vele és kijárta, hogy a berkiek minél magasabb árat kapjanak a tejért.
A szarvasmarha tenyésztő bizottságnak is tagja vót, a mi udvarunkba szokott lenni a bírálát, lemérték a bikákat, ott döntötték el, hogy melik mehet Pestre a kiállításra stb.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta, Tolna m.

Cselédbér

Egy esztendőre egy uradalmi cseléd kapott 16 q tiszta buzát, 3 q árpát, 50 pengő fertálpéz, tehát 3 hónapenként kapott 50 pengőt meg 6 méter hasábfája meg nyári szabadtüzelő, ilyen csalit, huzkodás fák, avval főztek nyári üdöbe. Vót hozzá egy kataszteri kukoricaföd, egy tehén egy üsző vagy növendék tartás, benntartás a legelőn, disznó korlátlan mennyiségbe. Kapott még sőt azt már nem tudom pontosan mennyit. Ez volt a konvenció egy esztendőre. Habár ahol csak egy kereső vót a családba meg gyerek is volt már ott nem sok vót a 16 q buza, mer ruha is köllött, igaz együnk csak 60 fillérbe került.

Gáll Eva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Ruzs Lajos, 1912.

r.k. v.

/cseléd/

Szent György nap, cselédet

Ápr. 24. volt a cselédeknek a hurcukodási ideje. Február 23.-án kinek ugy mondták föl, ki maga mondott föl, akármeckora hó vót, menni köllött nekik el utána. Edesapam nem akart tovább cseléd lönni, és megvette azt a helet ahun jelenleg is lakom, de akkor csak földél vót rajta.

Szentivány pusztán vótunk cselédek, hárman szógáltunk már, meg vót egy kisebb öcsém, aki gyerök vót még, aztán édesanyámnak má sok vót a 4 férfit elgondozny akkor vót 5-6 db marha, 25-30 db disznó, 3 kenderföld, mindenönk kapott ugye, 300 szögölet fejenként. No akkor meg 1000 kadrát kukoricaföld, az konvenció föld vót, minden termése a mienk lett.

Az apám parádéskocsis vót, az nem tudott besegíteni, hun éjjel hun nappal, de annak mindig menni köllött. Mink meg az öcsémmel igáskocsisok vótunk, ott meg lehetett azt csináni, hogy én a marhákat gondoztam el, mindön reggel, az öcsém meg a közös kútról hordta a vizet meg megvágta a fát, így azér segizettünk, de kapányi nem tudtunk elmenni, ezér nehéz vót egyedül édesanyánkha meg mikor részes masinyáni jártunk, aratnyi, az eődét is üneki köllött utánun hordanyi.

Gáll Éva

1984. VIII. 27.

Nagyberki
Somogy m.

Dombai Lajosné,

Biró uraságnál

a nagyapám volt a gazda, 50 éves szolga vót náluk, ő vezette az egész birtokot. Akkor még nem volt nyugdíj, de az én nagyapám kapott nyugdíjat az uraságtól, benne volt abban az irásban, amit az uraság adott neki, a tejtől, tűzifától, a pénz, 12 benttartásos tehene volt.

Az iskolába rendezték az ünnepséget, a Biró uraság egy arany zsebórát meg oklevelet adott át apá nagyapámnak, akkor lehettem vagy 7 éves, de emlékszem rá, összejöttek a falubeliek és ünnepséget tartottak, hát abba az időbe ilyen nemigen fordult elő.

A bor a magtárnál volt, azt is nagyapám adta ki, meg az urasághoz is ő vitte be. Később aztán butéliát is nyitottak, ahol a jelenlegi bolt van ott egy szat-tócsüzlét volt, vegyeskereskedés, ott mérték ki butéliákba az uraságnak a bő-rát is.

Nagyapámnak 9 gyereke volt 6 lány, 3 fiu.

Gáll Éva
1984. VIII. 27.

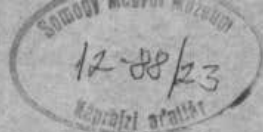
12-33/22
Néprajzi archívum
Szarka intéző

A Szarka a Biró uraságnak a gazdája, faluráme vót. Vót egy másik gazda is Szalacska pusztán Pauer Ignácnak hívták, ezek ketten irányították a gazdaságot. A napszamosokat meg a cselédeket jó meg tudták dógoztatnyi. Esött vagy nem esött mönni köllött nekik, a hetényi meg a szentiványi ehöz menyország vót. Elejibe jártam napszámba, csak a végén azér annyira jóba lette vele, hogy pallér lettem a Biró uraságnál, parancsultam a napszamosoknak, föl köllött ügyelni a munkára ha répát eggyeltünk, kapátunk vagy gyütöttünk. Summásokat Zala megyébül, Letenyérül hoztak 6 hónapra, tavasszal gyüttek, ősszel, szüret után mentek haza, mikor elfogyott a munka. Nem vót aratóbál, nem tartottak se itt, se Szentiványba, mer ott meg részesara tók vótak Attalából.

Gáll Éva
1984. VIII. 27.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
Kossuth L. u. 71.

Kiss Sándorné, 1912. III.21
sz: Megyer Rozália

Hegyremenők beszélgetése

Sánta ember megy legelől, de utólérik, mikor pár lépéssel mögé érnek, megszólítják: "Ne siess má annyira".

Erre megfordul kezét nyujt a férfiaknak, az asszonyoknak köszön: Szerbusztók. Elkerülik, az öreg utánuk szól: "Nem sietek, hisz má nem is tudok."

Egy biciklis asszony utóléri a kis csoportot, de a meredek emelkedőnek le kell szállnia. "Mentek?" A többiek: "megyünk."

"Hanem te könnyen gyüsz" - mondja egyik a csoportból. "Könnyenám, -feleli az asszony- csak az a baj, hogy a kipufugó annyira hátul van /mutat a biciklire- / hogy nekem köll hajtani."

"Dógozni?" - kérdezik. Nem, szedegelődünk válaszolja egy idősebb asszony.

Én is azért gyüvök - mondja az asszony- mer pirosodik a paprikám, az eszboros is potyog, meg szőlőt is viszek, otthon az unókák megennék már."

Gáll Éva
1984. VIII. 29.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Ruzsa Lajos, 1912.
r.k. v.
/cseléd/

Szőlő

1956-ban széjjelment a tsz, és olyan jól mentünk szét, hogy meg tudtam venni a szőlőt, 18 ezer Ft-ért, az nagy szó vót abba jaz üdőbe. Most meg 20 ezer Ft-ért adnak egy darab szőlőnekvaló földet, igaz a pénzünk is kevesebbet ér.

Pincék:llegelő a kápolnától lefelé a feleségemnek első unokatestvérjéé

2. Péter Jóska bácsi következett, de az eladta, 3. akkor gyün a két komlóié a sarokba 4. Kiss Jóska 5. Varga Károl 6. kisberki kovács, 7. Varga Sanyi bácsi, 8. Gáspár. Sokszor összeóvastam ám, 100 pince biztos van. A kápolna mögötti sarokba van 18 pince, ahogy gyüvünk az uton a körösztig még van 33 pince az még Szalacska / név szerint felsorolja/ Csillébe meg van még 24 pince.

Egy földél alatt két pince is van, pl. ha két testvér vót, mint a Tar Sanyié is a szenes Varga Jóskáé, az egyik fele az egyiké a másik a másiké mindeniknek van külön pincéje is. Aki ügyesebb vót az saját maga is kiásta a pincét, meg vótak ilyen napszámosféle kutásó embörök pl. a Tar Sanyinak az apja. A legtöbb pince nincs kibótozva csak amelik később épült vagy nagyon omlott. A partpincék a 75-ön fölü vannak, szegényebbek meg olyahok csinyátak part-pincét, akiknek olyan területe van, éppen most csinál két nagybajomi gazda a kápolna alatt partpincét, olyan kemény az agyag, hogy nem köll félni, hogy leszakad. Én is megtanultam, hogy be köll meszelni a pincét, azokött én se csináltam, de mindig hullott olyan apró pot, miuta bemeszeltük, egy szem se hullik, ugy megtapadt az a mész, olyan, mind a beton.

Gáll Éva
1984. VIII. 29.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta Tolna m.

Szőlőbe

csak szőlő legyen azt tartották az öregek, de igazuk is volt. Se fa, se vetemény nem jó a szőlőbe, ugye ha egy tüke szőlőn van 10-12 fej szőlő meg még egy csomó zöldség sárgarépa, hát az nem jó ugy, mer a zöldség kiveszi a fődből a nedvességet, hát milyen gyökerei vannak annak a sárgarépának. A szőlőnek is ugye csak addig megy lefelé a gyökere, ameddig ki van forgatva. Tovább nem megy ám lefelé, az oldalt megy alá, mikor eléri a kemény talajt, amerre nincs forgatva, akkor az oldalt elvág. És hogyha nem talál nedvességet pl. oldalt, akkor följön. Minimum 80 cm mélyre le kell forgatni, hogy a szőlő akkor is meg tudjon élni, ha szárazság van.

Gáll Eva
1984. VIII. 30.

Nagyberki
Somogy m.

Vót /Péter/ József, 1906.
r.k. v.

A szőlő kártevői

Közel vót az erdő, a nyulak, szarvasok ők mind bejártak a szőlőbe. Én lugosdróttal kerítettem be a szőlőmet, eccer tettem én ki hurkot a szarvasnak, hogy majd belemegy a nyakába aztán majd megdöglik vagy valami, bele is ment, kihuzta a korláttuskót, azt vitte amerre ment, az összes szőlőtükét kitördelte, megfogadtam, hogy többet nem teszek ki hurkot. De a mi szőlőnkbe ritkán ment vad, közel vót a kápolna, ugye ott lakó vót, meg kutya vót, az ugatása vadította el őket onnand. De vót akiknél nagy károkat okoztak a vadak, akinek közelebb vót a szőlője az erdőhöz, de vótak ezek a kerepek, meg olajos rongyokat gyujtottak meg a szőlő végénél, ugye annak a szaga nagyon sokáig nem ment el, evvel védekezett a nép legjobban.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.

sz: Nosztrány puszta, Tolna m

Gomba

sok volt régen az erdőbe, lehetett kosárszámra szedni meg kaszálni, annyi vót, mind a szakramentum. De mostanában az ember alig talál. Ki szoktuk teríteni lepedőre az udvarba és a napon megszáradt, mikor már csörgött akkor zacskókbá rakták és fölötötték. Dunctosüvegekbe is el szokták rakná leszelték, sós vízbe elrakták, papírral lekötötték, az olyan vót, mintha frissen szedték volna.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalácska hegy
Somogy m.

Gomba

Tar Gyulá né, 1915. V. 16.
sz: Javó s Magdolna
r.k. v.

Tar Gyula, 1908.
/suszter/ r.k. v.

Szoktunk szedni Keserűgombát, Vargányát, Nyulgombát. Most Hancsurát lehet szedni, sok van erre felé. En nem sok gombát eszek meg, ebbe a nyárba is nagyon szép ózlábu gombát találtam, olyan nagy volt, mind a kalapom még el is vittem haza, de a feleségem is azt mondta ti nem süti meg jólire száritani is szoktuk a gombát, pláne Vargánya ha van több, akkor le szoktuk szelni vékony szeletekre és a napra a kitesszük, mikor jól megsikkadt, akkor egy kis acskóba belerakjuk, jó levegős helyre föl kötjük és ha levest főzünk belerakunk egy félmarékkal, jó izt ad akár milyen levesnek.

Legjobban pürkötet szoktunk csinálni gombából.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Rajczi József, 1922.
r.k. v.

Vadak

Somogy Megyei Állomány

12-88/29

Nagyberki-Szalacska

Nagyon sok a szarvas errefelé, sok kárt tesznek minden évben a szőlőben. Nekem van egy megoldásom, mostmár 4 éve kinn van egy kutya, a végén ki van kötve és a z itt van állandóan. Télen azért hazaviszem, de áprilistól kezdve egész őszig itt van. Őregapám szokta mesélni, hogy az ő öregjei mesélték, hogy egy nádas terület volt Kisberki és Nagyberki közt, még farkasok is voltak, és tüzzel risztották azokat. A z egy ilyen semmitermő terület volt. Selem rétnek meg Rákosi rétnek is hívták.

Gá 11 Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyuláné, 1915. V. 16.
sz: Javós Magdolna
r.k. v.

Vadak

Sok kárt tesznek a szőlőbe, minden évbe, ugye közel az erdő, bejárnak a szőlőkbe is. Tavaly is a paprikámat mind lenyirték, most meg a paprika fölött nyírta el a tetejét ott rágte le. Tavaly meg nem is vót egy szem paprikám se, mer csak ujjnyi szára maradt, annyira megették. A Göllei Imre éjjel szok lámpát égetni, hogy az őzek féljenek tőle, ne menjenek be a szőlőbe, mink is gyújtottunk már egypárszor tüzet, meg úgy tettem, hogy petróleumos rongyot égettem.

Mikor észrevettem, hogy kezdik a paprikát megcsipkedni, akkor még a földre is öntöttem egy kis petróleumot, hogy büdös legyen. Multkorába meg fönn Szalacska a répátmögkezdte, mer röttenetes nagy répák vannak mondtam a papának, hozzá 1 fő petróleumos rongyot, hát kettőt kiakasztottam.

azóta nem bántják.

Gáll Éva
1984. X. h.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

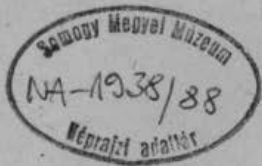
Ruzsa Lajos, 1912.
r.k. v. /cseléd/

Rabsic

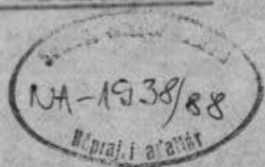
A környéken legjobban a gyalányiak szerettek rabsickodni. Berki Főső Mezőn sok fácány vót, van egy olyan rétes rész ottan, bokrok minden, ott szeretett a fácány költeni. A gyalányiak meg mindig oda szoktak elgyünnyi vadászni, pláne még a Biró uraság üdejibe, a háboru előtt, abba az üdőbe az egész kerület a Biró uraságé magáé vót, oda csak az mehetett, akit a Biró uraság meghitt, nem ugy mind máma, hogy vannak 50-en is rája. Még össze is lüdöztek, mer az uraság is meg a csőszei, gazdái is kinn vadásztak, aztán a gyalányiak is ott vótak, hogy csetepaté lett belüle. A parasztnak is vót csősziük, meg magának az uraságnak is, azoknak mindegy nek vót puskája. Urasági csősz a Bunyi Pista meg a Takács Imre, a szomszéd vót a csősz sokáig. A gazdáknál meg az öreg Királ Péter bácsi.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Prsházak, pince's, berudese'us

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Pálinkafőző

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

az erdősháztól 300 m-re volt, távol a falutól, a két hegy között. Volt egy Mosdóson is, ami Kata hegyen volt az bekerült a falu végére, akkor azt államosították, aztán hogy hová tűnt el a pálinkafőző azt nem tudom. A gazdának is ott kellett lenni, még főtt a pálinka, mer a hűtéshez a vizet állított szivattyuzni. Általába 52 fokosra főzték a pálinkát, mire kihül 50-50,5 fokos lesz. Mindenkinek volt szilvése, általába abból főzték a pálinkát. A szőlő alatt nekünk is sok szilvánk volt. Külön gyümölcsösünk nem volt, csak ami a szőlő környékén termett. Itt a faluba csak ami a házteleken, meg a hegyen a szőlőkbe volt gyümölcsfa különálló nagyobb gyümölcsöse csak az uraságnak vol. Cseresznye itt majdnem minden szőlőben van, korai májusi, meg későbbi, meg van ropogós később, volt még egy rózsaszín, már nem tudom a nevét, de abból olyan pálinkát lehetett főzni, hogy az kimondottan jó volt, a cseresznyét azt nem kevertük semmilyen más gyümölccsel, magába főztük ki, az volt az igazi. És az a rózsaszín cseresznye olyan volt, hogy abba a kukac nem esett bele, nem szerette, a májusi után hamarosan érett.

Gáll Iva
1984. III. 23.

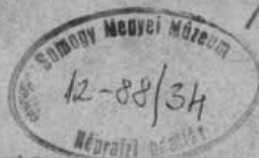
Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Esővizgyűjtőt

Kombájnfelelőből csináltam ide a pinve elé. Kivágtam, hogy beleférjen az üst
és abba szoktam vízetforralni, amikor hordót mosok.

Gáll Éva
1984. VIII. 29.

Pincepadlás

Rézkényszóró: lisztharmat ellen használtuk.

Vaságy --- tavaly még azon aludtunk, de kihoztuk otthonról a heverőt ez meg fölkerült ide.

Borsfü
Háromlábú vaslábos -- belül zománcos vót, ebbe főztünk még megvolt a szabad tűzhely.

Kiskosarak --- az ojtócsapokat szoktam beleállítani

Kapicska ---- kombájn kaszának a pengéjiből van csinálva, én csináltam, ojtáshoz sokom ezeket használni, evvel csirkézem be, nem kézzel, mint régen ahogy szoktuk.

Szőlőültetőfurók--- a fa a régebbi.

Kaszapenge --- az elkopott kaszapengét el szokták tenni, 30-40 cm-es darabot levágnak belőle és avval szokták a káposztát szelni.

Gáll Éva
1984. VIII. 29.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Madárijesztők

A szarvasok ellen petróleumos rongyot szoktam a szőlő szélére tenni, büdös elkerülik.

Tavasszal amikor kezd a szőlő hajtani egy pétisós zsákba beleszoktam tenni egy petróleumlámpát, éjjel olyan világos, mintha egy ember állna ott.

- Régen több szélkereplő is volt a hegyen, kiakasztották egy póznára, és úgy vót megcsinálva, hogy a szél irányába mindig fordult. Ha megszokták a madarak akkor már nem sokat ért.

- Gyerekkoromba meg vót egy ostorom avval riogattam a madarakat.

Üregapám csinálta kenderből a végén meg raffia volt. Akkorákat szól ám, mint egy dupla puska. Reggel korán meg ástefelé durrogattam, de el is mentek.

En nem tudom most madarak sincsenek úgy, mind akkor. Legjobban a rigó meg a seregély eszi a szőlőt. Ecker az unokatestvéremnél Göllebe szüretült, aztán délbe bementek ebédelni, egy kis vágatra való elmaradt, azt mondták majd ebéd után leszüretülik, de mikorra mentek ki már nem köllött szüretülni, a seregélyek mögették. Ugy meglepték a seregélyek, hogy ott nem maradt egy szí szem se.

- Pöle meg mókus sokszor vót még itt a padláson is, ami diót összegyűjtöttem sokszor megdézsmálta. A pöle megette a korai barackukat is.

Gáll Iva
1984. VIII. 29.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Fertál

A mustot meregettük vele, és evvel hordtuk le a hordóba. Még fejtésnél is használtuk. Most 5-600 Ft egy ilyen fertál, csinálna a kádár most is, de nagyon drága, inkább műanyagedényt használok. Négy kádár is vót Berkibe, Stadler, Igali, Deák, Dombai. A Stadler vót a legjobb, mer szerette a bort, azt már megállapítottam, hogy amelik iparos szereti a bort, az jól is dőlgozik. 40-50 évet kibirtak a hordók. Én kb. 3-4 éve pusztítottam el egy 9 akós hordót, még a nagyapám csináltatta, ha tudtam vóna hogy ulyan jó belül nem pusztítottam vóna el, kb. 45 éves vót az a hordó, tele vót borküvel, vót 3-4 mm borkü körül az ódalén, amikor leszedtem az abroncsot úgy köllött szétverni. Az egyik hordóból annyira zörgött már én is kiszedtem egy fél kosárra való borküt, levettem a fenekét a hordónak, de alig birtam visszarakni. Hát az 1600x 6 öl területhez van 1800 liter hordóm, 300 literes a legnagyobb, 220 - 150 literesből van a legtöbb és 60 literes a legkisebb. Ha jó év van, akkor még a félfenekü hordót is szoktam használni.

Gáll Éva
1984. VIII. 29.

Pince

Zsuppos vót a pince teteje, amég öregapám élt, ő javitgatta, de aztán én-
nekem már se kedvem se időm nem vót rá. Pedig szép vót az a zsuptető meg mele-
gebb is vót télen. Kb. 20 éve lett átalakitva a tető, akkor készült a rakott
sparhet is, azelőtt szemeskályha volt a szobában, kinn meg vót egy szabad-
tűzhely féle, mert öregapám meg öreganyám kinn tartózkodtak hét számra
itt főztek nyári időszakba.

Kés -- fűrészlapból csináltam, mikor ~~xxx~~ lucernát vágtam e lentsoáró kerék föl
szokta tekerni, avval szoktam elválni, jó erős acél, nem köllött, kihoztam ide
az üvegeket, meg a konzerveket evvel szoktam fölnyitná, mer olyan éle van,
mind a fene.

Ojtókést nem tartok itt, mikor elvégzek az ojtással haza szoktam vinni,
mer ölég drága dolog az.

Gáll Éva
1984. VIII. 29.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Ruzsa Lajos, 1912.
r.k. v.
/cseléd/

Vertfalu pincék

voltak a hegyen, az én prэшázam is az meg a házam is otthon.
Abba az időbe tömtük a falat, leállítottak dugokat, és deszkákkal bezsarluztuk, ugyanugy, mind máma a betont, mikor a deszka tetejéig fölértek a tömással akkor megtágitották és megemelték, akkor megin dobálták bele a földet és tömösúlyokkal ledöngülték.
Egyszerü nyers földből készült a tömés, vót aki tett bele pelyvát is, az aljába, meg szélrül amikor csinyáták meg a saroknál, de a többi csak tiszta föld vót. A sarkokhoz szoktak tenni itt a hegyen szőlővenyigét vagy zsupot, hogy erősebb legyen, el ne düljön az jobban megtartotta.
Az én prэшázamnak a fala 80 cm vastag. Mikor megszáradt a fal utána vágják ki az ablaknak a helit fejszével utána meg vésüvel lefinomították, megérték kivágni úgy megszáradt az az összedöngült föld.
Ástak egy gödröt ahol jó sárga föld vót, mer tömésnek csak az jó, aztán kilapátuták teknyővel hordták a házhoz. A fekete termőföldet ledodták a teteji ről mer az hamar porlik, nem vót szabad, hogy belekeveredjen, lejjebb meg már vót annyi nedvesség a földbe, ami összefogta, nem öntözték.
Mikor házat építettek a faluba összement az összes rokonság, vót ott 20-30 ember, 1-2 nap alatt föld vót tömve.
Rárakták rögtön a tetőt, mikor elérték azt a bizonyos magasságot, hogyha eső van, ne ázzon meg a fal. A legjobb ács Kisberkibe a Fenyvesi volt, ő faragta ki a gerendákat, itt a hegyen is sok prэшázának ő csinálta a tetőzetét.
A szoba fölé deszkát raktak és azt még letapasztottuk, én is már azért ragasztottam le papírral a plafont, mer nem passzulanak rendesen a deszkák, azt ha földmentem a padlásra potyogott le a föld.
1-2 hónapig hagyták száradni a falat utána tapasztották és meszelték.

Gáll Éva
1984.VIII. 27.

Nagyberki-Szalacska hegy
~~Hívárok xxxxx~~ Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921.X. 3.
sz: Javos Erzsébet
r.k. v.

Pince

1883-ban épült ez a présház, az ajtó ki lett már cserélve, de az eredetin rajta vót az évszám, csak az az ajtó gyöngébb vót, lerohadt. Amég az oroszok be nem jöttek, addig mindig vót itt csősz a hegyen. A hegyközségi vezetőség fogadta föl a csőszet, aminek az apám vót az elnöke, vót egy pénztáros is. Apám idejében a hegyközség intézte a rézgalic beszerzést, mer azt egy időben korlátozták, közös beszerzéseket intéztek.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta, Tolna

Madárijesztő

Régebben itt a szőlőben nekünk is volt kerepülők, a szél hajtotta.
Volt egy keresztfa arról lógtak láncok, elől meg vót lemezből egy propellere
az fordult mindig a szél irányába, és ahogy forgott, összecsőréntek a láncok.
A templomban még van egy fakerep, avval szoktak kerepülni husvétkor a templomban,
mer mikor Jézus meghalt, akkor elnémultak a harangok, annak az emlékére.
Meg ustorral is szoktunk durrogatni, attól is félték a madarak, nekem
még van egy ustorom, itt tartom az eresz alatt összetekerve fölakasztom.

Gáll Eva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
P.k. v.
sz: Nosztrány puszta, Tolna m.

Zsupolás

A kézzel kicsépelte rozsszalmát használták a házak meg a pincék zsupolására. Az apósomnak az apja szokta zsupolni a tetőt, ügyesen, nagyon jól értett hozzája. Babicákat kötött, annak a tusától kb. 20 cm-re össze vót kötvel a tüje befelé zsupkötéssel, és egy hosszú kihégyezett fával cucának mondták avval alátekerték és úgy szokták befűzni a kötél alá, erősen át köllött fűzni, kézzel nem lehetett megoldani, a hegyinél is összekötötték és úgy tették föl a tetőre. És akkor ilyen vékony vesszőket vagdaltak, mind a cigaretta és avval úgy letűzködték, ilyen N alakra, sorba lefogatták vele, hogy a szél g fő ne kapja. Az alját meg metszőollóval egyenesre vágta.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta, Tolna m.

Metszés-- hordómosás

A feleségem szokott metszeni, az jobban érti, mind én, mer a Javos Gyula bácsinál tanult, ő hagyományosan csinálja, régimódián. A hordómosást is rá bízom, de olyan tisztára kimossa a hordót, mind az arany. Nem hagyja annyiba, ha én azt mondom, hogy jól van, az azt mondja ó gyerünk csak öregem még csináld, trisóval szokta mosni a hordót, rá is bízom. Az Öregek faszénnel szokták kipucolni a hordót belülről meg láncsal is mosták ugy hallottam, hogy a borkövet fölforgassa. De hiszen olyan is van ám, hogy a hordó olyan régi már, hogy a borkő tartja össze.

Gáll Eva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
Ujváros u. 27.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz.: Nosztrány pusztja Tolna m.

Pince

A régi időbe ez prэшáz vót, ami most szoba. A szárfa is ki lett cserélve, mikor elbontottam az istállót ide kihoztam a szárfát, elvágtuk és be lett ide rakva. Az istállókon mindig félajtó vót a levegőzés végett. Ez prэшáz vót eredetileg, volt rajta egy pici kis tolós ablak, most fönn van a ~~prэшázban~~ palláson. Azon körösztil meg lehetett látni hogyan foly a must a kádról, nem köllött kimenni, hanem a szobából az ablakon körösztil meg lehetett látni. A szobába négyszögletes nagy zöldcsempés cserépkályha vót, kb. 30 éve bontottuk el. Most rakott sparhelt van a szobába egy barátom rakta. Annakidején a cserépkályhát kívülről fütötték, nem a szobából. Vót kinn egy szabadkémény, ott főztek, abba vót egy ilyen rakott sporhelt, mind ez, azt külön fütötték. A cserépkályhának kívül vót egy ajtaja, nagy tükéket oda bedugtak, és avval fütöttek mikor télen itt tartózkodtak, mer mentek mindig az erdőre fát vágnyi, innend mentek, ide gyüttek vissza, itt sütöttek-főztek, este meg kártyáztak. Másfél rész erdeje vót az apósonnak, Tárkányba, ami aztán tagositval lett. Volt egy erdőbizottság, azok kidobulták, télen, hogy akinek van erdőrésze, az jelentkezzen egy bizonyos helyen, és ott megmondtak, hogy no emberek ki lehet vágnyi 10 fát. Ezt ellenőrizték is.

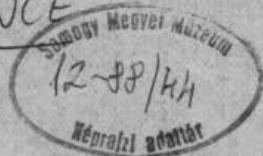
Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki- Szalacska hegy
Somogy m.

Vatga Sándor, 1922.VI. 17.
r.k. v.

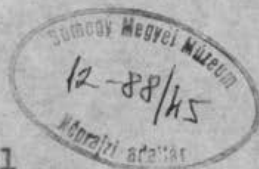
PINCE

Szőlő

A dédnagyapám is nagyberkibe való, 1700-as évekig visszamenőleg megke-
restük a családfát még a háboru előtt, de aztán gyűttek a viharos idők
ketten vótunk testvérek eccerre bevonultunk katonának, elmentünk a front-
ra, utána kisebb gondunk is nagyobb vót annál, hogy a családfa után kutassunk.
A szőlőt apámnak az apja vette 1914-be, a pincét 1916-ba épülték.
Nyers Sándor nevű ember építette, nem képesített kőműves volt, én henem csak
megtanulta valahol aztán folytatta. A pincének a hátsó oldala és a két
végfal az téglá, az eleje pedig tömött fal.
Régi divat volt, hogy a földolgozó helyből a présházból mennek le, é de
minálunk meg külön van a bejárat, kérdeztem is én a szüleimet, hogy mér
ilyenre csinálták, azt mondta, hogy az ü szomszédjának szintén a présház-
ból nyilott a pincelejáró és az öreg egy kicsit bepötytyentett, s addig
currikult, még beleesett a pincébe, és ott lelta a halálát, és akkor ők
azt határozták el, hogy ilyen ne történjen meg, inkább bevágnak a földbe
egy ilyen bóthajtásos részt, ugye ez többbe került, mer ezt ki kellett
téglázni, hogy rá tudják épülni a szobát. A pincének a kiásását mindenki
maga csinálta, de a boltozást már mesterember csinálta, mer annak kellett
egy sablont kifaragni, deszkából kiépíteni, és akkor főrakta a falat,
a sablont odatette a falra, a téglának egy kis szélit és arra ráépítette
Mikor ez itt megragadt, akkor vette előrébb és akkor megen jött előrébb.
Partpincék is vannak Szalacsán, ami csak be van vájva a partba, még a
tavalyi évbe is csináltak kettőt a nagybajomiak a templom alá.
Azok jobbak, mer azok a hüs, télen meg meleg pincék. Mer az teljes földbe van.
Mikor együtt vót a szőlő, vót itt 100 akó bor is, vót egy hosszú slag,
ott van egy luk, kivágva a pincébe le, le van vezetve ez a gumislag, é
akkor bele a hordóba és folyik a kádbu le, hozzá se nyul senki se, csak
éppen azt köll figyelni, hogy mikor telik meg a hordó.
Apám idejibe 2000 n öl szőlő volt egybe, ennek fele most a Visnyeijé, mer
a testvéremnek az özvegye eladta.

Gáll Éva
1984. X. 12.

Pince a háznál

A faluba nekünk is van a ház után egy kisebb pincénk ott tartjuk a krumplit, zödséget, meg egy hordó bort, ami a mindennapi fogyasztáshoz köllött. Az is külön esemény vót, amikor télen elmentek egy hordó borér a hegyre, eccer megtörtént a Bónáéknál, hogy elfelejtették a kereket eloldani, mer hazafelé a kápolmánál mindig be szokták kötnyi a kereket, és ugy jöttek hazáig, ugye már jó spiccesek vótak és elfelejtették eloldani. No akkor gyütt a disznóölés, a szomszédok ezt megtudták, akkor aztán megirták versbe:

Elindultunk Szalacsákára kocsival,
Bekötöttük a kereket józanul,
Csuszott csuszott a kerék ....

Majd elvásott a kerék a jégen és a fagyon meg a kövön.

Vót itt egy kisbiró Igali Pali a kádárnak a testvére, azt tudta meg az esetet, az apósom meg ezt a verset írta rá, be is dobták a nyársat, mondta az öreg: a rosszak ögye meg, hát minden kitudódik. De azok is visszairtak a kádárnak, mer azok meg elmentek Göllébe bucsuba a kádár meg a testvérgye, azok meg kaptak csomagot kék előruhába, kockásba szoktak adnyi csomagot, kerékpárral gyütték, a Pali leejtette a csomagot, ráment a kerékpár. Azt mondja neki a Jancsi: "Mit csinyász?" - "Nézd bátyám összetörött a csomagom." Azt mondja: "Te, itt az enyim verjük ezt is agyon." Fogtak egy botot, azt is összeverték. Ez mög mög lett írva nekik mögen disznóölésre. Azt is apám írta: Ugy hallottam disznót öltek, Vastag hurkát tötögettek. Nekem adják a javát, az ölönek meg a valagát. Aki a vért keverte, vékony fosás elérte.

gale
1984. X. 18.

Kisberki
Somogy m.

Nagy Tibor, 1927. I. 9.
/tanító/ r.k. v.

Madárriasztók

Ostorral is szoktak durrogatni madarak ellen, bőrostorral, kender ostorom még nekem is volt, azt én is tudtam fonni, nyolcas fonással. Meg fából készült szélkereplő is volt több a hegyen.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss József, 1927.
r.k. v. /vincellér/

Hordó mosás kukoricával

Azt is mondták az öregek, hogy amikor hordóba sok az ülepedés, úgy-
ha sajnáltak egypár liter bort benne hagyni, akkor beleszáradt a söprő.
Akkor morzsolt kukoricát kell a hordóba tenni, hogy fölkaristolja
az ülepedést, avval rázogatták, mosták a hordó t.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Rajczi József, 1922.
r.k. v.

Vizgyűjtő

Régebben rossz fahordókba, kádakba gyűjtötték az esővizet, később cementkádakat csináltattak, nekem is vót, de széjjelszivta a fagy, és amikor nyugdíjba mentem, én állattenyésztési brigádvezető vó tam 23 évig itt a nagyberki majorba, és akkor ezt az edényt kértem tőlük és ju tányosan odaadták. Azóta két éve ebbe gyűjtöm a vizet, mer ekég nehéz ide a meredek uton fölfordani a vizet.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

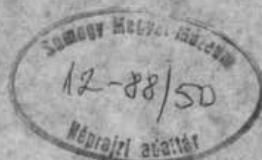
Rajczi József, 1922.
r.k. v.

Tótike

Ezt már én csinátattam, Dombai Lajos kádárná l. Jópár éves már, de minket még kiszolgál. Szabott ára vót, ezt nem literre csinálta, mind a hordót. A hordóimat is mind nála csinált attam, mostmá r bizony elég drága 25 Ft-ért csinálja literjit, de régen is belekerült a hordó literj e egy liter bor árába Persze a kkor még többet érta p ézünk, mostaná ba ugy néz ki, hogy a pénzünk nagyon s okat ér, amég az ember megszerzi, mikor megkapja akkor nem kap érte semmit.

Gá 11 Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Rajczi József, 1922.
r.k. v.

Hordószáritás

Van úgy, hogy mosás után rögtön viszem a hordót ha sürgős. Hát most pl. a vörös bor még le nem forr teljesen, addig nem lesz leeresztve, van úgy hogy megforr 3 nap vagy 4 nap, attól függ, hogy milyen az idő, hogy indul el. S amíg teljesen meg nem forr, addig nem szoktuk leereszteni, hogy eredeti jó szint kapjon, a bőriből a szőlőnek kapja a bor a szép vörös szint.

Gáli Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Rajezi János, 1922.
r.k. v.

Hordómosás

A pince elé a gyöpre kivisszük a hordókat és rágurítjuk a csántérfára, ami nem más, mind két oszlop, ezeken szoktuk a kocsióról legurítani a hordókat meg a pincében is ezen állnak. Először mindig két hideget adunk a hordónak az kiveszi a piszkot, utána kap forrót csak, mer ha egyből forrót adok, összekapja a hordót és savak egyebek benn maradnak és akkor ecetesedik meg a hordó, hogyha egyből forráz valaki. A melik hordó ecetes lesz, azt má nem lehet semmivel se megjavítani.

A legöregebb hordóm 34-be lett hitelesítve, 170 literes, két éve már ki akarom selejtezni, de csak meghagytam mer köllött, az új meg nagyon drága. Egy jó pincébe sokáig el van a hordó, náunk az a baj hogy a pince nagyon mély és nyirkos, és megpenészesednek a hordók.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Rajczi János, 1922.
r.k. v.

Présház

Kb. 60-70 éves lehet, a pince is megvolt, amikor apám megvette, csak mink kibótoltuk. A z épületnek a fala tömés, csak mi bepucoltuk. Elöl, ahol az ablak van, vót egy kis istálló, két lónak, közbe egy nagyon pici kis szoba, utána meg a présház, a pince régen is kívülről nyilott. A szobának a szélessége nem vót több, mind 2,5 m rakott spórhelttel tüzeltünk benne.

Gáll Éva
1984. X. 18.

NagyberkiSzalacska hegy
Somogy m.

/Csike/ Takács Kálmán, 1913.
r.k. v.

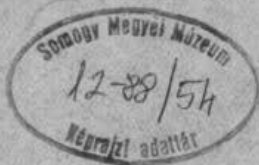
Hordó fenekének a felszedése

Csak akkor vettük fel a hordó fenekit, ha valamilyen baja vót a hordónak. Pl. ha áztatás után nem vót kiszáritva rendesen akkor dohot kapott. Először a fenék ki lett vével csinyezővel. Ezt én magam is csinyátam, de otth a kádárnál evvel a vonyóval, hazavittem, nem ért rá azt én csinyátam. Ahogy a doh belerőkönnyödött a horónak a fájába, le köllött 1-2 mm vastagon szedni a fából éles késsel le is faragtam, de jó lett a hordó azuta is hasznáлом.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

/Csike/ Takács Kálmán, 1913.
r.k. v.

Anslogozás

Egy parafadugóba van egy darab drót beleszerelve, a vége vissza van görbitve, arra ráakasztjuk az anslogot /kénlapot/ de ezt má csak kiszáritott hordóba szabad tönnyi. Mög van gyujtva és akkor beleeresszük a hordóba, ez a dugó pontosan rápasszul, tessék itt van e füstös is. Addig hagyjuk még teljesen el nem alszik és akkor óvatosan kihuzzuk a dugóval. Mikor kimosom a hordót alu-fömlü kiütöm az aknát, és kinn hagyom legalább egy félnap száradnyi. Vizesen nem szabad beleereszteni, mer lecsöpög errü a laprul a kén, s akkor ott romlást kap a vizes hordóba. Mielőtt szüröm a hordóba a mustot, azelőtt egy-két órával szoktam csak anslogozni. Sokan csinálják ugy is, hogy nyáron többször kikénezik a hordókat, de én nem mosok sose hordót ki, amikor kifogyott a bor, lezárom hagyok benn 1-2 litert, aztán ilyenkor mosom csak ki. Akik évközbe kimossák a hordót és bekénezik, azoknak utána minden hónapban köll kéneznii, mer különben megbüdösödik a bor a hordóba. A szalagkén kifejezetten a hordónak szükséges. A porkén az meg a bornak jó, de én nem foglalkozok vele, anélkül is tiszta a borom, a kénes bort meg nem szeretem.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalaoska hegy
Somogy m.

/Csike/ tanács
r.k. v.

Kármentő

A kádból kármentőbe engedték le a levet Ugy csinyátattuk kádárral, kb. 35 cm magas vót, dongás. A kármentőből fertálsajtárba vittük le a pincébe a mustot, kétfüles fertálsajtárba és a tőtikén köröszül tőtöttük a hordóba. Utóbb bádoggödörbe hordtuk le, most meg slagon ereszttem le a mustot. Valamikor a fertálsajtárból ittak a parasztek, pedig az 12 literes vót. A kármentő vót 50 literes.

Gáll Eva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

/Csike/ Takács Kálmán, 1913.
r.k. v.

Csántérfa

A pincébe azon állnak a hordók, kétféle is van, 1. ágas, 2. csak két jó gerendát lefektetnek. A hordót ha nagyobb volt akkor csántérfán gurítottuk le a kocsirul. Ha kisebb akkor lajtorján. Meg mikor kimossuk a hordót és csepegőre állítjuk akkor is csántérfára rakjuk az udvaron.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

/Csike/ Takács Álman, 1913.
r.k. v.

Hébér

Gyerekkoromba csak lopótök hébért használtunk. Én is sokáig csak azt tartottam, van itt a pinceszobába egy nagy, két literes kb. ezt én termeltem. A felirata: "Szöllész Takács kálmán 1939. Nagyberki" 08. 31. Háboru után begyűtt az üveg lopó, de azt nem egyen szerettem, vót több is, de mindig eltörött, mostmá csak slaggal gumislaggal veszem ki a bort a hordóból.

Gáll Éva
1984. x. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss József, 1927.
r.k. v. /vincellér/

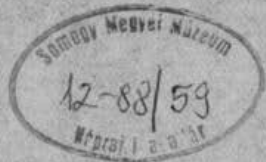
Söprős hordó mosása

Ugye a hordóból majdnem az utolsó csöppig kientjük a bort, ma dnen száraz már a söprő egy év múlva, mer a söprőt benne hagyjuk a hordóba a következő szüretig. Láncot teszünk a hordóba, ami fölktorja, ugy tesszük bele, hogy a végire kötünk egy madzagot a láncnak, a dugót beleverjük, csak a madzag van kívül, bütyökre meg van kötve, hogy ne csusszon bele a lánc egészen, mer akkor akkor összegomolyodik, nehéz kivenni, így meg csak kihuzza az ember. A hordó fenekén ahogy mozgatom állandóajan kavarja az a lánc a söprüt és föllazítja. Ezt egy olyantul tanultam, aki abszolút nem értett a szőlészethöz.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

iss József, 1927.
r.k. v. /vincellér/

Hordómosás

Diófalevélfőzettel is mostak hordót, a zöld diófalevelet összeszedték, ugye itt a hegyen majdnem minden pincénél van diófa, vagy a szőlő végibe, és forróvízbe megfőzték a leveleket, üstbe kinn a pince előtt és avval mosták ki a hordót, az szép színt meg szagot adott a hordónak.

Gáll Eva
1984. X. 18.

Hordómosás

Előre nem szabad kimosni, hogy vizesen maradjon a hordó, mer olyan nincs kérem a történelemben, hogy a hordót ki lehet szárogatni. A másik az, hogyha kinn hagyják udvaron vagy napon, 18 C fok fölött már megecetesedik belül, a nedves hordó. Először a söprős hordót hideg vízzel ki kell öblíteni, hátha penészes, mer különben, ha forró vízzel kezdjük, akkor beszívódik a fába a penész. Először tiszta hidegvízzel kiöblíteni, s utána forró vizet kap. Amikor kifogyott a bor, nem mossuk ki mindjárt a hordót, hanem benne marad a söprő, légmentesen lezárjuk, s ott lenn hagyjuk a pincében. Egy évig, kettőig kibírja, csak tökéletesen le kell zárni. Mindig marad a hordóba egy kis üllepedés, ha fejtésnél nincs szükség a hordóra, akkor csak szüret előtt mossuk ki. Egy héttel előbb is ki lehet mosni szüret előtt a hordót, de én csak 1-2 nappal előtte szoktam. De kéneznem szabad vizesen, csak amikor leengedjük a mustot, előtte 1-2 órával, mer a kkor meg kénhidrogénes lesz a bor, és akkor meg olyan záptojás szaga lesz. Még lehet gyógyítani, le kell fejteni, jól megszellőztetni, és jó lehet kéneznem. A szellőztetésnél a csapon nem simán jön ki, hanem alá tesznek valamit, hogy jól széjjelverje, de nekünk nem volt ilyen.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacsaka hegy
Somogy m.

Tar Gyula, 1908.
r.k. v.
/suszter/

Zsuppos pince

Minden pince zsuppos vót itt a hegyen, meg a faluba is a házak.
Mikor az apósomék épülték a házat, akkor le lett szedve a cserép, nagyobb
cserepet raktak rá, a kisebbeket meg kihoztuk ide a hegyre, abbu lett
megcserepezve a pészház. A zsup a rozsszalmából kézi cséppel lett
kicsépelve, hosszú deszkát tettek a fűrészbakokra, ha nem vót ölég
széles a deszka akkor kettőt tettek, egy jó marok rozsszalmát fővett az
ember, aztán ott ütötte. Amikor kész vót, akkor megfordította a boldogvégit,
mind a süprüt, akkor meg a tüjit verte oda. Akkor aztán szépen kipucutuk.
Kézszel kihuzkodtuk az olyan kis hitvány száleket, aztán kévébe szépen
főkötötték. Vót egy nagybátyánk, apámnak testvérgye az értette nagyon
a zsuppulást, el szokott járni másnak is zsuppuni, sokfelé elhitták.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

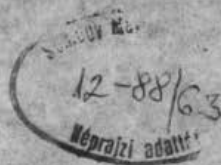
Tar Gyula, 1908.
r.k. v.
/suszter/

Hordó

Rögtön meglátszik egy hordóról, hogy jó-e. Vótak ezek a gyári hordók, azok nem passznak ugy, sokszor fólnak, csöpögnek. Nem olyan jók, de a szükség törvényt ront, ha sok a termés, köll a hordó, akárhunnand is.

Gáll Eva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyula, 1908.
r.k. v.
/suszter/

Pince, prés

Ez a pince, kb. már több mind 100 éve is itt van, az ajtaján nincs évszám, mer ki lett már cserélve.
Van egy faprésünk is, minden része még a csavargya is fából van, teljesen szédszedhető. Nagyon jó, én jobban ki tudok vele présüni, mind a vasprés-sel. Erre mifelénk nem tapostak a szőlőt, minden gazdának vót majdnem prése, akinek nem, az meg kért kúccsön, mink is a rokonyoktul vagy a szomszédoktul szoktuk elkérni a prést, amég benn szalacska vót szőlőnk, azt visszasegítettük nekik.

Gáll Ewa
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Szűrő

Tar Gyula, 1908.
r.k. v.
/szerter/

A szüretelőkedre belülről badogszűrőt szoktunk tenni, hogy felfogja a magokat meg ami a mustba van. Ezt a szűrőt még az öreg Pájt badogos csinyéta. Most a Pallósi Jóska van a faluba maszek badogos.

Gáll Iva
1984. X. 1.

Somogy m.
Nagyberki-Szalacska hegy

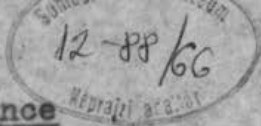
Hordó dugó

Kalmár Gáspárné,
sz: Javós Erzsébet
r.k.v.

Régen böngyét nádlevelet szoktak rá tekerni a hordó dugóra, hogy nagyon szorosan passzuljon, nehogy levegőt kapjon a bor. Az öregek használták, jó is vót. Mostanába már nem csinálja k, mer azt mondják, hogy könnyebben megcetesedik tőle a bor.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

A jó pince

Minél mélyebb a pince, annál jobb, mer annál hűvösebb és fagymentesebb. Nyáron is jobb, mer az is nagyon fontos, hogy ne melegedjen be gyorsan. A rendes pincéből vágunk egy kisebbet, azér vó t rá szükség, hogy ha nagyon meleg vót nyáron, akkor levittük az alsó pincébe a borokat. Hamar ecetesedik a bor, ha a pince nagyon főmelegszik.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Somogy m.
Nagyberki-Szalacska hegy

Kalmár Gáspárné,
r.k. v.
sz: Javós Erzsébet

Pince szellőző

Egy szellőzője van a pincének, de azon nem jut be elég levegő, ezér korán reggel, amikor csak kinn vagyok 1- 1,5 órát nyitva szoktam hagyni a pinceajtót. Ma is főkeltem 5 órakor, kinyitottam az ajtót, s úgy hagytam 6-1/2 7-ig. Melegbe dél felé viszont nem sz a bad kinyitni az ajtót, mer az má rossz a bornak.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Somogy m.
Nagyberki-Szalacska hegy

Kalmár Gáspárné,
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Pinceszoba berendezése

Szalmaszákos ágyak voltak itt régen is, csak azok már összetörtek. Sarokpad állt az ablak alatt, háttámlás, tulipánosra vót füstvel. Most van a földön szőnyeg, ami otthonról már kikerült, de apám meg nagyapám idejében csak föl vót sikálva a föld, és fölöntözve. Nagyanyám meg még én is bádögöntözővel locsoltuk föl a földet, de utóbb nem lehetett kapni, aztán egy műanyag flakont kiluggaltam s mostmár abból öntözök föl.

A szobába rakott sparhet vót, rendes téglából l kirakval és fehérre meszelve. Most cserépkályha /kb. 1 m magas, 40x60 cm-es/ van.

A konyhába /présházból nyílik, ajtóval nem volt, s ma sincs leválasztva/ is rakott sparhet vót, még előtte meg padka, kb. 50 cm magas, vályogból vót csinyával és betapasztva sárral, háromlábu vasedénye kben főztek rajta az ételt.

Csípővassal piszkálták alatta a tüzet.

Gáll Éva
1984. ~~IX~~ VIII. 31.

Somogy m.
Nagyberki-Szalacska hegy

Kalmár Gáspárné,
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Festmény a pince falán

Egy budapesti születésű festő, aki lejött ide Nagyberkibe lakni, az füstötte a képeket a falra, má több, mint 50 éve, csak hát utána lett javítva, a Nagy Tibi végezte el a javítását. Sokfelé jártunk apámmal, s nagyon megtetszett ez a rajz, s mink is megcsinnyátattuk a Hangácsival ide a szoba ajtaja fölé, a f elirata: "Isten hozott jó barát!", s egy kalapját a kezében tartó legényt ábrázol. Pénzért festette a festő.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Nagyberki-Szalacska hegy

Tar
~~Így~~ Gyuláné, 1915. V.16.

Somogy m.

szi: Javos Magdolna
r.k.v.

Pince

A pincét a nagybátyámtól, Javos Antaltól apámnak a testvérétől örököltük. Mink takarítottuk, azt így a miénk lett ez a szőlő meg a pince. Nem vót gyereke.

A miénk az első csillei pince. Amikor még a fináncok jártak ez volt Csille I. szám. Kb. 50 présház biztosan van a hegyen. De pince még több is.

A mi présházunkhoz is tartozik egy partpince, ami külön bejárata, nem a présházból nyílik. A szomszédunknak 3 parpincéje is van, azok is Javosok 3 testvér vót, mind a háromnak vót egy parpincéje. Lentebb nekünk is vót mégegy, de már annyira benyűtte a gaz, hogy nem használjuk. Azér csinyá-
tak ide parpincét, mer az aljba vagyunk, a présház alá pincét vágni nehéz lett volna. A mi parpincénk kb. 8 m. hosszú.

Gáll Éva
1984. X.1.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Esike Takács Kálmán, 1913
r.k. v.

Vincellérház

Még az uradalom vót, addig mink nem mehettünk a présházhoz, nem vót ott nekünk semmi keresnivalónk. A Mari néninek a férje omand esett le, ott halt meg. A présház is meg mellette a vincellérház is zsuppos vót. Rajtuk kívül csak a csősz lakott állandóan a hegyen, mikor begyűttek az oroszok akkor mentek el innend ~~kik~~ laknyi, 1950-be épültek Kisberkibe, akkor, mikor én. Szőrtarisznyával jártak régen a hegyre, nem hátizsákkal, mind most. Lőfarokbul készítette, vót ilyen szijgyártó ember, vásárba lehetett venni.

Gáll Iva
1984. III. 27.

Nagyberki
Somogy m.

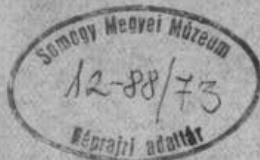
Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrsébet
r.k. v.

Kerepülő

Vót édesapánnak kettő kerepülője, főtett egy magas fát, arra csinyát rossz kapából egy vasat, amikor fujt a szél, ahhoz verte a bádogokat. Meg vót egy kisebb kerepülő is, amit hajtanyi köllött. Feketerigók, meg olyan szürke madár szokott a szőlőre járni. A szőlő végibe van az erdő, onnand úgy megy be, nem ám röpül, aztán jól lakik, ami lenn lóg abbul a fürtökbül.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrsébet
r.k. v.

Kápolna

Régen Szent Vendel vót a védőszentje, de tönkrement, és mikor felujították, mer az Akadémijájé vót, a Biró uraság ujította fő, bemeszeltették, meg mög palázták. A Biró uraság a gróf Vigyázó Sándor után gyütt, mer az Pesten lakott, de meghalt, és az Akadémiára hagyta a birtokát. De a főszö temetőbe a kriptába Smidegg gróf vót ráírva a rózsaszínű kújekre. Már fő vót rombulva, mer a mesteré vót ez a temető, csak apám kaszálta a temetőt, meg ő munkálta a mesternek a 6 hód földjít is felibü, de abba a kápolnába már a vasajtó minden össze vót törvel, föl vót turkálva, de a kövek megmaradtak a falnál, el lehetett olvasni, de már nincs meg, mer elbontották, ide csinyátak ebbe ja temetőbe abba a téglából kis halottas-házat. Apám is ott vót, mikor elbontották, mesélte, hogy vót ott egy hordó lent, konogott, ki akarták venni, de a Csike Imre bátyám vót akkor a biró az azt mondta, hogy hagyják csak ott, temessék be.

Gáll Eva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Úrzsébet
r.k. v.

Pince

Mikor forrtak a borok apám nyitva hatta a pince ajtaját és elgyütt haza. Még engöm is ott hagytam. Olyan vót az a zsuypos pince, hogy vót ilyen pitarja, jó széles, nyáron mikor kaszált, a szénát odatette, akkor azt mondta gyere lányom itt aluszunk kinn a pitarba. Mondtam is sokat, hogy apámmal ott aludtunk, az anyósom meg mondta, hogy nem félté, hogy a kigyó belemász a szádba éjjel, de hát nem vót énnéköm akkor annyi eszem. Elaludtam, apám mög elgyütt haza, nem tudom mi köllött könyérve vagy mi, oztán nem tudom mikor gyütt el, hajnalba vagy mikor, de mire röggel én fölédredtem, addigra meg visszagyütt.

Máskor /-régen/ nem köllött félni, hogy valaki idegen bemegy a pincébe.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

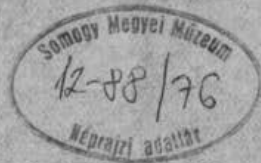
Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrsébet
r.k. v.

Pince

Nekünk a pincébe olyan régifajta cserépkályhánk vót, még most is van egy szem abbul isznak a csibék. Ahogy bemantünk vót ilyen kis konyhának mondtuk, abba tűzkel, 3 águ vasláb azon főztünk, a kályhát meg télen vagy ha ott aludtak azt hideg vót, azt bekiűtöttük, kívülről a konyhából raktuk, de a kályha meg belül vót a szobába. Fekete bogrács vót, annak megvót a teteje, abba forraltak vitet, meg gombát sütöttek, vót kisebb-nagyobb, mindenféle fajta. Közel vót az erdő, sok nyulgomba, keserügomba vót, pláne mikor együtt egy eső, együtt egy lanya, akkor nem lehetett még kötöznyi, vizes volt a szőlő, akkor pláne ott Csillénél, gyereink mentünk 3-4 asszony mentünk az erdőbe gombázni. Én még csigát is ettem édesapámnál, mikor még kislány vótam édesapám szedett csigát tavasszal, lebubította, azt ~~im~~ megfőzte a bográcsba, mikor azt megküedt, kibujt a házábul, akkor elvagdalta, aligha nem csak a farja vót jó, megsütötte, tojást ütött rá, olyan ize vót, mindig eszembe van, mind a tik zuzája olyan ropogós, kemény vót, de csak eccer ettem. Főztek ott a hegyen minden nap, vót kinn gyuródeszka, olyan széles fából egybe vót csinyával, cifra vót a vége, fől lehetett akasztanyi.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

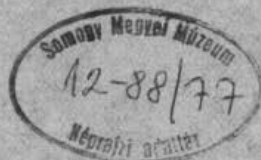
Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrsébet
r.k. v.

Présház

Abba vót a 15 akós nagy kád, akkor 2 méternél hosszabb nagy fasatu, két csavarja vót meg három fája.
Kapinyából itták meg avval merték a mustot, az is ott lógott a présházba a falon. Vetettek kobakot / körtealaku / meg hébert /hosszukás / és azt elvágták, abból csinýáták a kapinyát.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

§ Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrsébet
r.k. v.

Hordók

Még rendszeresen műveltük a szőlőt, vót 10 hordónk, vót 6-7 akós hordónk is, de ahogy öregedtünk inkább a kisebbeket tartottuk meg, mer nem tudtuk kihordanyi, apám pincéjibül könnyen ki lehetett hordanyi, mer az menetes vót, a mienk már följebb van, 10 lépcsőn már nehezebb kihajtani a hordókat, csántérfán hajtottuk ki. A pincébe is csántérfán álltak a hordók a fa alá tettek követ vagy téglát, hogy a fa ne rohadjon. A szélesebb pincékbe két oldalról álltak a hordók, a nagyobbak egyik felü, a kisebbek meg másik felü, de ha keskenyebb vót a pince, akkor csak az egyik oldalon vótak a hordók. Ami nem olyan fogós piros bor vót abba a hordóba abba lehetett tenni fehér bort, apám tött bele, de előtte jól kifobrázta, hogyha szorult, mer annyi termett. Ha kicsit fogta is, akkor azt mondtuk neki: rézszínű, de ha Otekló szőlő vót előtte a hordóba, akkor nem lehetett bele fehérét tenni, mer az megfogta, hogy semmilyen se vót.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Pincék

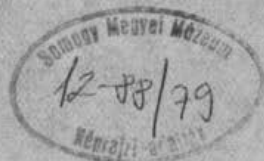

Ujabban az Aszalóaljba csak a partba vájják be a pincéket, de régen jobban csak prэшázás pincék vótak a hegyen. Én elvótam Gödrébe vásárra aztán egy nagy hosszú horón köllött lemenni, ott mind olyanok vótak a pincék, hogy csak a partba be vótak vágva, nem vót rajtuk prэшáz, mer közel van ott a falu, csak odamentek benn vót a boruk, de mást nemigen tartottak ott, mer közel vót a falu. De itt minálunk messze van a hegy, 7 kilométer oda ki a Csille vége. Mindenki maga csinýata a pincéket, a régieket nem bótozták, az mind földpince, akkor nem hordták oda a téglát. Vót mindenhun egy zsuppos épület, és abból lehetett lemenni a földpincébe. A mijenké is zsuppos vót, ilyen babicákat kötöttek zsuppból, avval fedték le a tetőt, azt a babicát megkötötték nagyra, szép igényesen elvágták a tetejét, aztán vót hozzája egy szerszám, akkor így kétfelé vették, az helettesítette a görbesindót. Vót rigó Miska bácsi vót a legjobb zsuppoló Berkibe, azér csufulták rigónak, mer nagyon fekete vót, nem vót cigány, csak nagyon barna vót. ... Tar Miska bácsi vót az igazi neve. A prэшáz fala tömés vót, vótak sulykok, csinýatakat deszkából állványt mind a két oldalra, abba dobálták bele a földet, ment 5-6 embör meg asszony, szélrül a szélit ilyen kis gömbölyü fával jól megmúszkulták, hogy szép igényes legyen a fal. A deszkákat mindig följebb hozták, ahúgyan emelődött a fal. A sarká hó tettek egy igényes fát, a föld közé meg szőlővenyigét is, hogy erősebb legyen a fal. Le is vót padlásulva a mijenk, ott tartottuk a szénát, mer lovakkal meg régebben még tehennel mentünk e hegyre, és azoknak köllött a széna. A prэшázal szembe vót a pincénk a partba vájva, nem vót olyan magas part, mer szőlő vót a tetejin, olyan menetelesen mentünk le, három garádics vót, utána meg lassan mélyült, de nem vót lépcső, hogy a hor-dókat könnyebben lehessen legurítani.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Nagykány, Ruzsa Lajos, 1912.
r.k. v.

Istállóra

azér vót szükség, a régi pincéknél még mindegyiknél van is, mer a lovakat el köllött helyezni, amikor kigyüttünk a hegyre, nyáron is bekötöttük, mer csipték őket a bangócsok mind a szentség. Akinek nem vót istállója, az a kocsihoz szokta kikötni a lovakat.

Gáll Eva
1984. VIII. 29.

Riasztó

Nagyot is hallok, ha elmenek arra be a szőlőbe, hijába kátoznak nekem, nem hallom meg, meg a madarak is nagyon jártak, hát csináltam egy riasztót. Először a csengőt akartam kitenni, de az asszony nem engedte, azt mondta ne tegyem ki, mer az régiség, aztán elviszik. Madzagra kötöttem a két rossz fazekat, itt a présháznál ha meghuztam vagy valaki megrántotta akkor hangosan kolompult. Jobban a szarvasok meg az őzek ellen csináltam. Éjjel ugye az ember többször fölkel, kimegy vizelni, hát mindig megráztam, de nem is gyűttek be a szarvasok annyira. Régen inkább kerepülőfélék vótak a szőlőbe, egy fára vékony bádoglemezek vótak téve, ha fujt a szél pörgette, aztán vót egy elavult szántóekevas az ugy hangzik, aztat szokta kopogatni a lemeze a kerepelőnek. Körül szoktam keríteni a szőlőt madzaggal 5 sorba, az anyja szentségit mégis begyűttek a szarvasok, a Kocsis Irma felit tisztára leették a szarvasok. Pedig tavaly itt volt két puska is, mer az egyik barátom itt aludt, erre vadászott, ő ment az erdőre lesre, én meg a szőlő végire, mégis legáculták a szarvasok 80 egynéhány tükémet, pedig itt vótunk. Mindig begyűnnek, és richtig mikor el szokunk veteményezni, de ugy ki tudja nézni, hogy az üres sorra még véletlenül se megy rá, mindig a veteményt tiporja ki. Tavaly is olyan szépen kikelt a fehérborsóm /-bab/ és mind lerágták, újra köllött vetni. Eccer tettem én ki hurkot, drótot, csak az vót a baj, hogy nagyon kemény vót a drót, eccer belement a szarvas, már éret a szőlő, Noha van ott abba a lugosba, hát még a vót a szerencse, hogy nem vót hosszan a hurok, mer ameddig el tudott fivánkulni, leverte mindent, a szarvas pedig elment, nem szorult rá a nyakára, mer annyira kemény vót a drót, hogy el tudott szabadulni.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Ruzsa Lajos, 1912.
r.k. v. /cseléd/

Istálló

Azér csinyáták az istállót, mer messzi van a falutól a szőlő, no most elgyűnnek onnand hazulról reggel, közbe gyűn egy üdő, egy zivatar, és az állat itt van. Aztán meg nyáron annyi itt a bogár, bangócs, hogy megeszik az állatot, de ha oda be lettek tével, ott aztán nem bántotta semmisse őket az istállóba. Nekem is olyan lovaim vótak, hogy ... /elérzékenyül/ hama ideértem velük. Jó két vérbeli ló, ugy mentek, mind a rosseb. Egyik Bandi vót, a másik Laci, gyerek vót mindenik.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Ruzsa Lajosné, 1919.
Erdélyi Mária
r.k. v.

A pince

1957-be vettük meg a szőlőt, rajta vót mán a pince is Kis Igali Józsefé volt. A pad az itt vót az ablak alatt állt régen is, a székeket már a papa hozta, a kászli az anyósomé vót, mikor meghalt utána hoztuk ki. Az ágy az egyik az enyém vót, azt ugy vittem férhő, a másik fehér vaságy a vömnek a testvérgyijé vót, átellenbe vót a pincéjük, mikor eladták a szőlőt, ezt az ágyat ideadták. A tükröt is otthonról hoztuk ki, de nem sokat ér, mer nem nagyon látni benne. Az uramnak az apjának meg az anyjának a képjit sajnáltuk eldobni, elhoztuk ide a hegyre. A falvédőket még én varrtam lánykoromba, azok is kikerültek. A gerendán a két kanáltartó már régóta megvan. A gerendák közeit már mink csináltuk be papirral, mer mindig potyogott le a föld, mikor mentünk a padlásra. Ha kikapáltunk, akkor majd bemeselem. Régen fehér vót, utána meg be vót piktorulva, mikor elcsunyult akkor én meg bemeselem csak simán zödre. A vakablak is megvót már, mikor megvettük, ennivalót, papirokat szoktak odatenni, mer akijé vót ez a szőlő az itt tanyázott állandóan. Mindenkinek az öregjei itt kinn aludtak a hegyen. A fiatalok otthun dógoztak a mezőn, az öregek meg itt háláltak a szőlőbe. Itt aludtak, itt háláltak, itt sütöttek, főztek, ha lassen csinálták is az öregek, azér megcsinálták. Nálunk is, ha a papa itt aluszik, azér mennyit csinál, nekünk kevesebbet köll elgyünni.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

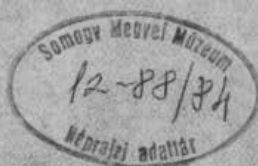
Ruzsa Lajosné, 1919.
Erdélyi Mária
r.k. v.

Reggelizés a pinceszobában

Nem reggeliztem otthon, siettem a hegyre, majd most megreggelizünk. A férje kipakolja az ételt: ujságpapírba csavart kolbászt, vastag karéj kenyeret, diós kuglófot, közben a felesége a présházból hagymát visz ki, s az udvaron megpucolja. A férfi az asztal melletti széken ül, és eszik, a nagy karéj kenyeret félbevágja majd vág egy darabot a kolbászból, a felesége bevagdálja a hagymát keresztben majd hosszában is, és leül az ajtó melletti padra, ő is enni kezd. Előzőleg letette a gunyáját, először a kötényt, majd a réklit, szoknyát, kendőt cipőt cserélte át, ill. a rékli és a szoknya, amiben dolgozik a jó ruha alatt volt. Szépen összehajtogatva az ajtótól távolabbi égyra tette a ruháit. Az asszony ette meg a kuglóf nagyobb részét. Az evés végeztével a kenyeret a rakott tüzhely melletti kászliba tették, a kolbászt pedig felakasztották a szabadkéményes főzőhely falán lévő kampóra, hogy a macskák ne ériék el. A morzsát lesöpörték a kezükkel az asztalról előbb a férfi majd a nő és a tüzhely nyílásába dobták.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Ruzsa Lajosné, 1919.
Erdélyi Mária
r.k. v.

Képek a pinceszoba falán

Az uramnak a papája Ruzsa János, meg a mamája Ferencz Anna. Az apja 1944-be, az anyja meg 49-be halt meg, mind a kettő 60 éves vót mikor meghalt, ugyan nem is, mer apám 61 esztendő volt,
Arra nagyon emlékszek, mikor az apósom nagyon felesülődött, hogy csak áru-
lőképpen tudnak begyünni ide az oroszok, az szegény mire az oroszok gyűttek az meghalt.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Szőlődaráló

18 éves voltam, amikor apám vette ezt a darálót, azóta használjuk.
Dombóváron vette, de a pécsi Sophiana gépgyár csinálta.
Fahengeres, házilag készített darálók is voltak a hegyen, azokon egyáltalán nem volt csutaszedő, az csak a legujabbfajta darálókon van.

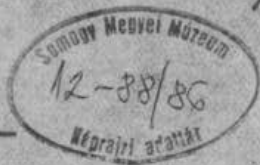
Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920,
r.k. v.

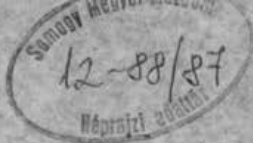
Kármentő

A szüretelőkád alá szoktuk tenni, 50 literes. Azér kármentő, hogyha csöpög is a csap ne folyjon el. Ha véletlenül az illető nincs itt, este elmegy haza, röggelre, hogyha csöpög is a csap, azér annyi nem csöpög el, hogy az az 50 literes kármentő megteljen.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Csike/ Takács Kálmán, 1913.
r.k. v.

Csizmapucoló

A pince bejáratától jobbra két fa között egy vaslemezcsik. Illő volt mindenkinek lepucolni a cipője talpát, aki bement a pincébe.

Gáll Éva
1984. III. 27.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Csike/ Takács Kálmán, 1915.
r.k. v.

A 2. világháborúba ez volt velem, a Brianci erdőt megjártuk, 100 km-re
vótunk Moszkva alatt, de ott 100 km ugye semmi se. A partizánokkal
szembe rosszabb volt talán mind a Donnál.
Azóta itt a pincébe őrzöm ezt a kulacsot.

Gáll Éva
1984. III. 27.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Pince

Én úgy örököltém ezt a pincét az öregjeimtől, a nagyapámtól, már elmúlt 100 éves biztosan, kb. 15 éve, hogy ledobtuk róla a zsuppot és cserepet tettünk rá.

A szobába cserépkályha vót, az a töcséresforma, kívülről kellett fűtteni, a cserépkályha összerakáshoz külön szakértelem kellett, azt nem tudta akárki megcsinálni, de ezt a rakott sparhetot akár még én is összerakom. Kis gyerekek vótam, amikor rakta egy kőműves, azért rakattak ilyen sparhetot apámék, mer akkor már nem vót a környéken olyan kályhás, aki értette összerakni a cserépkályhát, meg ez egyszerűbb is, a javítása is.

A pince is nagyon jó, nem mély, mer éppen csak egy lépcsője van befelé, de nagyon jó hideg, csak be van furva a partba, de sokkal jobb, mint a bolthajtásos, pláne amelyiknek a hajtása a föld fölé esik, az nem jó, mer nagyon hamar behelegszik.

Gáll Éva
1984. III. 27.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Csike/Takács Kálmán, 1919.
r.k. v.

Cserépkancsóba

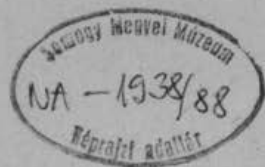

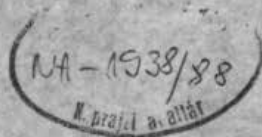
hozták föl a bort a pincéből. Ugy szoktuk vándoroktul venni. Meg a vásárba is árulták, Berkibe is vót négy vásár is egy évbe, vót tavasz lányvásár, Lőrinci vásár, őszi vásár.

Valami lehetett itt régen, mer az Illés körösztapámat gölöncsérnek csufolták, azok gyártottak is korsókat, cserkorsót meg feketét is, buggyos meg csöcsös koreókat is csináltak! A fekete csöcsöskorsókba a mezőre hordták a vizet, az jó hidegen tartotta. Nagy csavaros olajoskorsókat is csináltak az Illésék, olajütőjük is vót, azér hívták őket a faluba olajosoknak is meg gölöncaéreknek is. Ennekem messzi körösztapám vót, mikor én emlékszek akkor már nem dógoztak.

Gáll Iva
1984. III. 27.

A költőlevegő dűlöi, költővárosok

Szőlőföld

Az én apámnak a néneje Attalába került jó gazdához, 50 hold föld vót meg minden... és amikor osztódásra került a sor, akkor ő is megkapta az 5 ezer négyszögöl földet, a szülő miatt, mer azért legalább 15 ezer négyszögöl föld köllött vóna neki - a szülő mindig a háromszorosát érte a szántónak-érte. Ugye Szalacska idegen nem vehetett szőlőt, az mindig apáru fiura szállt. Apám néneje is azt mondta, hogy itt hagyja az 5 ezer négyszögölet nekünk, meg a szőlőt is, ha mink odaadjuk a kutunkat Attalába, mer nálunk nagyon jó viz vót, no most azóta mióta ilyen vízcsap van, én még nem ittam belüle vizet, nagyon rossz viz-ize van. De azok elvitték vóna mer el köllött nekik menni 3-400 métert is ha inni akartak vizet, önáluk az vót a probléma. Na persze a néném csak azért mondta a kutat, mer sehogyse akarta nekünk adni a szalacscai szőlőrészét, nem vót bolond lemondani róla, inkább eljártak Attalából ide művelni.

Gáll Éva
1984. III. 29.

Szalacska

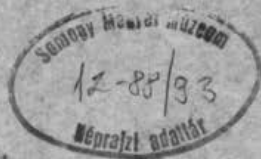
Szalacska török megszállás alatt vót, előtte meg itt vótak a kelták, avarok. A nagyapám szokta mesélni, hogy ez a templom is a török időkbe épült. A kápolna környékén levő szőlőt a Biró uraság bérelte, ott lakott a nagyberki kastélyban, de az eredeti tulajdonosa gróf Vigyázó Sándor vót. Ő nem is járt Nagyberkibe egyáltalán, egy agglegény ember vót, és ugy tudom, hogy kiugrott valami emeletről és abba belehalt. No de előzőleg ő már ráhagyta a Tudományos Akadémiára az összes birtokát. A Biró Pista az 1914-es háboru alatt került ide bérlőnek, Kiskorpádon volt valami kis birtokuk, hát ezek már ugye műveltebb emberek vótak, földbirtokosok. 12 évre vette ki először a Biró Pista a nagyberki gazdaságot, én akkor egy éves kisgyerek vótam, mer 1914. jun. 16-án ütött ki a háboru, még arra is emlékszek amikor a sebesült vonatok mentek körösz-tül Berkin, vitték a sebesülteket.

Gáll Éva
1984. III. 27.

Nagyberki-szalacska

Somogy m.

Nagy Károly, 1927.

r.k. v.

Szőlőismeret

Amikor ezek a magyar parasztok elmentek le Olaszországba, a 2 világháborút ugye végig kellett járni nekik, akkor azt mondták, hogy ott be van oltva az eperfába a szőlő. És a szőlő az eperfa tetején fenn van, persze azt nem nézték meg, hogy tényleg be volt-e oltva, de mellőle nőtt, és mellette folyt a víz is, ott vízhiány nem volt. Ők azt elhitték, hogy eperfába van oltva a szőlő, ugye mink ma nem vagyunk olyan hiszékenyek, hogy mindent elhigyjünk. No ide Szalacszkára a Visnyei Zoli hozta be a magas lugast, énszerintem nem jó, de ő meg azt mondja, hogy én nem értek hozzája. Ért a szakmájához az biztos, jó mondjuk 10-15 évenként cserélni kell a szőlőt, de azalatt kiterem annyit, mint a másik 30 év alatt. Az biztos, hogy ha túl magasra van eresztve a lugas, akkor kevesebb a cukorfok. A csilleiek vissza vannak maradva Szalacskától 9 lépéssel, hiába csinálnak atzok lugast, sose lesz olyan boruk, mind nekünk.

Gáll Éva
1984. III. 29.

Nagyberki
Somogy m.

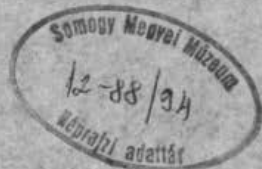

Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrsébet
r.k. v.

Szülő

Apám 1883- 1943-ig élt. Az ipam Varga Pétöré az ipamé vót Csillébe a szülő ami ránk maradt. 7 nagy vágót vót, közvetlenül az erdő mellett ment be, hogy hány szögöl vót, azt én igazán nem tudom. A pince körül vót diófa, cseresnye, körte, a szülő között nemigen hattunk, meg lent a vágásba, le végig ott vótak diófák. Az onokám akar épülni, aztán most kivágták deszkának. Csillébe olyan kilátás van, hogy még a kocsolai templomot is meg lehet látni, onnan, mikor tiszta idő van, olyan messze ellátni, mer az anyósom mondta, hogy néd elvótam, mikor apád katona vót, oda Kocsolára egy helre, mer egy ember meggyütt a háburuból, aztán akart neki egy kis csomagot küldeni, mer hallotta hogy odavaló meggyütt, mer a papa sokáig ott vót, a 14-es háboruba.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

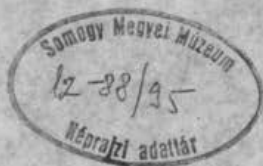
Nagy Károly, 1927.
r.k. v.

Papgödrei kut

Onnan szoktuk hordani a vizet, nagyon jó kis forrásviz, inni is lehet, de ugye itt a szőlőhegyen ha már dőgozik a z ember akkor inkább bort igyék, így aztán csak permetezésre szoktunk vizet hozni a kutból. Azelőtt minden éven meg szoktuk tisztítani a környékét, de mostmar elhanyagoljuk, inkább a faluból hozzák magukkal az emberek a műanyag kannába a vizet szódának.

Gáll Éva
1984. III. 29.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

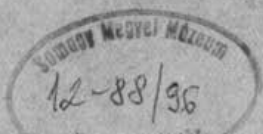
/Csike/ Takács Kálmán, 191
1913. r.k. v.

Szőlőterület

Most 3 vágó szőlőm van, de vót itt 8 vágó valamikor, 22 rend /-sor/ vót egy-egy vágó. Ez a terület mindig szélesebb ahogyan megy befelére, majd nem megegyeszer olyan széles má az alsó vége, mer van ott erdő minden. Befelé mentünk, amikor a völgynek mentünk, kefelé pedig mikor a völgyből gyüttünk a dombra.

Gáll Éva
1984. III. 27.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Nagy Károly, 1927.
r.k. v.

Sárkánytó puszta

Mosdóshöz tartozott, nem sokan laktak ott kinn, volt egy ház, ahol a gazda lakott, mellette két cselédház vót, abba laktak a cselédjei. Egy fa Mária szobor vót ott kinn, valamelyik templomba elvitték. Meg valami harangláb is állt ott. 8 éve lehet, hogy már nem lelik kinn senki. Azelőtt meg fölvidékieket is telepítettek ide, Noszvald környékéről. A svábok helyére hozták le a fölvidéki magyarokat, mer a svábokat 47-48-ba ki telepítették. Mink is hordtuk le őket Batéba ott rakták be a vagonokba őket. A fölvidékieket a svábok házába telepítették be, nem sokáig maradtak itt, csalámég főgyökeresedtek, amikor már annyira álltak, hogy tudtak Kaposváron vagy Kaposvár környékén házat venni, akkor elmentek. Kercseliget most is olyan átjáróház, az Alföldről jönnek a szegényebbek akkor 6-8 évig ott vannak, kicsit kierősödnek, akkor vagy Nagyberki, vagy Mosdós vagy Kaposváron vesznek másik területet és akkor odamennek lakni. Nagyberkibe 3 zsidó családon kívül nem lakott idegen: Strenger, Hoffman, Swarc. Utóbb Kercseliget beszívággott Nagyberkibe, egész utca van ligetiekből. Az Uj sor az mind majdnem onnand származik. Kisberkibe is nagyon kevés magyar vót, azt is svábok lakták. Nadrágfélékkel mennénk le, amit megműveltek területeket, itt ami most erdő. Hülye vót aki kitelepítette őket, inkább a cigányokat vitték vóna ki. Vót köztük egypár olyan is, aki annyira bemutatkozott a háboru alatt még a Hitler győzött, hogy a berkietek majdnem nem engedték el a högyre, kisberkin köröszkül.

Gáll Éva
1984. VIII. 29.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Nagy Károly, 1927.
r.k. v.

Szalacska

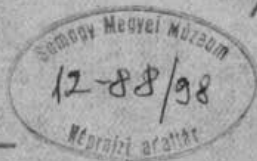
régi neve Iván hegy, azt mesélték, hogy István király vette be a várat. Ez még akkor pogány terület lehetett, és este, ahogy az én öregjeim mesélték, este a király egy rossz keréssel fölgyűtt itt a Vaskapunál - ami elválasztja Szalacskát meg Csillét- hogy csinálják meg a kerekét, mer el-törött, körülnézett és egy öregasszonyhó ment be - ahogyan mesélték, hát én nem vótam ott- és az öregasszony adott neki vacsorát, a király meg valami aranypénzt adott neki, és megcsinálták neki a kereket, ő meg körül-nézte a várat, és a tányérja alá írt egy cédulát - hogy tudott-e írni, nem-e azt mink má nem tudjuk kideríteni- és azt írta, hogy holnap reggel bent leszünk a várba. Másnap elfoglalták a várat.

Gáll Iva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Kata hegy

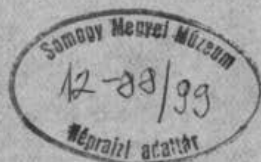
Szalacska után a második legnagyobb szőlőhegy a környéken, tisztán kisberkieké volt. Mostmár sok kercesligetinek is van ott szőlője. A bora nem annyira jó, savasabb, persze ott is van jó bora annak, aki jól kezeli.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Szalacska talaja

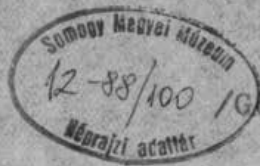

Nem jó ez a talaj, elviszi a szél, annyira laza.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Göllei/ Kovács Imre, 1919.
r.k. v.

Aszalóalj

A keresztől befelé vezető utat hivták így, az én körösztsegi körösztapám-
nak is ott volt a pincéje, az a szőlő tartozott hozzá, ami fölötte a magas
parton volt a hozzá tartozó szőlőterület.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Ruzsa Lajos, 1912.
r.k. v. /cseléd/

Szőlő

1957-be vettem meg ezt a helet, utána ujratelepítettem meg raktam bele gyümölcsfákat is, őszibarackot, cseresznyét.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Ruzsa Lajosné, 1919.
Erdélyi Mária
r.k. v.

Sapka tötés

Mátyás király idejébe lett a sapka tötés, mer itt lenn lakott a Panni néni aztán ott vótak nála, megkinálta őket ossonával, és akkor a Panni néni beszélgetés közbe elárulta - mer nem tudta, hogy akit ő megkinált az a király - hogy ha Mátyás király tudná csak minden egyes katona egy sapka fődét vinne oda a folyóhó, akkor be tudná venni Szalacska várát. Amikor megozsonáltak, akkor a tányérja alatt hatta a papirt a kibály, akkor ijedt meg az asszony, hogy elárulta Szalacska várát, mer Mátyás király vót az, akinek elmondta.

Még most is ölég mély árak az ottan, abba a régi időbe nagy folyó lehetett ott. Mink is ugy hallottuk az öregektől. Télen mikor fonták a kendert meg a gyapjut az öregasszonyok, akkor mesélgették.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Örsébet
r. k. v.

Szólc

Ahun az apámnak vót a szőleje, most ott ven nekünk egy darab, azt munkáljuk, mer az uram nem szeretett ott szélrül lenni Csillébe, ezt a darabot tartottuk meg. Mindjár a káponán belül, a vincellér Mari néniékén belül van a pincénk.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrsébet
r.k. v.

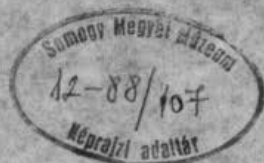
Aszalóalja

A templom aiját mondják aszalónak, mind a templom alatt nem menni föl a kápolnának, hanem ott alu elmenni, arra jártak Csillébe, alu elmentek igényesen, azt mondták, hogy Aszalóalja, de hogy ott aszaltak-e máskor, de én nem vélekszek rá. Arra régehte vótak pincék is sorba, de most nincs csak kettő, a Kovácsé meg a Kiss Jóskáé, a többiek mind főmentek a tetőre.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Tót /Péter/ József, 1906.
r.k. v.

Dülők

Szalacska a kápolna körül, tiszta szőlő vót, annak a folytatásába vót Csille az is szőlő vót, az erdővel vót határos a vége. Akkor vót Váralja, Kengyelesi dülő de az már nem szőlő vót, hanem szántó. Aszalóalja, mindjárt Szalacska alatt, az tiszta gyümölcsös vót, azon ment keresztül egy rendes kocsit, magyarul mondvá az vót a megyei közlekedő ut, Nagyberkit, Gödrét, Szentmártonyt az az ut kötötte össze. A gyümölcsös is egyéni gazdáké vót, akinek a szőleje iránt vót, azé vót. Legtöbbnyire szilva és diófa vót ott. A szilvát kifőztük hordószám pálinkába. Meg édesanyám is aszalta, ettük a szilvát, kint a napon. Én most is azt mondom, hogy le tudnám legaljasabban piszkolni azt az egyént, aki most panaszkodik, mer én tudom, hogy mikor iskolába jártam, csak 6 elemi vót abba az időbe, itt vót közel átellenbe az iskola, édesanyám odaadott nekem egy darab kukoricáskenyeret, "Ne fijam, ha kő megeszed, ha nem kő ránéző". Nem én, aranyom, mind máma hogy sütemény meg ilyen. Aki máma panaszkodik az életzínvonalra mondom, az egy vacak ember. Mer máma a mai nap én ugy tudom egy erőteljes ember, aki szeret dógozni, munkalehetőség van mindenkinek. Régen meg a pajtásommal vittük a kepésaratóknak az ebédet. Meg a fehérnépek is eljártak napszámba cukorrépat egyelni, cukorrépat bogerászni.

Gáll Eva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Űrsébet
r.k. v.

Sövény

Szalacsán is vót, de nem sok, fagyolfából ültették, édesapám azt szokott az olyan bokros lett. A szőlő végibe szokták ültetni. Édesapám azér ültette oda a gödörpart szélibe, hogy ne dűljön be tüle az a part, mer kocsival járt be oda. Fűgefákat is szokott odaültetni, télen mikor ment kocsival akkor vitt rá ilyen szómás ganyét, aztán ugy rádobta, hogyha nagy fagy van, akkor ne fagyjon el. Aztán mire megtudtuk hogyan kő csinyáni, addigra kiment a divatbul. Hát még ott a szomszédokba van, de nem gondolják. Má akartam hozni, hogy valahová ültetek a gyerekeknek. A kaposi testvérem az szerette ennyi így nyesen is, olyan rózsaszínűre megérett, de én nem szerettem, olyan émelgős vót. Hanem azután ugy csinyátuk, hogy megaszaltuk kemencébe. Itt Berkibe csak a kemencébe szoktunk aszanyi, Szentmártonyba vót másféle aszaló is, Gödrébe ahogy jártam vásárra, ott egy sor falu vót a másik ódalon meg szilvás, no ott minden gazdának vót külön aszalója.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Tót /Péter/ József, 1906.
r.k. v.

Szőlő

Ha valaki régen Szalacsán akart venni szőlőt, annak nagy fiunak köllött lenni, oda betennyi bajos vót valakinek a lábát, vagy helyet venni, nagy dolog vót. Még aranyat is adtak, ez a szomszédom Köröszturra ment férjhez, az adta el ber ienek a szőlejit, ami rámaradt az öregektül, de fülbevalót meg nem tudom én hány gramm aranyat köllött neki adni érte, mer az meg vett egy cséplőgarniturát Köröszturon a szőlő árából. Szép pénz vót abba az időbe is 6-700 Ft-ért egy kateszteri hód szántó a mezőn, de 400ból szőlőjér oda köllött neki adni 3 hód mezei földet érte.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

/Péter/ József, 1906.
r.k. v.

Kóbi lik

Ott nagyon sok érték vót, kincsek, alagut vót az egész högy alatt.
Pap gödribe vót a forrás, onnand vittük a vizet, vót egy kifolyó, ki vót
rakval téglával, rendesen kezelve vót az, abba az időbe a csősz tartotta
rendbe, meg a gazdák is össze szoktak fogni, aztán azok is minden évbe oda
leментek tisztán tartani a kut körzetit is,

Gáli Éva
1984. III. 22.

Kelmár Gáspár
r.k. v.
sz: Tasszáron

Nagyberki
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Fácános rét

A Szalacsikai puszta alatti területet nevezték Fácános rétnek. Kaszáló-
nak használták a Biró uraság idejében. A Tudományos Akadémiáé volt az
a terület is, csak az nem gazdálkodott, hanem kiadta bérbe. A gazdáknak a
kaszálója vasuton alul balra vót, az vót a nagyberkieké, de van még egy
a falu végén fűnt egy nagy darab rét, ami Szentivány- Sivával határos.
Kisberki alatt is vót egy rét, nekünk is vót ott egy darab, de ott már
kisberkieknek is vót területük.

Gáll Éva
1984. IX. 16.

Kalmár Gáspár,
r.k. v.
sz: Taszáron

Nagyberki
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

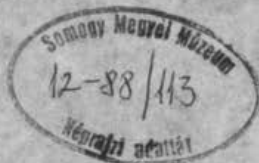

Kata högy

A kercesligeti sváboknak meg a kisberkieknek Kata högyön vót a szőlőjük, Szalacsán egyáltalán nem vót nekik egy dareb se. Kata hegynek másabb a talaja, meg nehezebb a művelése. Pl. Szalacsán mikor esik az eső éjjel, ha szép idő van reggel, ott már délfelé lehet nyugodtan kapálni. Szalacska hányt föld, Kata högy nehezebb, kötöttebb agyag talaj. Szalacska teljes egészében lösz talaj, esetleg Csillébe van egy kis kötöttebb rész, az se rossz még, de nem Szalacska, a bor minőségén megérzik.

Gáll Éva
1984. IX. 16.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII.26.
r.k. v.

Szőlőföld

Édesapám és a két testvére közösen vették ezt a szőlőterületet 1908-ban. Az öreg Kapinya megnyitúl vették, az öregé vót a pálinkafőző is itt a hegyen, ami most a Tar Sanyi pincéje, mindenki ismerte az öreg Kapinyát a hegyen, szerették is, mer nagyon vicces ember vót. 2000 □l vót az a terület, amit spám a testvéreivel megvett. Régen kevés szőlő vót eladó, sokat köllött várni egy darab szőlőre. Vót ugy, hogy éjjel mentek el megvenni, titokba, hogy jusson hozzá. Mer, ha nyilvánosságra jutott, hogy Szalacsán van egy szőlő eladó, akkor arra vót talán 50 vevő a faluból. Szalacsára bejutni az nagyon nehéz vót. Régen vidékinek nemigen vót a hegyen szőleje, én csak egy attalait tudok, arra lenn Csillébe, de az is öröklés, annak az öreganyja kapta azt az apjátul, más régi vidéki gazda nincs is, Szalacska kimondottan a nagyberkieké vót. No most a nagyberkiek közül soknak van Kata hegyen is szőleje. Öleg vót eccer kimondani valamelik gazdának, hogy el akarja adni a szőlejét, másnapra már a fél felu tudta. Aki nagyon akart venni, az még az éjszaka elment és lefoglalózta a szőlőt, ha meg akarta biztosítani jól, pláne ha sok vevő volt rá, nehogy az eladó visszamondja, mer akkor meg az duplán adta vissza a foglalót, akkor több pénzt adott a foglalóba. Mindjár irtak egy szerződést, abba kitűztek egy határidőt, amikor a vevő majd az egészet kifizeti, a visszamaradó összeget, amikor az átírás megtörtént, akkor lett teljes egészében kifizetve a vételár, akkor aztán iták rá az áldomást.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Kalmár Gáspár,
r.k. v.
sz: Tasszáron

Nagyberki
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Szalacska-tőkeműv.

Szalacskát az első sánc választotta el Csillétől.
Az apósomnak még mind tőkeművelésü vót a szőlője, a demokrácia kezdetén
szűnt meg a tőkeművelés, amikor a nagyüzemi gazdálkodás megindult. Ugye
láttuk mink fiatalabbak, hogy mennyivel könnyebb ez a lugasművelés, minden
féleképpen jobb, a termés talán több is, mind a gyalogművelésnél.
Állval dógozik ez ember metszéstől kezdve mindent, bekapálni meg nem is küll.
A minőség is sokkal jobb, mer több levegőt, több napot kap. A peronoszpóra
is jobban megtámadja a tőkét a gyalogművelésüt, ugye nem lehet rendesen
megpermetezni, ha össze van kötve.

Gáll Éva
1984. IX. 16.

Negyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

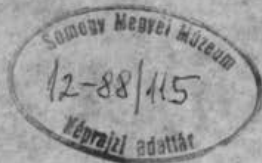
Kiss Sándor, 1905. XII.26.
r.k. v.

Megye

Az eladónak kötelessége vót megmutatni a mőgyéket . Cövekkel gyelütük a me-
gyéket. Pl. az én szőlőmnek az egyik végén egy szőlőkarót vertem le, az
vót a mőgye, most meg is köll keresnem, mer eltűnt. Ugy szoktunk mindig,
hogy amikor kivesszett a helibe tettük egy ujat, megencsak szőlőkarót, mer
annyira jók vótak a szomszédok, hogy nem vót nagyobb mőgyére szükség.
De ha olyan vót a szomszéd, akkor bizon sokszor vitatkoztak a mőgyén, még
máma is. Hegyközség vót régebben, s a mőgyevitákba a hegybiró tett igazságot.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

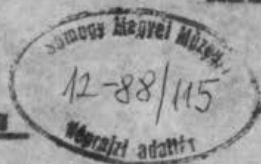
Kiss Sándor, 1905. XII.26.
r.k. v.

"Árva Kata hegy, vig Szalacska"

Szalacska mindig vigabb vót, mindenki azt állította hogy a környéken a legjobb bort Szalacska adja, Kata hegyen is jó bor termett, csak másabb a talaja, kötött vörössagyagos, Szalacskaé meg fekete humuszos. Ezér is jobb vót a bor, sok is termett, szüretkor mindig nagy mulatságok vótak, vig vót a hegy.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Sapka tötés

A nagyberki erdőben, a gyenei határnál még máma is megvan. Arról van egy történet is. Szent István király szokott menni álruhába, lakott a másik hegyen - így beszéltek az öregek - egy időn asszony, az álruhás Szent István király meg bement hozzája, beszélgetnek, az asszony meg eccer csak azt mondja: "Ha tudná Szent István király, hogy hogyan tudná bevenni Szalacska várát, akkor könnyen menne. Ha minden katonája egy sapka fődöt vinne oda, akkor má meg is lenne. Aztán így lett Sapka tötés

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII.26.
r.k.v.

Kóbi lik

Azt mesélték, hogy benn vannak az aranyökrök, arany béres. 4 ökr, ekével meg a béres is mind aranyból van. A Kóbi lik annak az utnak a végénél kezdődik, ami a Kápolnától megy É-nak, annak a dombperemnek a végénél.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyuláné, 1915.V.16.
sz: Javos Magdolna
r.k. v.

Szalacskán

a legszélén nekünk is van még egy darab szőlő, az sokkal jobb, mind itt
lenn, jobb a földje, itt lenn sárgább, kötöttebb talaj, ott dönn meg fekete
abba könnyebb munkálni is, meg jobban is terem.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Somogy m.
Nagyberki- Szalacska hegy

Vörös /Hosszi/ Ferenc,
r.k. v.

Erdő

Az én szőlőmhöz is tartozik egy sáv erdő, egész le a Varga gödre aljáig, ez nem lett államosítva, ősszel-télen kivágják a fát, annyi haszna van. Minden évbe kitisztogatom, mer van itt a szélén egy diófa, az jól terem. Mellette az a rész meg egy jóbbmódu 20 holdas paraszté vót, aki pógár, szógát tartott abba az időbe, ű csak a hegyre innepüni gyütt ki. Azokkal dógoztatta a szőlőjit, akik pl. megmunkálták a kukorácáját, meg learatták a buzáját. Vótak sokan, akik napszámossal dógoztatták a szőlejtüket, de ott vót ám a nyomukba a gazdaasszony is. Főztek rendes ebédet is nekik, nem ugy vót ám, mind sokan mesélik, hogy csak egy kis aludttejet adtak. Levágtak egy birkát vagy baromfiakat, otthun meg lett készítvel előtte egy nappal, és akkor jöttek azok a napszamosok meg a segítségek, és elvégezték a munkát.

Gáll Éva
1984. IX. 12.

Somogy m.
Nagyberki-Szalacska hegy

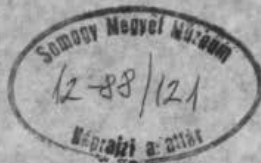
r.k. v.

Szekszió, fertál

Egy fertál az 6 hód vót, a szekszió meg 12 hód. Amikor az apáink együtt vótak, régen ugye az öregék nem adtak egy gánd semmit se a gyerekeknek, míg ők éltek, a főd bsszetartotta a családot, még ha marták is egymást az asszonyok, mer azt meg kell hagyni, hogy sok veszekedés vót nálunk is meg máshol is. De nem mehetek széjjel a teljes nincstelenségbe, mer a Horthy világha névvótókepéz falun. Örüt az a legényember, aki 2 l bor árával el tudott menni a kocsmába, az má legény vót. Az élelmiszer megtermett, éni élt belüle az ember, de nem vót lehetőség arra se, hogy ehadja. Nem vót piac, a magánkereskedők meg potom áron vették meg a termést.

Gáll Éva
1984. IX. 12.

Somogy m.
Nagyberki-Szalacska hely

r.k. v.

Elővásárlási jog

Ha valaki eladta a szőlőjét legelőször a szomszédjának ajánlotta fel, de nagyon ritka eset volt, hogy a szomszéd megvegye, mer nem volt pénz. Ez a Szalacsikai rend az egész ősi birtok szerűen apáról fiura szálló föld volt. Mióta visszaemlékszek talán 6 vagy 7 eladás történt, ami idegen kezekre ment. Mostanában azért van több szőlő eladó, mer megszűnt a család, nem a pénz hajt senkit, hogy eladja a szőlőjét, hanem nincs ki megmunkálja.

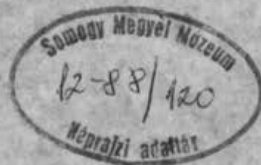
Gáll Éva
1984. IX. 12.

Somogy m.

Nagyberki- Szalacska hegy

r.k. v.

Szőlőföld

Szalacskán csak jussulással vagy egy két tönkrement, eladósodott gazdától lehetett esetleg szőlőhöz jutni. Az eladósodás abból lett, hogy a bankok nagyon szerettek védett birtokot csinyáni, az illető dőgozta a birtokot, a tulajdonjog is az övé vót, de mégis elzálogosította a banknál, mer annyi vót az adósság rajta. Mikor aztán má nem tudta se a kamatot fizetni, se a törlesztést, akkor kénytelen vót eladni a szőlőt, de a banknak vitte a pézt, vagy egy hold földet adott el, de annak az ábát is azonnal vinni köllött a bankba törlesztésre. Csak így tudták megvenni a szőlőt, azok, akik valamilyen módon pénzhez jutottak, vagy pedig örökléssel.

Gáll Éva

1984. IX. 12.

Somogy m.
Nagyberki-Szalacska heggy

r.k. v.

Kóbi lík

A kápolna alatt van, egy alagutszerű rész, már négyszer nekiálltak ásni, legutoljára egy attelai illető, mer nagyon sok regét mondtak róla. Az öregek mondogatták, hogy van ott egy aranyökr, amit még az úragak törökök tettek oda, és az alaguthak Abaliget körül van a vége.

Gáll Éva
1984. IX. 12.

Somogy m.
Nagyberki-Szalacska hegy

Kalmár Gáspár,
r. k. v.
sz: Taszáron

Szőlő vásárlás

A szomszédunknak a szőlejit 20 ezer Ft-ért vettük meg, amikor a forint begyűtt. Mondom az apósomnak hát ne vegyük meg. De igen, mer olyan ember akar odagyünni, akit nem kívánunk ott lát ni, ezér megvöttük. Azt mondta az apó som: "Ergye kérdezd meg mit kérnek és vedd mög azonnal!" Annyit kértek, annyit adtunk érte, pörűtek itthun az asszonyok, mind a franc. Az apósom möghallotta, hogy eladó a szőlő, és rögtön elküldött, tudtuk, hogy sokat kérnek érte, meg azt is, hogy az is megadná, akit nem kívántunk oda, de én mentem hamarább, vittem a foglalót is, így a mienk lett, mikor átírták, akkor fizettük ki az egészet.

Gáll Éva
1984. VIIIIXXI.
IX. 16.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyula, 1908.
r.k. v.

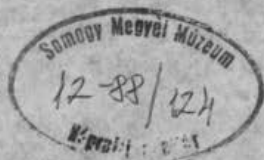
Szalacska

Igaz, hogy messze van a falutól a szőlőhegy, de mikor kiinn van az ember, akkor nagyon szép, mer ez nem olyan hegy, mind a másikkok. Mer pl. Kata hegyen is az egyik darab kukorica a másik cirok, azt ugy egy szőlő. De a mosdósi högy is egyik darab kukorica, a másik szántó s egy darab szőlő. Itt mind szőlő vót. Kata hegyen is vót egypár nagyberkinek szőlője, de mindig azt szokták mondanyi, hogy még a bora is más mind Szalacsckának. Régen árva Kata hegyet szoktak mondogatnyi, meg vig Szalacsckát, mer itt jó borok vótak.

Gáll Iva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyuláné, 1915. V. 16.
sz: Javós Magdolna
r.k. v.

Szőlővásárlás

A régi világba, pláne háboru előtt nem lehetett annyira szőlőt venni, mind most, én nem tudom a család jobban itthon vót, az én apám is egy elgyüttek hétfőn, akkor pénteken elgyüttek érte kocsin, eddig itt vótak, munkáltak a szőlőt, itt is aludtak. Inkább az bregek dóga vót a szőlő, a bátyám szántott, kaszált, meg ilyen nagyobb munkák: aratás, gyűjtéskor akkor otthon vótak az bregek is. Nekem minden munkára itt köllött lenni, mer a mienk külön vót, mindent el köllött végeznen, csak az egy permetezésük nem. Meg a metszést, ezt mindig az uram végezte, metszeni nem is tudok máig se. Ugye még apám élt, eddig az csinyáta, mellette az uram tanulta, most meg a vóm is besegit.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyula, 1908.
r.k. v.
/suszter/

Szőlőterület

A hegyen 1600~~x~~ m² területünk van, de nem mind szőlő csak 6-700 m² öi .
Tavaly több, mind ezer liter borunk vót, de edtünk el még szőlőt is,
kb. 4 q-t. Az idei termés nem lesz annyi.

Gáll Eva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
1.

Szőlő

Erdélyi Gyula, 1913.
r.k. v.
Erdélyi Gyuláné, 1921.
sz: Horvát Orszébet
/Csoma/ r.k. v.

Mindjárt a háboru után vettük ezt a szőlőt, Javos Bözsi nénitől, mer ő
element Toponárba lakni
Az én szüleimnek Csomába vót szőlejük, de nekünk itt nem, eleinte feles
szőlőt munkáltunk, Nagy Lajoshéjét, a is möghalt má. Mikor begyűtt
a forint akkor mögvettük ezt a szőlőt, 8 és félezör forintér 900 □ öl
vót az egész terület. Csak Nohe szőlő vót benne, én már azóta kiforgattam,
aszt ugy raktuk el. Szép szőlő az, csak az a baj, hogy kibregszünk.
Sokat kivágtunk má belüle, egy része már kaszáló meg agácás, meg gyümölcs-
fákat raktunk bele, szm ódal az el lett vetvel lucernával.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
3.

Erdélyi Gyula, 1913.
r.k. v.

Szőlővásárlás

Abba az időbe, mikor én ezt a szőlőt megvettem, nem is igen lehetett beférni a szalacsikai hügyre. Akkor éveket köllött rá várni még lett egy eladó. Ugyhogy ha az ember nem vigyázott, nem iparkodott, hogy na én mostan ezt meg akarom venni, 2 oda aztán már nuku bejutni.

Akkor nem így vót, mind most, hogy a fiatalok erre járnak dógozni meg arra akkor a parasztságba mindenki a földdel dógozott. Rögge befogták a lovakat, fölültek a kocsira elgyüttek Szalacsckára, az öregeket hétfőn kihozták, azok dógoztak a szőlőbe, a fiatalok meg a mezőn.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
8.

Erdélyi Gyula, 1913.
r.k. v.

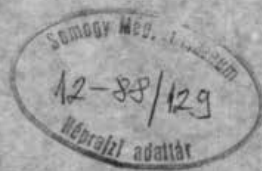
Kóbi lik

Itt valamikor vót egy zsidó: Zsidár Jankónak hitták, az stájerországi vót, de grófnak a fijsa vót, szóval gróftul született balkézfől. Elgyütt ide, hogy kiássza, meztelenyen ásta azt a likat, mikor a kápolna alá ért megijedt, mer azt mondja látott egy nagy kaszát, elszaladt haza, ugy nevezték el Kóbi liknak. Beszéltek, hogy vót ottan benne egy szekér is aranyökrökkel.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
9.

Erdélyi Gyula, 1913.
r.k. v.

Sapka tötés

A gyenei erdőnél van, ott vette be István király Szalacska várát. Ugy beszél-
lik, hogy kódisruhába gyűtt ide, bement az egyik asszonyhoz, az sütött neki
tojást, elmondta hogyan lehet bevenni Szalacska várát, a király meg írt egy
papírra köszönműt, meg, hogy ű vót a király, az asszonynak a fia ment haza
ez iskolából az óvasta jel, legalábbis így beszéltek a régi öregek.
Azt mondta az asszony, hogy amennyi katonája ~~im~~ van Szent István királynak,
mindannyi egy sapkával visz földet, akkor be tud gyűnni. Igenyes ám az a
tötés mindég, eminnen is egy nagy gödörág van, meg amonnan is.
Azér mondták ezt Kete hügynek, mer ezt az asszonyt Katának hívták, aki
elárulta a kódisruhás királynak, hogyan tudja bevenni Szalacsckát.
Mer azt mondták az asszonynak fösse be a háza végét vérrel, akkor nem
bántják, hát így lűtt ez Kete hügy.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Rajczi József, 1922.
r.k. v.

Szőlőterület

800 □ szőlőterületünk van, kb. 35-40 éve a mijenké, apám vette, mások szőlőnk nem vót, csak otthon a kertbe. Mink kisebb parasztok vótunk, kevés földdel rendelkezők, apám úgy magaslott ki a későbbi időbe. Öregapám fuvaros ember vót, annak a testvérgyei meg iparosok, kovács, takács, szuster mesterek vóak. Apám szusternek tanult és para szt ember lett belüle, szeretett gazdákodnyi, én is tüle örököltém, hát nekünk még mindig van jószág, tehének, növendék marha, lovak vannak. Itt 500 □ öl a termő szőlő, a többit lenn az aljba beraktam gyümölcsösnek, hát nem megy, mer a vadak tönkreteszik. Be akarom keríteni, csak sokba fog kerülni a drót meg az oszlopok, mer a fakerítés nem elég, bejön rajta, még az 5-6 soros dróton is

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII. 26.
r. k. v.

Baka kut

A régi temetőnél volt, a sudárfás kut után, ahogy megyünk föl Gázlónak igényese-
sen, a disznókat szokták annál itatni. Onnand kapta a nevét, hogy állítólag
egy baka beleugrott, beleölté magát.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

/Csike/ Takács Kálmán, 1913.
r.k. v.

Somogy Megyei Kéziratok
12-88/132

Hopp Szalacska, Árva Csille

Mentek hazafelé a gazdák a hegyről, találkoztak ott a högy alatt, ahun az utak összeérnek és egymás között a gazdák mondták, beszélgettek, hogy hopp Szalacska, Árva Csille. Azt mondták álljunk meg embörök pisányi, mer a csilleiek ugyse tudnak

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Sza lacska hegy
Somogy m.

Kiss ~~MAJESI~~ József, 1927.
/vincellér/ r.k. v.

Aszalóalja v. Aszaló alj

Itt szilvás vót végestelen végig, egész Csilléig. Gyönyörű nagy gyümölcsfák vótak benne, szép füves vót az alja nem olyan dzsungelos, mind most. A nagyapám idejébe itt kinn kemencéket építettek és abba aszalták a szilvát, a pariba bevájták a kemencéket betettek nem tudom hány tepsz i szilvát és megaszalták.

A régi ut a birkalegelő mellett haladt, mostmár nem nagyon járnak arra, mer kimosta a víz.

Kői lik : a ká polnai magas dombnak a végén van, azt mondták, hogy az egy alagut vót és elment egész Gödre-Szentmártonig. Gyerekkorunkba be szoktunk menni, de csak 30-40 méterre tudtunk bemenni, mer homokos vót és omlott össze már. Eccer bement az Alabárdos kutyája és egy hétre rá tudott csak kigyönni. Nem találta ki, olyan sovány vót, majdnem megdőglött má. Balra Szentkut van, egy 60 holdas tábla, jobbrul meg a Biraka legelő, Kóbi liktu kezdődik.

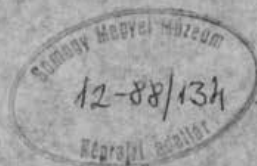
Az egyenestől lefeké kezdődik a Kecskés, bal oldalon még Szentkutnak a vége utána meg az Orbán domb.

Ismerem az utakat, hiszen naponta legalább ötször megjártam még itt laktunk. Le kellett menni a teheneket lehajtani reggel, utána a disznókat, akkor elköllött menni a csarnokba, iskolába, hazahajtani az állatokat délután meg vizér elmenni, megszoktuk mer hegyi gyerekek vótunk, én vótam a legügyesebb, mikor azt hitték, hogy a bótba még oda se érek, akkor má itthun is vótam. Nem vótam olyan egészséges gyerek, de fürge vótam nagyon.

A külső utat nem régen csinálták, talán 10 éve. Katta hegyen 99%-ig Kisberkieké vót, később ahogy öregedtek ahták el, bekerült nagyberkiek is meg dombóváriak is, miuta autóval mennek, nem számít hol van a szőlő.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Sza lacska hegy
Somogy m.

Kiss József, 1927.
r.k. v.

Gsikó legelő

Régen kana laskut vót, kanalakkal hordta föl a vizet és burogatta a csatornába, utóbb alakították át gémeskutnak. A Sapka tó téstül ered a patak és a Kaposba ömlött, de már kiszáradt, itt vótak sorba a patak parton a cigányputrik is.

Van másik patakunk is Sárkány tónál, az a Meleg ároknál ered, de elég nagy, nagyobb, mind ez. Zuggó vót otta nek, de most már nincs meg.

Kata hegy aljába régen szántó vót, most csak a fű lepi.

Ahol most kukorica van, az régen Akácok vót, ugyan még most is Akácok tábla a neve.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Kisberki
Somogy m.

Nagy Tibor, 1927. I. 9.
/tabitó/ r. k. v.

Sárkánytó puszta

is Nagyberkihez tartozott, ott régen laktak is kinn, nóta is van róla:

Sárkánytói halastó, halastó,
Beleestem kocsisták lovastu
Jaj, Istenem ki vesz ki belőle,
Annak lesznek igaz szeretője

Ezt a népdalt még mi is énekeltük a színjátszókkal a lakodalmi jelenetbe.
A mosdósi pávakör más szöveggel éneklí:

Rózsaszínü a tutyim köteje,
Legény legyen aki aztat megkösse
Az enyimet is megkötötte egy barna,
Homlokára göndörödik a haja.

A lányok meg az asszonyok mikor énekelték bálba vagy lakodalomba, akkor kört alkottak úgy karikáztak rá, mer a frány férfiak mindig inni mentek.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki
Somogy m.
Kossuth L. u. 56.

Kalmár Gáspár,
r.k. v.

Szőlővásárlás

Háboru előtt nagyobb ambícióval csinálták a szőlőt, mind most, akkor Szalacsán nem lehetett szőlőt venni, ami eladó vót netán az meg olyan drága vót, mind a csoda. Pl. a jelenlegi szőlőnk melletti darabot 20 ezer Ft-ért vettük, amikor a Ft begyűtt. Azt mondta az após: Te, eladó a Varga Sanyiék szőleje, ergye vedd meg!" Mondom: Deháb mér vegyük meg? Azt mondja: Azér, mer olyan akar odagyünni, akit nem kívánunk ott látni. Ezér megvettük. Azt mondta az após: ergye kérdezd meg mit kérnek és vedd meg azonnal." Annyit kértek, annyit adtunk érte. Pörültek az asszonyok itthun, mind a franc. Csak akkor ajánlotta fel a szőlőt a szomszédjának, ha jóba vót vele, de minálunk nem így vót, csak az após meghallotta, hogy eladó, tudtuk, hogy ezek sokat kérnek érte, és tudtuk, hogy az is megadja, aki nem kívánatos, azér siettünk megvenni. Foglalót adtunk és amikor megtörtént az átirás, akkor lett kifizetve teljes egészében a vételár. Utána megitták rá az áldomást, egy pohár bort, az a beleegyezést jelentette.

Gáll Eva
1984. 1. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

Sapka töltés

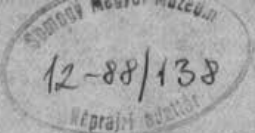
/hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta, Tolna

Ugy mesélték, hogy a kelták vagy a törökök idejébe a hadifoglyokkal hordatták össze a sapkájukba, mer nem vót más edény azt a nagy töltést, ugye nem vót más munkájuk, hát a földet hordatták velük.

Kóbi lik: a kápolna hosszába van egy alagut lefelé, valami Kóbi nevű pasas talált rá, ásta ott a földet azt beszakadt, azér hujják Kóbi liknak. A kisberki kovácsnak meg az Alabárdos Jóska bácsinak foxi kutyáik vótak, és a Kóbi likba állítólag borz tanyázott a kutyák állítólag lementek abba likba, le a mélységbe, 3 hétig nem gyüttek elő, ott lenn kóválogtak a barlangba, nem találtak ki. Annyira le vótak a kutyák gyöngülve, hogy nem vót jártányi erejük. Ott állítólag van egy vasajtó, a tanácstikérnak a fia eccer lement, az mondta, oda vótak állítólag a hadifoglyok bezárva, ott állítólag a hadifoglyok ástak, hogy mivel mivel se azt nem tudjuk, de Csillébe kiérték a világosságba, ott szöktek meg.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta, Tolna m

Sárkány tó

Hallottam, hogy Sárkány tóba lejárt valami emberalak szőrös, nagy szakállal és mindig csak aluttejet kért, laktak ott többen, egy puszta vót egy sváb ember vót a bérlője. Éjszakánként lejárt oda ez a szőrös alak és csak aluttejet meg kenyeret zabált. Es eccercsak látatlanul eltűnt, meg látatlanul ment oda is, mikor ment el, akkor ilyen nagy vihar keletkezett utána, szélfújás, sötétség, dörgés, villámlás. Nem bántott senkit úgy mondták.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös ferenc, 1922.
sz: Nosztrány pusztá, Tolna m.
r.k. v.

Szőlő

A nagyobb parasztembereknek mind vót szőlője a hegyen, és az egész hegy a nagyberkieké vót, vidéki csak az utóbbi időbe vett itt szőlőt, aki ide betalált szőlősgazdának az megnyerte az aranybányát, nem olyan egyszerűen ment ám régen ha valaki el akart adni egy darab szőlőföldet, a község előljárói összeültek és megtárgyalták, hogy megveheti-e, milyen megbízható ember, megveheti-e. Volt a hegynek bírója és körüljárta a szőlőket, bementek minden présházhoz, körülnéztek minden szőlőt, megnézték hogy van megmunkálva. En nem jártam ilyen gyűlésekre, ugye cselédgyerek vótam, a gazdaságba szógáltam, nekünk nem vót helyünk ilyenre elmenni. Akiknek 15-20 hold földje vót, azok uralták a falut, azok intézték az ügyeket. Ennél alacsonyabb beosztású emberek a földdel kapcsolatba nem jöhettek számításba. Az utakat is rendbetartották, ki vót dobulva, hogy minden háztul egy ember vagy egy asszony ásóval vagy kapával jelentkezzen ekkor és ekkor pl. a Kecskési horó aljába.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Ruzsa Lajos, 1912.
r.k. v.
/cseléd/

Sapka töltés

Szalacskán itt egy vár vót, hiszen látszik is még a sáncok nyoma. Annakidején begyűtt ide a Mátyás királ Szalacsckára, bekérezkedett egy öregasszonyhoz, és beszélgettek, aztán persze álráhába vót, mondja neki az asszony: Ha Mátyás királ tudná, hogy hügyan gyutna be ide, akkor könnyen begyutna." Ha minden katonájával egy sapka földet hoz ide, akkor begyün." Állítólag meg is csinálták, a neve azér lett Sapka tötés.

Gáll Éva
1984. VIII. 27.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

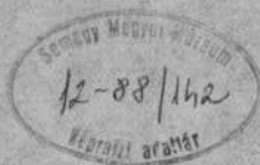
Ruzsa Lajos, 1912.
r.k. v.
/cseléd/

Feles szőlőt

munkáltunk elejibe Kata högyen, egy özvegyasszonytól vettük ki, a fia gyógy-
szerész vót, agglegény, hát az nem művelte ugye. Megérte a feles szőlő,
ha az ember jól gondozta, az én szőlőm is feles vót máelött mögvettem vóna,
egy vasutasnak adták ki az Igaliék, de az azt gondulta ugy is terem, ha
nincs megmunkálva. Akkor Noha szőlő vót az egész, én má sokat fótóztam,
meg ujjá csináltam az egyik részit. Karó se vót benne, ahol képest az én
szőlőm most aranybánya, ahogy mögvettem.
Én mikor feles szőlőt használtam, ugy munkáltam, mintha az enyim lenne,
mer csak a fele vót, de ha rőndesen műveltem, akkor a fele is több vót.

Gáll Eva
1984. VIII. 29.

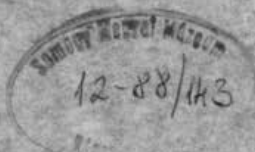
Vágat, rend

A szőlőterületet régen vágatokra osztották, a sorokat meg rendnek mondták. Nálunk nincsenek külön vágatok, ezt a pince hátuljánál kisszőlőnek mondtuk mindig, az is marad. Az meg az ódal, ez meg a tető, így volt beosztva. Ezt a két rendet, ami közvetlenül a pince hátuljánál van Badacsonynak csufultuk e, mer olyan teraszos a szőlő, mind amilyen Badacsonyba van.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

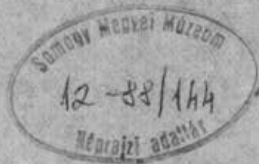
Rákosi János, 1923.
/sz: Dombóvár/ r.k.v.

Új gazda

vagyok a hegyen, 3 hónapja vettem meg a szőlőt és a présházat Ham-
mernétől. Fukar asszony, áldomást nem ittunk, 20 ezer Ft-ot kért
érte. Ugye arra kúzdók az ember, amerre ismerőse van, hát itt a
hegyen több is vót, a feleségem idevalósi. Úgy szokták mondani:
Akit a kígyó megmar, az a gyiktul is fél."

Gáll Éva
1984. VIII. 29.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

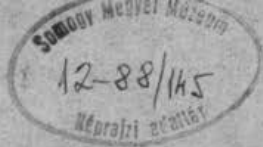
/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Szőlő

Jelen pillanatba a legidősebb szőlőm 14 éves. 15-20 évig érdemes meghagyni a szőlőt, mer az éppen olyan mint az emberiség, kiöregszik. Amit én kivágtam szőlőt, mer az egészet ujonnan telepítettem, azt még a Kapinya öregapám telepítette a 800-as évek végén, mer 1911-be halt meg, 40 éves korába. Ez addig itt szőlő vót, 14 évvel ezelőtt vágtam ki az ő telepítésének az utolját. Direkttermő szőlő vót: Otelló, kevés Noha, később édesapám kezdett bele ojtani, a Nohákat mind átojtotta.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki
Somogy m.

Dombai Lajos, 1911.
sz: Attala
r.k. v. /kádár/

Szőlő

A feleségem szüleinek Homok alatt /Kercseliget felé / volt egy 4-500 m öles szőlője, de az be lett tagosítva, jószágokat tartottunk, kellett a háztáji, a takarmány és inkább lemondunk a szőlőről. Borért is csináltam hordót és így meglett az évi borszükségletünk, mer ugye a szőlő nagyon sok munkát igényel. A kertbe a ház körül raktunk az udvarba, ide-oda szőlőt, úgyhogy nekünk az évi borunk megterem, amennyi nekünk kell, mindig az elég, ami van. Abba az időbe amikor a lányom nagylány vót, készülgettünk a lakodalomra, vállaltunk Kata hegyen feliből szőlőt, hogy meglegyen a szükséges mennyiségű borunk.

Gáll Éva
1984. VIII. 27.

nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Ruzsa Lajos, 1912.
r.k. v.
/cseléd/

Szörnyü gödör

Szakadékos rész, erdő, a végén van az erdőház. A Jaj völgy is arra Csoma alatt van. Odakötöztették a cigányokat, de jobb is, mer még erre laktak. Kata högy aljába, hiszen van is ott még egy-két érdömös ház, addig csak hozzányultak ehhez-ahhoz, amihöz csak lehetett.

Gáll Éva
1984. VIII. 27.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Takács /Csike/ Kálmán, 1913.
r.k.v.

Szőlőhegyi dűlők

Szalacska a törzs, meg van Csille rész, más itt nem volt, na most ezeknek a mélyedéseknek , völgyeknek volt neve: Varga gödre, Pap gödre.

Ami a hegy alatti út, azt meg Szilvásnak mondták, mer valamikor itt sok szilva termett.

Gáll Éva
1984. III. 27.

Somogy Megyei Múzeum
12-83/148
Mézőrajzi araftár

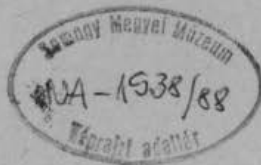
Vágó --- fejezet

Egy vágó körülbelül akkora terület vót, amit egy ember egy nap kényelmesen be tudott kapálni.

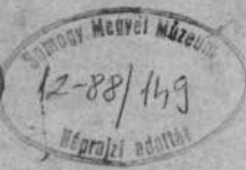
A fejezetnek meg a két vágó közti utat mondták. A fejezetre szoktak ültetni egrest stb., de nálunk nem, a mi szőlőnkbe még fa se igen vót, két cseresznyefa vót a szőlő végibe. Az egyik elszáradt már, a másikat meg éppen most akarjuk kivenni, a cseresznyefát nyesteni nem szabad, mer az a rovására megy és elszárad a végin, úgy jártunk mink is, evvel a korai kis cseresznyefával. Nem szabad egyáltalán nyestni a cseresznyefát, olyan, mint a dió, az is elszárad, elpusztul. Meg egypár franciabarack fánk vót, de nem érdemes foglalkozni vele, eladni nem tudjuk mostmár, nem tudjuk elvinni, meg annyira foglalkoznak vele a fiatalok, hogy nem éri meg nekünk. Az spósom szőleje 10 vágó volt, ez összesen 3000 □öl terület.

Az ut mellett lugas vót végig, a megyénél lugas van mind a kétfelől. Ez minden gazdánál így volt, a műgyét is jeletette, meg az is fűnnállt, hogy féltek hátha bemegy valaki lopni. Arról lehetett megállapítani a műzgyét, ha két lugas vót egymás mellett, az biztos a vége vót a szőlőnek. Két gazda szőleje között kb. 1 m széles ut vót hagyva, ez nemcsak a bejárású köllött, hanem a permetezés miatt is köllött ilyen széles utat hagyni. A megye meg az első sor szőlő között legkevesebb 60 cm-t el köllött hagyni. A megyehatárt cövekkel jelölték, a két végire meg a közepire is leverték a föld szélibe a cöveket. Amég az el nem rohad, nem köll ujitani, hacsak nem piszkálják, vagy nem szántják ki. Megye viták régebben nagyobb számban voltak, de most is előfordulnak. Azt mondja az egyik szomszéd: "Gyűjjön ide Jóska bátyám, nézze mit csinýát a szomszédom!" Odamegy nézi, hát gazos vót a szőlője, kikapálta, azt odahordta a műgyére. Azt mondja: "nem köll evvel semmit se csinýáni, fogod a vellát, aztán beszórod, ahunnan kikapálta. En is azt csinýátam."

A Kólo' nunnaloi, nappámsor

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kzimár Ruzsa Lajos, 1912.
r.k. v.
/cseléd/

Hegyen

szoktam aludni minden héten 2-3 napot, ráérek szeretek itt kinn, nyugodtan
eldőzögzatok. Hétfőn kigyüvök csütörtökön meg hazamegyek.
Jobb itt kinn, nem pörül velem az asszony, otthon mindig utba vagyok.
Mostanába nem sokan vótak kinn, ugye a nagyobb részük már letetőzött, meg-
sarabult, permetülni nem köll mostmár, szüretig olyan különösebb munka nincs.

Gáll Éva
1984.VIII. 27.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Úrzsébet
r.k. v.

Szőlőmunka

Az öregek dógoztak jobban a szőlőbe, a fiatalok is kimentek, de itthun mindig vót a mezőbe dolog, és vót egy háznál 2-3 menyecske is. Vótak olyan üdösebb, nem nagyon öregek azok ott háláltak hét szám, nem gyüttek haza, vittek nekik enni a fiatalok, mikor nem gyüttek vasárnapra se haza, és azok dógozták. Vót' nekem ott ahun az apám szőleje vót, most 3-4 gazdájé az régen egy nénénké vót, azok ott kinn tanyáztak. Azok sohase kapálták be, ősszel meg ki, hanem azok egész nyáron máztaak térgyen és ugy gazulták. Azér jobb így, mer ha vetemény van, jobb a földje, mer a szőlő mindenhugyan elfagy, ha hideg van, ha kapálják be, ha nem, nem lehet a tükéket betemetni egész főlig.

Régen csak annyi veteményt ültettek, amennyi köllött nekik ott egy nyáron főznyi, nagy darab szőlők vótak, nem értek rá még a veteményekkel is foglakozni, de mostmár jobban kihasználják a földet, ugye szélesebbe k a sorok is a lugos miatt. Hajmát, paprikát ültettek, de édesenám nem engedett még paradicsont se, mer nagy helen cót, elnyomta a szőlőt, ő mindig kiszóbtá onnand, nem engedte, heragudott rá, ha minden rendbe ültettünk, mer azt mikor permetült kerülgetni köllött, nem szerette.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki-Szalacska hegy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921. X. 3.
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Szülő munkákat

apám a nagyapjától tanulta, de ahogy ő úgy én is itt nevelődtem a szőlőbe, ugye itt játszottunk, mikor egész kicsi voltam már a szőlőt leszedtem, aztán mondtam, hogyhát nem szedem ám le, nem szedem ám le, de a markom akkor már tele vót szőlővel. A nagyapám mondta: "hát mi van a kezébe?". Hát a szőlőt akkor már ott szorongattam a kezembe. Persze nem vert meg azért érte, csak mondta, hogy ezt nem szabad kislányom leszedni. És ittenék játszva tanultuk meg az egészet.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Szakismeret

Csak az öregektől tanultuk a szőlőművelést, meg ellestük egymástul is, no meg legtöbbet az ember a saját maga kárán tanul. Amit a Szabadföld ír, azt el szoktam olvasni, de akkor aztán megnézöm, mondom evvel én már tisz-tába vagyok régön, a Nagy Károllyal sokat vegyszereztem a Tsz-be, beszélgettünk is, csak ragad az emberre valami, akkor itt van ez a Széphalmi Pali az is okos egy ember, meg a Fónusz, avval is sokat szoktam beszélgetni. Az ember így többet tanul, mind a könyvből. Én sokat dolgoztam a szőlészetbe is, aztán ott is elbeszélgettünk ókor-máskor, mikor vót idő, meg amikor találkozunk, összeülünk és megtárgyaljuk a dógokat.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
5.

Erdélyi Gyuláné, 1921.
sz: Horvát Orszébet
/Csoma/ r.k. v.

Szólómunka

Sokszor eszünkbe jut most, hogy mér Szalacskán vettünk szőlőt, mér nem vártunk még erre közelebb Kata hügyön lesz eladó, mer nagyon messzi van. Akkor még nem tudtuk, hogy így alakul a helyzet, mikor mink megvettük még élt az anyósom is, az apósom is, fölültünk a kocsira elgyüttünk ~~haza~~, akkor itt elvégeztünk, fölültünk a kocsira, elmentünk haza, könnyen vótunk. Hát mostmár autó vóna jó, ha vóna, de avval is hun lehet gyönnyi, hun nem lehet, ha nagy a sár. A fíjam is beteg, azt így nekünk nagyon nehéz a munkálása. Még a nyári munkája jobban megkészi, ugye elgyün az uram, akkor ez itt hál, 2-3 nap itt van, elvégez, gyün haza. En meg hát otthun a kertet meg az otthuni munkát csinálhatom. Hanem ez a szüret ez a nagyon nagy munka, mer ez nem ugy van, hogy nekiállok, azt hétszámra csinálom. Régen meghívtuk a rokonyokat szüretre, de most a famáliából mindenki dógozik, ahány van annyifelé, nem tudnak elgyünni, az öregjinek meg mindannyinak van szöleje szok avval vannak elfoglalva. Ha napszámost hív, annak meg 200 Ft-ot kell fizetnyi egy napra, ha elgyün eszik-izsik, ilyenkor /du. 5 óra/ meg má elgyün haza, hát hun van még az üdö, régen a napszám napkeltétől neplementig tartott, tudom, mer én napszámba jártam.

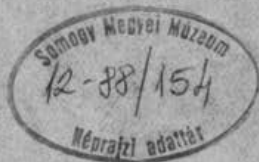
Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Öregek a szőlőben

Öregapámat meg öreganyámat én szoktam kihozni hétfőn fogattal, ők itt kinn heteltek, csak szombaton gyüttem föl értük, akkor hazavittem az öregeket. Hétközbe meg mentem apámmal a mezőre, a fiatalabbak mind ott dolgoztak. A fogásokat úgy köllött ellesni, ez éppen olyan, mint mikor az inas leszerződik a mesterhöz, láttuk, hogy hogy csinálják az öregek, mink is eltanultuk, rá vótunk kényszerítve, mer abba az időbe még nem jártak el Kaposvárra iskolába meg másfelé dolgozni, csak tőlük köllött meg lehetett megtanulni, ugye akkor mindenki megtalálta a munkáját a faluba, meg is élt. Hogyha a mezőn nem volt különösebb dolog, akkor elgyüttek a fiatalok is a hegyre, kapálni, permetülni besegitettek.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki
Somogy m.

Tót /Péter/ József, 1906.
r.k. v.

Öregek

Az öregek régen kimentek hétfőn, ott vót a munka, ott aludtak a szobába. Pl. amit én eladtam, vót ekkora szoba, mind ez /- az egykori konyhából átala kitott szobában ültünk, kb. 3x3 m-es./ két szalmassákos ágy vót benn, emlékszek a szomszédomba lakott kinn a hegyen egy Tót Vendel nevű ember, annak vót olyan fohott egya, mind a zsupkötél, azt fonták meg 3 ágra, ha jól vélekszem, mind a leányoknak a haját. Mikor má ketten vótunk a feleségemmel, akkor ő idehaza maradt az állatokkal én meg kimentem, megfőzött esetleg husoskáposztát, vagy körmös borsólevest, fehér bab az végeredménybe csak disznókörmel el van látva, egy kimosott tejeskannába ki szoktam vinni Szépen ott dőgöggattam, mikor megjött az este, besötétedtem, bementem, begyújtottam, megmelegítettem, a vót a vacsorám. A présház vót 10 m hosszú, a partpince még vót 15m is, a présházból lehetett lemenni, 12 lépcső veze. tett le, téglával vót bótozva. A régi házat, amit elbontottam, azt még talán Noje építette, mikor kiszállt a bárkából, mer abba semmi faszög nem volt, izé vasszög nem volt, fábul vót a léc átfurva bele a szalufába, és faszöggel vót a szalufához odaszöggelve.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII. 26.
r.k. v.

Hegyen lakás

A mi öregjeink nem laktak kinn a hegyen, de vótak többen is, akik egész héten keresztül kinn háltak. Édesapámnak a legidősebb testvére a Pista bátyja is sokat szokott itt tartózkodni. Akkor a Tar jóska bácsi, Tar János bácsi Takács Sándor, csak kehes Csikének mondták itt a környéken ezek vótak, akik egész nyáron hétről-hétre kinn eludtak. Hétfőn kihozták őket a fiatalák kocsival, szombaton haza vitték, hétközbe a kora tavasztól késő őszig kinn laktak és munkálkodtak az öregék.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki
Somogy m.
Kossuth Ö. u. 56.

Kalmár Gáspár,
r.k. v.

Hetelés

Az öregek egész héten kinn vótak szombatig, szombaton kijöttek értük kocsival a fiatalok és akkor szombaton hazavitték őket, hétfőn újra kivitték őket és akkor ottanék munkálták a szőlőt, enni-inni vittek ki mindenfélét, lehetett ott sütni-főzni és akkor ott aludtak. Az én öreganyám is így élt. De aki jobban tudott járni azér nem is mindig mentek ki kocsival, hanem hazagyütt gyalog. Nem mindegyik gazda vette föl a gyalogosan hegyre igyekvőket, attól is függött, mennyire vót jó ismerőse, meg a hegy nehézségétől mert ha ment valaki kocsival csak terivel ment, akkor még sokszor saját maga is leszállt a kocsis is a kocsirul, mer elég meredek az ut. Üresen nem mentek sohase. A régi horó bedült, kimosta a viz, járhatatlan lőtt és akkor a tsz területiből azt a szélt nem vetették be, abból lett az új ut. A férfiak hátizsákba vitték a cókókjukat a hegyre, abba vitték az üvegdemizonokat is. Az asszonyok meg kosárba vitték az elemózsiát. Régebben meg szőrtarisznya vót az általános, lőszőrből szütték, a pántja meg bőrszif vót. Azér vót jó, mer nem ázott be, arra a szőrré ráment az eső azt lefolyt róla. Ebbe belefért a kenyér, szalonna, kolbász meg még egy pintes üveg /másfél literes/. Volt olyan pintes üveg is, amelyiknek porcelán csatja vót, le lehetett csatolni. Vót vállra akasztható csoboló is, fából gömbölyű laposra vót kifaragva, vót 2-10 literesig. Sokszor nevettem, gyüttek hazafele, Bóna körösztapám pl. megálltak azt mondja: "igyunk egyet, mer falut érünk. Meg ugy is mondták, hogy álljunk meg, pisájjunk, mer falut érünk. Pisátassuk meg a menyasszonyt, mer falut érünk, aztán akkor ittak egy nagyot a csobolóból, meg pisátak is, mer ugye ott jól ivogalódtak a szőlőhegyen, hát hazáig nem bírta ki. Meg akkor berugott szegény körösztapám, aztán akkor fönnekadt a nyaka a dróton, majdnem megfulladt, a lugasdróton. Akkor aztán ugye kiemelték onnand, aztán kérdezték: "Mi van magával Jancsi bácsi?" Azt mondja: "Szöm ártótt szöm, szőlőszöm." Nem vót neki viz kinn, aztán adtak a lónak murcit, teknyőbe kinn vót az eresz alatt, má kezdett forrni, hamarosan befogtak, aztán gyüttek hazafelé, jó kedve vót a lónak, ficánkult, azt mondja a feleséginek: "Látod mennyivel jobban megy ez is anyja, jókedve van a bortul." Szüretkor ugye tötötték a hordókat és kihozták teknyőbe oda az eresz alá, pitarnak mondták azt a részt, két-3 teknyővel odatettek, mer utba vót, nem fért a hordóba, a ló meg ott vót az udvarba, ráfordult és megitta és tánuult hazáig.

Gáll Iva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/Kovács Imre,
r.k. v.

Öregek

dógoztak a szőlőbe régen, hétfőn kigyűttek itt Kinn hetéltek a högyön,
szombaton meg vagy én vagy az apám kigyűttünk értük kocsival, és hazavittük
üket. A kocsi- amit lovak húztak, a szekér meg az amit ökrök vagy tehének
húztak, de szekérral nem nagyon gyűttek a hegyre, általában mindenik szőlős-
gazdának vót lovaskocsija.

Gáll Éva
1984. III. 27.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Ruzsa Lajos, 1912.
r.k. v.
/cseléd/

Napszámba

jártunk, hajnalba korán oda köllött állni a magtárhoz, ott álltunk félkaréjba mind a Hold, aki akkor ért oda, mikor az utolsó ember elküdte, annak azt mondta az öreg Szakka: "eredj, feküdj le!" Aludd ki magadat, holnap gyere közé rábban. De mikor a Nap lement már, még nem lehetett haza menni, csak már mikor sötétedett.

Gáll Éva
1984. VIII. 29.

Nagyberki-Szalacska hegy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921.X.3.
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Gazdák

Nálunk nagyobb gazda nemigen vót a hegyen, mondjuk a Biró Istvánnak
annak vót nagy darab szőleje itt, ittenék ez a rész, ahol a kápolna van.
A kápolna hátamögötti részt Spergel szőlőnek hívták az előző tulajdonosáról.
7 kataszteri vót az egész szőleje.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Nagyberki-Szalacska hegy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921.X.3.
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Javos Gyula --napszámások

/1889. IX. 6.-1972./

A nagyapám idejébe 3 darab szőlőnk is volt Szalacskán, ezt apám és a testvérei örökölték. Kb. 2 hold volt akkor, mink még vettünk hozzája így most 3000^m öl körül van. A nagyapám meg még sokáig az apám idejibe is tőkeművelésű vót a szőlő, de annak nem bírnánk mi folytatni a munkálatát, mer rettenetes munkaigényes. A család és napszámások művelték a szőlőt falubeliek meg kerceseligetű napszámások, a nagyapám szólt egy embernek és az hozott annyi napszámást, amennyi csak kellett, nem vót soha hiány, 80 fillért kaptak egy napra, enni szoktak hozni magukkal, bort azt kaptak itt, annyit ittak amennyi kellett. Reggel 7-kor kezdtek és este 7-ig dolgoztak. Ha kiérték a sorral leültek, nagyapám odatette az üveget "igyatok". Később meg főztünk is nekik, marhagulyást legtöbbit, szüretre meg birkagulyás vót általába.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Nagybarki Kisberki
Somogy m.

Nagy Tibor, 1927. I. 9.
/tanító / r.k. v.

Napszámok

A szőlőbe inkább segítséget hívtak, napszámot nem igen. Csak a későbbi időben vagy a Javós Gyula bácsi akinek nagyobb darab szőlője volt és hozzá nagy földje az nem birtokos a családjával, hanem dőgoztatott valakikkel. Csak a szüretre szoktak segítséget hívni, más munkákra nem, mert azzal nem kellett sietni, ugye a permetezéssel egy ember fél nap alatt elvégzett. A metszésnél kapálásnál esetleg ha a szomszédnak segíték, máma én, hónaponta ilyen volt, de mindenki maga tudja legjobban a sajátját, jobban ha más nem avatkozik bele, mert ezt én csinálom az enyém, s ha elrontom, magamnak rontom el. Szüretre a városi rokonok föltétlenül jöttek, inkább csak a közeli rokonokat, testvéreket, azok gyerekeit esetleg első unokatestvéreket hívtunk meg, a szomszédokat nem, azoknál én sem emlékszem, hogy lettem volna szüreten. Ki milyen edénnyel ment szüretelni, és amilyenbe szedte egész nap, olyanba kapott haza. Vödrökbe meg feteknökbe szedtük a szőlőt, kisgazdáknál nem volt puttonyos, csak a Gyula bácsinál meg az urak szőlőjébe. Gyalogosan meg a lovaskocsival mentek a hegyre. Egy nagyobb családba olyan is volt, hogy az öreg néni tavasztól őszig kint lakott a szőlőben, ott lakott ott süttött-főzött magának és majdnem minden munkát ellátott a szőlőben, a férfi kiment permetezni, esetleg a fiatalabb asszony kiment, ha gyorsan kellett kapálni vagy tetejezni kaccsózni, kötözni. De ugye ha az öreg kapálgatott, amikor a végére ért szinte újra kezdte, mert ott élt kint. Akkor vitték neki az ennivalót egy héten egyszer, mert ugye a lófogatnak a földbe dőgozni kellett, nem mehetett ki. De most mind több az olyan nyugdíjas ember 60-on felül akik vesznek egy kis lovat és kijárnak a szőlőbe. De ma már kistraktort vesznek, azzal járnak a hegyre, ugye azzal nincs annyi gond, mint a lóval, nem kell etetni, szénát kaszálni neki. 1 nap mink végeztünk a szürettel meg mások is, esetleg azok nem, akik külön szedték a fehéret meg a vöröset, de minálunk nem volt fehér bor, csak siller egybe szedtük.

Szőlőfajták: Mézes, Bajor, Izsáki Fehér, később már Furmintot is hozattak meg Kocsis Irmát, volt Kossuth szőlő meg Attila

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szelacegys hegy
Somogy m.

Tar Gyuláné,
sz: Javós Magdolna
r.k. v.

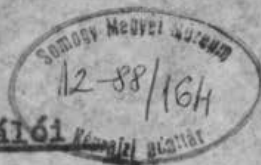
Napszám

Lánykoromban nagyon szerettem elmenni a többiekkel napszámba, tudom apám nagyon haragudott, hogy nem kő, van énnékem dógom otthon. De mikor mentek a többiek a másik utcából, akkor anyám főkeltett: "Magdi, mennek a lányok, nem mész el?" Mondom: "Dehogyanne!" Kiabált nekik: "Várjátok!" Akkor meg vótak a selemhernyók, azokat válltuk, a mezei munka mellett, abbul is vót pénz, egyébként meg csak amit a jószágbul kaptak abbul vót egy kis pénz a háznál. A padlásan tartottuk a selemhernyókat, de eljártunk még Kisköröszturra is kocsival onnand hoztuk az eperlevellet. Apám haragudott ha napszámba mentem, mer olyan kis hitvány lány vótam, képzeli, 41 kiló vótam, mikor férhőmentem.

Gáll Eva
1984. X. 1.

Somogy m.
Nagyberki-Szalacska hegy

r.k. v.

A szőlő megmunkálói

az öregek vótak, kijöttek ide hétfőn, s szombaton a fiatalok kijöttek értük kocsival, s hazavitték őket vasárnapra.

Gáll Éva
1984. IX. 12.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII. 26.
r.k. v.

Módos szőlősgazdák

Átellenbe Javos József, Bóna János, utóbb meg Javos Gyula lett a legmódosabb szőlősgazda a hegyen. De állandóan osztódott a birtok, a szőlő is, pláne ha több fiu is vót a családba.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Kalmár Gáspárné,
sz: Javos Erzsébet
r.k. v.

Nagyberki
Kossuth L. u. 56.

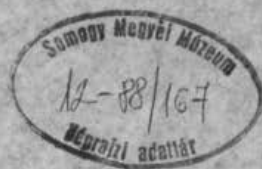
Napszámok

Apám idejébe még vót sok napszám, de mikor én átvettem a szőlőt, akkor már nemigen érte meg napszámot fogadni, meg nem is nagyon lehetett, mer ugye mindenki elhelyezkedett valahova.

Azelőtt minden munkára hittunk napszámot, kötbözni, kapálni, sarabulni. A metszés az kivételes vót, akkor vótek ilyen gazdák akik összegyűttek és segítettek metszeni, csak akik értettek is hozzá, másnak nem engedett apám metszeni. Az a legfontosabb szőlőmunka.

Gáll Éva
1984. IX. 16.

Kalmár Gáspárné
sz: Javos Erzsébet
r.k. v.

Nagyberki
Kossuth L. u. 56.

Hegyen alvás

Nagyon sokat kinn aludtam a hegyen, hát ekkora szőlőbe nem lehetett hazajárogatni, sokszor nálam aludt a vincellér Mari néni is, este összegyűttünk, aztán beszélgettünk. Amikor az apám meghalt az uram még dógozott, vót itt egy süprü üzeme az Áfésznek, föld már akkor nem vót. Szombat délután meg vasárnap tudott csak kinn lenni a hegyen, én meg ugye egész héten kinn vótam. Magam csinyátam ezt a nagy szőlőt, pedig akkor még gyalogművelés vót.

Gáll Éva
1984. IX. 16.

Nagyberki
Somogy m.

Tót /Péter/ József, 1906.
r.k. v.

Öreg szőlősgazdák kapcsolata

Régen olyan nap nem is vót, hogy mikor megebédeztek, egy órát vagy másfelet ne pihentek vóna, benn a szobába, vagy kinn a gyöpön ha jó idő vót. Mára nem lehet látni senkit se, bekapják az ennyivalót, aztán mennek dolgozni tovább. A mosteni falusi paraszt fiatalság nem is bírná azt a munkát, amit miink, a kétkezi aratást, meg a kapálást, ugye mindenhun gépek vannak. Mára megtörténik ugy az aratás, hogy egy kaszakaalapálást nem hallunk. De jobb is vót a régi buza, ugye én nem panaszkodok most se a könyérre, csak az elfelejthetetlen, az a langalló. A kenyérnek a tésztájából kivettek egy csomót, azt elsodorták ilyen vastagra mind a tenyerem, be a kemencébe, az ott szépen megsült, mikor kivették zsirral megkenték, az nagyon jó vót.

GÁLL Éva
1984. III. 22.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Csike/ Takács Kálmán, 1913.
r.k. v.

Csille

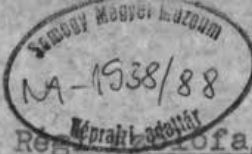
Itt Csillébe sűrűn vannak a pincék egymás mellett, de itt mindig vót kinn valaki. Hát a nagyapám is 50 éves korába má kinn vót a mamával, itt aludtak kinn, vót itt mindig lakás, két ágy meg ami még köllött. Amég ők kinn vótak, addig az otthuni munkát mink végeztük a feleségemmel. Amikor a munka kivánta, akkor megcseréltük, akkor a nagypapa odahaza hordta a trágyát vagy kiment szántani, akkor mink vótunk itt a feleségemmel. Mikor a fíjam odanött, akkor meg én vótam kinn hétről hétre a szőlőbe. Attul függ, hogy milyen vót a család, ha az öregek nem szerettek kinn lenni, ekkor csak a fiataloknak köllött kigyünni a szőlőbe, de ritkaság vót az olyan öreg, aki nem szeretett a hegyen lenni. Szerettek itt, mer este összemertek aztán főztek, elbeszélgettek, elpipáztak, kiültek végig. Arra csak eccer emlékszek, hogy engedtek dohányt termelni, akkor termeltünk mink is.

Gáll Éva
1984. III. 27.

Szólomunka

Régi szőlőfajták

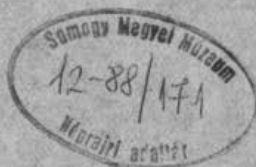
Mézes, Sárfehér, az olyan középfürtű volt, rendes szemű, meg nem az a tul tömött, a mostani Kocsis Irmához hasonlított. Sárfehérről má nem tudok, hogy lenne itt a hegyen, de Mézesem még van, őrzöm azt a tőkét még a nagyapám hagyatavaly nagyon szépen vót rajta. Ez átélte még a filoxérát is, én még nagyon kicsi gyerek vótam, amikor a nagyapámnak is kellett szénkénegezni a szőlőbe a filoxéra ellen, ilyen puskaszerűség vót, azt belenyomták a földbe és belepumpálták a szénkéneget, de ez jobban a simavesszők meg a hazai szőlőknek köllött, mer ami vadalanyon vót, azt nem támadta meg. Borszőlők közül vót Olaszrizling, Rizlingszilványi, Zöldszilványi, ezek mind fehérek. Vót Kecskecsöcsü az a korai érő, akkor Matheász János, Majdling ezek a korai csemegeszőlők, nekem még most is van egypár tüke. Akkor a Hárslevelű, vörösbe a Kadarka, Otelló, Oportó meg a Noha. Majdenem a fele szőlő Noha vót, mer ugye a filoxéra kinyomott minden nemes szőlőt, ezt a Nohát Amerikából hozták be abba az időbe. Annyi Noha vót itt mind a kórság, mondják, hogy nem jó a bora, de én csak azt mondom, hogy rossz bor nincs, csak rossz gazda! Minden szőlő jó, csak a gazda a rossz. A gazda nem jól kezeli, hát olyan Noha borunk vót, összekevertük evvel az Oteklóval, mind a legfinomabb bikavér.

Gáll Éva
1984. III. 27.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Szőlőfajták

Az újabb fajták közül legjobban szeretem az Olaszrizlinget meg a Révai kanonokot, nekem a bora mindegyiknek tetszik.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki- Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII.26.
r.k. v.

Szőlőfajták

Vörös szőlőből legtöbbször Otelló, Kadarka vót, meg régen Fekete Bajor.
Fehér szőlők közül vót minékünk: Mézes, Rizling, Fehér Bajor, Sárfehér,
Milkovác, Juhfarku
Direktermő vót Noha, az még most is van, Elvira, Delavaré az jobb szőlő,
mind a Noha, mer nincs szaga.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyuláné,
sz: Javós Magdolna
r.k. v.

Szőlőfajták

Ojtás is vót: Mézes Bajor
Othelló, Noha is vót, ha jól van kezelve annak a bora se rossz.
Nekünk mostmár véletlen ha elvéve 5 tükét találunk, a többi kivágtuk.
Mikor mink ezt a szőlőt megkaptuk a bátyámtól ennek is, meg a lenti darab-
nak is a nagy része Noha vót. Vót benn ojtás lenn az aljába, de az ott kü-
vül mind Noha vót. Nehéz vót szüretüni, mer lepotyogott. Aztán vótak olyan
szüretelők, akik nem szerették főszedni, inkább betakarták földdel, betapos-
ták.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyula, 1908.
r.k. v.
/szüster/

Csemegeszőlő

Olyan 15 éve ültettük a Pannónia kincsét, a g Javós Gyula bácsitól vettük az oltványt, ü nemesítette ki, ami ott szérü van, azt mind tőle vettük. Meg Kocsis Irmát vettünk még tüle. Nekünk csak 6 sor lugasunk van, Tramini, de nem jó valahogyan. A többi az mind karó s szőlő .

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
2.

Erdélyi Gyula, 1913.
r.k. v.

Szőlőfajták

Somogyi Múzeumi
12-28/175

Olaszrizling, Szőlőskertek királynéja a legkorább érő azt már leszüreteltük.
Van benne még Csaszla, Pirosszlanka, Kocsis Irma, pár tükke Pannónia kinose.
Régi fajták közül van még Mézes, de már olyan vastag a tükéje, mind ennek
a fának a törzse /karvastagságu fára mutat/, minden évbe van rajta egy pupos
vesszővéka szőlő, azon az egy tükén, pedig már biztos, hogy van 100 éves.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Rajezi József, 1922.
r.k. v.

Szőlő fajták

Régi fehér szőlők közül Noha vót legtöbb a hegyen, akkor a Mézes, Bajor, Fehér Kadarka, Milková c, Juhfarkut is emlegettek ilyen hásszufejű szőlő, de én már nem ismertem annyira.

Az az igazság, hogy 40 évvel ezelő tt amikor megvette apám ezt az szőlőt, akkor még az öregek jártak a hegyre, mink a mezőn dógoztunk, nem nagyon foglalkoztam a szőlővel, azóta kezdtem vele jobban törődni, amióta elkezdtém telepíteni. Eltanultam, kérdeztem is meg lestem is és rám ragadt. Mink annak idején eset legha szorult a munka kijöttünk kapá lni, meg szüretre, de egy ébként nem sokat jöttünk mi a hegyre, a fiataloké vót a mező az öregeké a szőlő régen. Amikor az öregek már nem birták vagy lebetegedtek akkor átvettük mink a szőlőt és módosítottunk rajta, sokszor a saját kárunkon tanultunk. Nem ösmertem és ideelőre raktam Szájbort, azt mondták nagyon jó, én meg eáhittem, eccer termett utána kivágtam, raktam másikat.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány püszta, Tolna m.

Szőlőfajták

Az apósom idejébe csemegeszőlő egyáltalán nem volt, ő csak borszőlővel foglalkozott, a csemegeszőlők kb. 15-20 éve terjedtek el a hegyen, mint pl. Pannónia, Kocsis Irma, Kardinél, Attila, Királyleányka.

Régi fajták közül nekünk vót Juhfarku, Mézes, Kecskeméti rizling,
Pirosszlanka
Noha, Otelló, Elvira, Kadarka, Delovári
Muskotályos

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki
Somogy m.

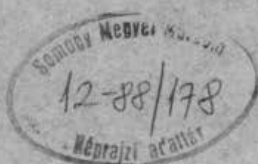
Varga Pálné, 1912.
Dobos Ūrszĕbet
r.k. v.

Kötözĕs

Kötözĕs közbe a hegyen mindĕg szoktam ĕnekĕlni, ugye magam vótam. Jobban mink nĕk kötöztĕnk, mer ũgyesebb kezĕnk vót, mind a ĕrĕfiaknak. Pláne most, hogy van ez a sikos kötözĕ je. Régen meg szedtek olyan hársfahajtást, lehuzták a hĕjĕt, könnyen legyĕn tavasszal, ezt kiáztatták a tóba, az meggyĕngĕlt, szĕthasogatták vékonyakra ĕs avval kötöztĕk, ugyanagy kötöztĕk az egyik oldalukra egy csomóba, mind a raffiát. Măskor olyan falĕcek vótak a lugosba, nem drótok, ahhó köllött is az erĕs hársfahĕj, azt tartott, de kötözĕs elĕtt meg köllött vizezni. Vót, aki a kötĕnyĕbe tette, onnand huzkodta, ĕn az oldslamra kötöztĕm. A măsodik háboru elĕtt már ugy emlékszek vót raffia, de nem lehetett kapni, meg drága is vót, aztán szedték ezek az emberek. Mink megkötöztĕnk még 3-4 csomóra is a szĕlĕt, mer ală, mikor nyĕl, akkor meg köll má eccer kötĕny, mer lehajlik ez az ojtás, ĕs akkor sok letĕrik, ho hogyha fĕj a szĕl. Akkor mikor nagyobb, megkötĕjk fĕlĕbb, ami alu van azt behuzzuk, aztán meg még fĕlĕbb, meg még, amĕg a karĕjig nem ĕr. Aztán mikor begyĕn a kănikula augusztusba, nem tudom hányadikán, de azt tudom, hogy Bertalankor mulik el, hát akkor szoktuk elvenni a tetejĕt, mikor elmult a kănikula, măsokor mikor nagy meleg vót, ugye ĕgĕsz Bertalanig nem is szoktak menni a szĕlĕbe, most azĕr má mennek. Akkor azĕr nem mentek, mer mindenkinek vót a kis fĕdje, köllött aratnyi, meg bĕhărdăngai meg masinányi, oztán akkor nem ĕrtek rá menni, akkor csak vót 1924. szeptember 22-ig akkorra elvégeznyi, mire aratnyi köll.

Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kötözés

Kalmár Gáspárné, 1921.X.3.
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Elég sokszor kellett kötözni a szőlőt, attól függ, hogy milyen talajba vót, ha nagyon jól hajtott hát bizony sűrűn kellett, két hetenként föl köllött kötni, ha jó trágás vót a föld.

Nagyanyám állandóan itt vót kötözéskor, meg anyám is, én is. Ha napszámos vót, akkor mentünk velük és mutattuk, hogy csinájják, hogy végezzék a munkát.

A nagyanyám nagyon sok hársfát szedett, a szélső szőlőnk melletti rész tele vót hárszal az a szegély, erdőszél. Én is szedtem, az egyéves hajtást levágtuk és annak leszedtük a héját és avval kötöztünk, csak egyidejű hajtásnak a héját használtuk. Ha elfogyott a raffia, nagyanyám hamar vagdalt ott a part szélén hársat és avval kötözött. Kisebb tőkékhez nagyon jó volt, meg nem került pénzbe. Kötözés közben énelkeltek az asszonyok mindég, úgy nem volt olyan unalmas.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Kötözés

Régen a hársfa héjával kötöztek, pl. ott ahol kivágták az erdőt nagyon sok fiatal hársfahajtás volt, az egyéves hajtást le szokták vágni, lehuzkodták a héját róla, jobb vót, mint akármí. Én is kötöztem vele, csak az volt benne, hogy azt használat előtt le köllött mindig áztatni. Jobb vót mind a raffia vagy a műanyag, mer az elrohadt, használt a szőlőnek, belerohadt, az trágya is volt. A műanyag meg rajtamarad a kapának az élin, megérá az ember leszedni róla, és nem rohad el a földbe. Mikor ráérték a férfiak éppen úgy kötöztek, mind a nők. Mondjuk én világletembe sohase szerettem kötözni, engem az idegesített. Szépen kiválogatták a levelet, úgy hogy a levelek kívül maradjanak, csak a szárát kötötték össze. Egy évbe még négyszer is kellett kötni a szőlőt, ahogyan nyött, a kilógó szálakat mindig hozzákötötték a többihez. El szoktuk szedni a tetejét is, de csak akkor, amikor már a szőlőnek szép bogyója volt, július végén, augusztus elején, mer addig fejlődik a szőlővel együtt a fája, meg a szőlő is jobban fejlődik, akkor is azért szedtük el a tetejét, hogy a szél ne lengesse annyira, különösebb jelentősége nem volt. Ugye 180 cm-esek a karók hát hügyan nézett vóna ki 3 m-es vesszővel, összedöntötte vóna az egész szél. Semmilyen virágnak nincs olyan kellemes illata, mint a szőlővirágnak. Május utójján má virágzik a szőlő, olyan illata van, hogy az csak na, de amikor az ember bent jár közte, akkor veszi ám azt csak észre. Nem olyan mint a hársfavirágé, hogy fönn terjeng a levegőbe, a szőlővirágot akkor lehet igazán érezni, ha lehajol az ember hozzája.

Szölvé

10. tozsa

12-88/180

Somogy Megyei Múzeum
Képrajzi osztály

Mosdóson a Legellőbe, a homokosba is vót egy darab szölvök, mer az anyósom mosdósi lán vót. Ott is jutott egy kis darab, azt mind Noha szölvövel el-
raktuk, ott meg a mosdósiak úgy csínyátak, hogy vitték a szalmát, a zsopot,
amit kicsépültek, aztán 40- 50 cm hosszura elvagdalták, ezt is mögvizezték
vitték a hónuk alatt, és az a Noha olyan, hogy hosszú, futós, aztán
fölhúzták és eccerre a tetejénél megkötötték.
Mink nem használtunk zsopot.

Gáli Éva
1984. III. 22.

Nagyberki-Szalacska heggy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921.X. 3.
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Vetemények a szőlőben

Hagymát, zöldséget, sárgarépát mindig sokat termeltünk a szőlőben, úgye lm 20cm széles sorok vótak nálunk és nem vetettük olyan sűrűen a zödséget, nem ártott az a szőlőnek. 1 m-nél szűkebb sorok nem vótak nálunk, a tőkék is lm -80 cm-re voltak eközbe szokott lenni.

Gáll Éva
1984.VIII. 31.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Ruzsa Lajos, 1912.
r.k. v.
/cseléd/

Vetemények

A babot már kiszedtük, el is csépültük ponyván, hónap majd kiszeelelem, ha lenne egy kis szél, rostával.

A krumplit is ki kölä szödni jövő héten, mer elsült a szára nincs benne élet. A szomszédoknak sok lett elvetett egy zsákkal főszedett tüsszel, na nem a szőlő közül hanem a puszta földjirül.

Gáll Eva
1984. VIII. 29.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Ruzsa Lajos, 1912,
r.k. v.
/cseléd/

Vetemények

az 50-es évekbe, amikor én ezt a szőlőt itt vettem nem nagyon vótak a szőlőbe, ugye akinek Szalacsán már szőleje vót, annak otthun is vót elég nagy kertje, hogy a veteményeket a háznál meg tudták termelni. Most minálunk minden sor be van vetve, teljesen ki van használva, a hajmák is akkorák vótak mind a kezem feje, paprika is annyi van, mind a rosseb, paradicsom, zödség, sárgarépa, dughajma, bab, borsó, tök a szabad területen az asszony az idén még dinnyét is ültetett.

Gáll Eva
1984. VIII. 29.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Ruzsa Lajos, 1912,
r.k. v.
/cseléd/

Kolbásztököt

is ültettem az idén, már jó hosszúra megnyőttek, azt mondják, hogyha az ember levágja a végét, újból benyő és tovább fejlődik. Majd kipróbálom, jövőre, az ideit meghagyom magnak,

Gáll Éva
1984. VIII. 27.

Utettem a szőlő közé

hagymát, paprikát, paradicsont, mindent. Az ecceri parasztember is azt mondta: Tudjátok fíjajim, akinek szőleje nincs, annak dóga sincs, - de azt mondja- megálljatok csak kicsit, akinek szőleje nin s, annak semmije sincs. De így is van, mer tudja a szőlőbe a májusi cseresnye az első gyümölcs leghátulsó a lasponya, késő ősszel, olyan dióforma nagyságu, de jó gyümölcs, van egy kis mag a is, ugye állandóan vót gyümölcse meg veteménye is annak, akinek vót szőleje, az sose maradt éhen.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII. 26.
r.k. v.

Új szőlő sorába

paprikár ültettünk meg' zöltséget, sárgarépát, azok jól szoktak sikerülni
benn, szerették a forgotott fődét.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Kisberki
Somogy m.

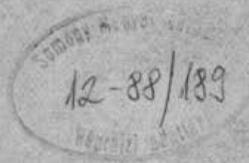
Nagy Tibor, 1927. I. 9.
tanító/ r.k. v.

Termények a szőlőben

A pincék körül meg a szőlő elején majdnem mindenhol volt őszirózsa. Veteményekből paprika paradicsom, cukorborsó, hagyma, dughagyma, mer hagymamagot vetettek, hogy dughagyma legyen. Az rengeteg volt, mer emlékszek hogy még tapostuk is gyerekkoromban, mer én is sokat dolgoztam kinn a hegyen sokat, még meg is változtattam egy mondást, mindig mondta az édesanyám, "Fiam, egész héten kinn vótál és még mindig nem végeztél." Én meg azt válaszoltam: pedig az nappalt is éjjellé tettem annyira dógoztam. Ő meg fordítva értette, és mikor már egy órát dolgozgattunk, csak akkor világosodott meg előtte, hogy én kifordítottam a mondást. "Akkor nem csoda, ha nem végeztél" mondta ám.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
Ujváros u. 27.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922,
F.K. V.
sz: Nosztrány puszta, Tolna m.

Dohányzás

Dohányt is termeltek itt kinn a szőlőbe meg a kukoricába, mer az öregek pipáztak meg bagóztak. Cserepi dohánt olyan erős vót, mind a hétszentség. En is szittam pipát hegyesszáru csibakpipám vót. A fateromnak vót hosszuszáru tajtékpipája, olyan, hogy amikor kisgyerek vótam, ült a széken és én gyujtottam meg a pipáját, mer nem érte el.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki Szalacska hegy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921. X. 3.
Javós Erzsébet
r.k. v.

Metszés

Az új ültetést a következő tavasszal visszametszettük egy világos szemre, és egy vakszemre, összesen két szemet hagytunk rajta. És amikor az hajtott rögtön karóhoz kötöttük.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII.26.
r.k. v.

Metszés

Egyformán szokom metszeni a fehér meg a vörös szőlőt is, énnálem megvan a hagyományos metszés, úgy tanultam édesapámtól, azt mondta mindig, hogy 3 sarokra esetleg négyre kell a tőkét formálni, minden sarokon hagyni egy kétszemű csapot, a többit mind levágni. Azt szokta mondani az édesapám, hogyha 3 sarok, az 6 szál vessző, minden vesszőn két fej szőlő, az 12 fej szőlő, azt mondta, az elég egy tükére. Annyit szépen ki tud fejleszteni.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Kalmár Gáspárné,
sz: Javos Erzsébet
r.k. v.

Nagyberki
Kossuth L. u. 56.

Metszés

A metszésbe az a jó, aki ismeri a fajtákat, mer minden fajtát másképp kell metszeni. Nálunk nagyon sok vót a Rizlingszilványi, azt egy hosszabb csappal 4-5 szemessel kellett metszeni, ezt mondják váltócsapos metszésnek, mer a következő évbe azt levágtuk, és alatta ami egy biztonsági csapatot hagytunk az maradt meg. A biztosító csapat mindig egy szemes vót, mikor eltávolítottuk azt a hosszabb csapatot, akkor a következő évben ez a biztosító csapat termett. A Rizlingszilványi meg még egy pár fajta szerette a hosszabb csapos metszést.

A gyalogművelésnél az vót a lényeg, hogy négy csapatot hagytunk meg, hogy négyágu legyen a tőke, vót aki többet hagyott, de nem vót értelme, mer ez a négy is meghozta a kívánt termést. Azt a fajta mondta meg, hogy meliket hogyan kell metszeni, van ameliket jobban megeregettük, van ameliket meg csak két szemre metszettük.

Most a lugosnál is ugyanaz, mink azt is két szemre metszük. Nem szoktunk karokat váltani, nekünk má az nehéz, ugyhogy meghagyjuk végig, és akkor lengőkart hagyunk, ameliken akarjuk, hogy többet teremjen. Mink csak két szemre vessük, és ha azt gondoljuk, hogy egyes fajta keveset terem, akkor szálvesszót hagyunk, lengőcsapot. Meghagyunk egy 60-70 cm-es csapatot vagy kettőt is, de a többit rendszeren vessük, azért, hogy ne kelljen minden évbe kötözni.

Szakemberektől elfogadtam tanácsot, de itten nem tudok elfogadni senkitől se metszést. Az itteniek meghallgatták amit a metszésről mondtunk, sőt sokszor meg is kérdezték, mit hogyan kellene csinítani.

Gáll Éva
1984. IX. 16.

Zalából származó szomszédassz
Varga Károlyné, 1922.
Baumann Teréz r.k. v.
sz: Kercseliget/

Tőkék megmetszése

Hushagyó kedden meg Vincekor szokták megmetszeni a tőkét, de nem sokat ám, 1-2 tükét meg köll metszeni, ki szoktak menni a gazdák, mer akkor jó termés lesz. Meg januárba, Vince napján is meg szoktak metszeni 2-3 tükét a szélin, mer ugye nem is nagyon lehet bemenni mer hó is van. Farsang hétfőn az asszonyok szoktak kimenni a hegyre, kedden meg az emberek, akkor az asszonyoknak semmi keresnivalójuk nem vót a hegyen. Szoktak itthun készíteni is, azt vitték ki hétfőn az asszonyok. Nálunk meg Zalába az vót divat, amikor torkocsütörtök van, akkor mennek ki a férfiak meg az asszonyok, főznek mulatnak, esznek. Itt meg Kata hegyen a kisberkieknek van szőlőjük, egyik nap odamentek, a másik nap meg Szalacsára mentek. Akkor sütöttek-főztek, nagy kosárba vitték az ennyivalót. Egy nap tartott az asszonyoknak a mulatozása farsangko kétfőn reggel mentek, este meg gyüttek haza. Háboru után 1-2 évig még tartották, de utána teljesen elmaradt. Háboru előtt mikor szüret vót, olyan hangos vót a szőlőhegy, a fiatalok annyira danultak, hogy lehallatszott a faluba, és érdekes a háboru után kiment a jónép kocsival, leszedte a szőlőt majdnem mintha lopták vóna a sájátjukat, még nem is vót szabad nagyon hangoskodni, hogy ne tudják, hogy szedjük, ilyen világ lett, mindenki hallgatag zárkózott lett, azelőtt meg mondom nótaszóval gyüttek haza a hegyről.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrsébet
r.k. v.

Metszés

Általába csak a férfiak csinýták. Hagytak szálveszőt is, és azt elkötötték a másik tükéhöz, kitapasztalták az emberek, hogy milyen fajta vót, mer vót amit meg köllött ereszténi nagyobbra, több csapra, az ugy termett. A papa eccer vett valami lurmintot a Tsz-bé, akárhogy metszette, az sehugyanse termett, akkor a tükéhő lemetszettük, vót rajt 4-5 ég, akkor egyet meghagytunk hosszabbra, hogy az érgyen a másik karóhoz, odakötöttük. Próbálgattuk, hogy huygan teremne jobban, lugasba-e, mer nekünk ugyan köztükék vannak, nincsen magas lugosos, de mostmár mind csinýájják. A régi szőlőkbe csak a szőlő széle a legkilső sor körbe vót lugas, meg akkor csinýátak bele utat is, a közepibe, azt is édesapám meghagyta ugy lugasnak. Azt nagyon szerette édesapám csinýát a pince tetejire olyan sátert, ozt mind föleregette logosnak, ughogy a fejünket érte, abba csinýát kis asztalt fábul, körül padot, nyáron odamentünk ebédülni. Én mikor olyan 10 éves kis lány vótam, vót fatányérom, fakalányom, a cigányok csinýáták, ott laktak az erdő szélén, ahun az erdő lakik. A tányérnak két füle vót, meg szépen ki is vót csipkézve a széle, meg a fakalányoknak is, annak is a nyele ki vót cifrázva.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány pusztá, Tolna

Télire való szőlőt

ide a pinceszobába szoktunk rudakra fölkötni madzagra azt itt lóg egész tavaszig. Megánslangulom, egy pohárba vagy egy tányérba teszék kénszalagot, meggyujtom, kék lángot kap leteszem az asztalra az ott elég és attól eláll a szőlő. Olyan éppen mind szüretkor. Hát mondjuk a bőre kicsit megfonnyad, de jó.

Télire Izabellát szoktunk legjobban eltenni, szagos szőlő és érdekes zamata van. Ami egy két rudra ráfér, annyit szoktunk télire eltenni, 4-5 centire rakjuk egymástól az összekötözött fürtöket, hogy össze azér ne érjenek. egyik fürt lejjebb volt, mind a másik, hogy ne érjenek össze. A télire való szőlőt nem szedtük le szüretkor, hanem a tükén hagytuk ameddig csak lehetett, hogy minél tovább érjen.

Télen mikor elgyüttem, eldobáltam a havat meg egy kis rendet csináltam, egy kis bort vittem, akkor mindig vittem egy-két fej szőlőt az asszonyok számára.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1919.
r.k. v.

Szőlő felkötözése

Én is szoktam felkötni télire szőlőt, ide a présházba, még mindig itt van az a két rud, amire tavaly felkötöttük a szőlőt, raffiával. Megszoktam kénezeni, hogy tovább elálljon, de az öregek nem kénezték, akkor még nem ilyen szőlő vót. Én csak Delovárit szoktam fölkötni, a szomszédom még Génuaít, az is sokáig elállt, de azt bizony jól meg köllött kénezeni. A Delovári az direkttermő, az terem ugyis, hogyha csak az ember eldugja a szőlővesszőt, de ezeket a másik fajta szőlőket ojtani köll, mer egyébként nem jó

GÁLL ÉVA
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyuláné, 1915.V.16.
sz: Javós Magdolna
r.k. v.

Télirevelő szőlő

Izabellát meg Fehér Dalavárét szoktunk főkötnyi télire, ha kisebb fej is lerakjuk, mer az eláll tavaszig. Két rudra szoktuk főkötnyi, de csak itt a présházba, otthon nem, ott csak lerakom papírra, nem viszem föl a padlásra, mer akkor mindig fő kell érte menni, a spájzba vagy az első szobába az ablak iránt szoktam papírra lerakni. Én nagyon szeretem a szőlőt meg a gyümölcsök közül mindent, nagyon sok gyümölcsöt megeszek, bajba vótam, mer az este nem vót benn semmi, hát nekem annyira hiányzott egypár szem szilva, dehát má sötétbe hová menjek el érte. Ugyhogy elkezdődik a cseresnye, utána van meggy ribizli, akkor kezd érni a körte egyik elérik másik érik, ősziboroc, nem ojtott de ülég szép nagy szemű, eltönni is meg önni is vittem belüle.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss József, 1927.
/vincellér/ r.k. v.

Gömbölyű kapa

Akkora nagy hatalmas vót, hogy el köllött belöle vágni, azér most ugy félszögletes, mer igy jobban szeretik, a sarka jobban odaér a karó mellé, jobban ki lehet vele vágni a gyomot. Ezeket a kapákat boltba vettük. Vót a fa luba kovás, meg most is van Varga Sándornak hívják, de nem csinált kapákat.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyuláné, 1915. V.
16. r.k. v.
sz: Javós Magdolna

Bekapáláskor

szüret után emlékszek rá, mikor én még otthun vótam, oztán ezek a fiatal emberek, mind az én bátyám is hát majd gyűnnek, est e vót mán vacsoráljunk, ne vacsoráljunk, hát majdesak gyűnnek, hát olyan 8 óra után gyűttek gyalog. Má mikor kiment az ember a pitarba, este ugye csönd van, akkor má hallottuk, hogy a Gáton danúnak. Mondtuk, hogy gyűnnek ám, mer má hallani a danolásukat. Pl.: Szombat este kimentem a szőlőbe,
Mögöleltem a karót a sötétbe,
Mögöleltem a ka rót, azt hittem a Kató vót,
Pedig csak egy hossziszáru karó vót.

En má talán nem is tudom továb, miuta a lányunk meghalt, elfelejtettünk minden nótát.

GÁLL Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta, Tolna

Gráblálni

szüret előtt szoktuk a szőlőt, az egy lakat, ha be van gráblálva a szőlő, mer az a bizonyos lopó nem mer rálépni, meglátszik a nyoma, hátha megismeri a gazdája a nyomát.

Nagy lopások nem fordultak elő, de kisebbek igen, pl. nekem eccer levettek egy Pannóniámat itt az uton ahogy gyünni befele, ilyen félérett vót, mind most. Mielőtt levette vóna a marha legalább kóstulta vóna meg, mer nem vót még érett, és akkor visszatette rá a drótra. Nagyon bántott engem, egy szép nagy fej szőlő, de legalább levett vóna róla, hogy megkóstolja és csak utána szakította vóna le a fejet. Vágtam egy hosszú fát, berepítettem és irtam egy kemény papírra egypár sort, hogy "Te marha, mielőtt levennéd, elébb kóstuld meg" Betettem a két repedés közé és odaszurtam. Hogy ki lehetett nem tudom, mer erre itt énnálam jártak le az erdősházó az erdőmunkások.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki
Somogy m.

Tót /Péter/ József, 1906.
r.k. v.

Kapálás

Én annyiszor megkapáltam a szőlőt egy évbe, hogy nem is tudom megmondani hányszor. Tavasszal kikapáltam, elhúztam a tőkérül a földet, én akkor utána talán minden héten sarabulóval megjártam rendül rendre, de csak ott ahun gyűtt ki a gaz, má vágtam ki, ölég vót a sarabuló a szalacsikai földnek, hosszukás, lapos a sarabuló, nem köllött a kapa csak a kikapáláshoz meg a bekapáláshoz. Szalacska az rom föld, 40 % homok, tiszta fekete. Eccer forgattam, eccercsak a második ásónyomnál megy le az ásó, hu az anyja mindenit, mindjár arra gondultam, itt nem-e kincset találok, megyek lejjebb, hát mind a szék olyan köveket találtam, ugy tudtam kihentergetni tükén, ki a gödörből, legalább egy nagy kocsiravalót kihentergettem, mondom itt most majd lösz valami, de a fene mögette, m ggyűtt a kemény természetes föld, semmitse találtam.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrsébet
r.k. v.

Kigrábláltuk

a szőlőt, amikor együtt az aratás, elvégeztek, akkor mögkapálták eccer, meg-
gráblálták, még szüret előtt is kipuculták, kigráblálták.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki-Szalacska hegy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921.X. 3.
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Bekapálás

Amikor új ültetést kapáltunk be ősszel, akkor mindig szoktunk melléje rakni ilyen kis botokat, amit levágtunk vesszőt avval megjelöltük, hogy kikapálásnál tavasszal meg ne sértsük az új ültetést.

Gáll Eva
1984. VIII. 31.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Gölleré/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Kapálás

Ha kigazosodott, akkor kapáltuk a szőlőt, de régen nem kapáltuk annyiszor, mint most, mert nem értünk rá. Az első kapálást mindig nagy kapával szoktuk, mer akkor mög köllött kapálni az egész szőlőt, rőndös kapálást köllött végezni.

~~Ujításnak is mondják, amikor kitakarják a szőlőt, a sarabulást~~

~~is csináljuk.~~ Az első kapálást ujításnak is mondtuk.

Előtte meg volt a kikapálás, amikor kitakartuk a tőkétet.

A kapálás nem volt időhöz kötve, amikor kicsit gazosodni kezdett, megkapáltuk. Lajos bátyám mindig azt mondja: Nem azér köll kapálni, hogy gazos a szőlő, hanem azér, hogy ne lögyön gazos! A további kapálásokat sarabulóval csináltuk, mer nem olyan erös a talaj, könnyen lehet munkálni.

Ha több eső volt, akkor többször köllött kapálni, de négyszer- ötször mindenhogyan megkapáltuk. Az ujítást férfiak csinálták, a sarabulást nők is.

ÓGáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Gyomlálás

Amikor már kezd kibontakozni a szőlő, a fölösleges vesszőt, hajtást leszedjük, ezt gyomlálásnak mondjuk. Jobban a nők csinálták, sokat kellett hajolgatni, de muszáj vót leszedni, mer elszívta vóna a nedvességet a fűttől.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyuláné, 1915. V.16.
sz: Javos Magdolna
r.k. v.

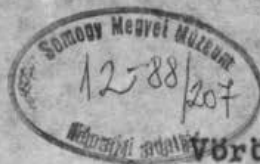
Kapálás

Legalább ötször meg kellett kapálni a szőlőt egy évbe. Először kikapáltuk kibontottuk a tükéket, akkor mögújtottuk, nyár elején, aratásra megen megkapáltuk, július elején, szüretre megen, és mikor elvégeztünk a szürettel akkor bekapáltuk, okt végén, november elején.

Az én szüleim idejében, meg az én lánykoromban még ujitáskor fölhuztuk bakhátra a földet, de mostmár nem érünk rá bakhátat csinyáni, 10-15 éven még megcsinyátuk, a másik meg, hogy mostmár nem kapával kapálunk, hanem sarabulóval, nem érünk rá akkora parádét adni neki, sarabulóval meg nem lehet bakhátat csinyáni.

Mifelénk csak gömbölyű, vagy négyszögletes orru kapa van, hegyes egyáltalán nem használunk. Sarabulónk kinn a hegyen van 3, kapa is 3. Vasgeréblye, fageréblye, de azt szőlőhöz nem használjuk, mert széles, ahhoz van ilyen kösköny kis vasgeréblye.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Somogy m.
Nagyberki- Szalacska hegy

Vörös /Hosszi/ Ferenc,
r.k. v.

Sarabulás

Attól függ mennyi eső esik, ha sok, akkor sarabulni is többször kell.
De átlagba 4-5-ször meg kell sarabulni a szőlőt. Széles, lapos sarabulóval.
Nekem is van 3 db, egyikkel az apósom, másikkal az anyósom a harmadikkal
meg én szoktam dógozni.

Gáll Éva
1984. IX. 12.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrsébet
r.k. v.

Kapalás

Ősszel bekapáljuk a szőlőt, tavasszal meg kikapáljuk, március elején már szoktunk menni, mer van az a fiatal ojtásszőlő, az nagyon bekapalódik, és nem lehet azt rendesen kikapálni, de az öregek már följebb vannak, azt már lehet metszeni, de a fiatal, azt ki köll kapálni. NŐK is férfiak is kapálták ki a szőlőt, akinek nagyobb darab vót, az hitt segítséget, mink is hittünk, meg én is hát elmentem a lányomhó, azok is elgyüttek mihozzánk, hogy ne anyiék köjjön járni.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Permetezés

Az én gyerekkoromba kék rézgáliccal meg mésszel permetültek, de ritkaság vót még az első világháboruba is, aki 3-szor permetült egész nyáron, mégis vót bor ölég, most meg 10-15-ször mindenféle méreggel permetül, nem is tudják már hogy ki micsodával. Én tudva tudtam, hogy most permetültem, 3 %-osnál többel nem szoktam, 100 l vízbe 3 kg gálicot, 6 kg meszet tettem. Még nem vót cementkád, addig fahordókba, olajoshordókba meg később vashordókba kevertük a gálicot. Nekem most is van még 4 feneketlen vashordóm. Van nekem még két régi rézpermetezőm, ott fekszenek az istállóba, mer vettem az ujfajtát, könnyebb mer műanyag. De otthon a háznál nem permetültek, ha csak egy pár tüke vót, hanem becsapokdták kissöprűvel vagy zöd leveles ágakkal, tölgy meg ilyen nagy levelű ágakat vágtak, belemártották aztán becsapulták.

Gáll Iva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Tót /Péter/ József, 1906.
r.k. v.

PERMETEZÉS

Ujdonságok

Az újfajta permetszereket én annyira gyűlötem, hogy nagyon. Én annyira a gálíchól vótam nyüvel, akkor gyűtt ez a .... ki se tudom mondanyi, csak az atyisten tudja hogy mi nem, azt se tudtam, hogy mi, akkor megértem az utasítást nézni, hogy mennyit köll beletenni, de szér csak muszáj vót belegyünni. Az újítókat is nagyon figyeltük hogy mire mennek, pl itt a kertbe 3 éve elvetettük a burgonyát, kikelt szépen, eccer csak ez a fehérnép, mer ez csak olyan bejáró, a feleségem is még élt szokott néha segélni, gyün be azt mondja: "Papa, ott van a krumplija, tele van bogárral". Hétfői nap vót, megpermetezem, szerdán megin gyün, mondja, "Hát nem permetezte meg?" Dehogynem, na megen meg köllött, szombaton megen táit vót bogárral, no mondom hdat ~~üzenek~~ üzenek én tinektek, összekevertem én minden szert ami csak vót itthun, aztán megpermeteztem szombaton délután, estére még egy centis k krumplim se lett, összekevertem én mindent, ezt a bitamint, hungazint, tisztára leégette, nem is lett egy szem krumplimse.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagybeki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII. 26.
r.k. v.

12-88/211
Néprajzi Adattár

Permetezés

Rézgáliccal permeteztünk, fél százalékosal kezdünk, 100 l vízbe 1/2 kg rézgálicot kevertünk, a fele annyi meszet, mint rézgálicot. Meszet muszáj vót beletenni, mer anélkül nem fogta meg a leveleket, nem tapadt vóna rá. Mostmár van kész bordói por, ebbe benn van a mesz is. Mostmár általába minden pincénél van csatorna, meg beton kád, sba összegyűlik az esővíz, már évek uts nem hozunk vizet, előtte meg onnand hazulról hoztuk hordókba. Bizon jó lónek köllött lenni, amelyik fölhozta a két teli hordót a meredek horón.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

/Csike/ Takács Lálmán, 1913.
r.k. v.

Rézkénporészóó

Kézi meg háti is volt. Nyári időszakba mikor sok az eső, és észrevesz az ember időbe ezt a lisztharmatot akkor védekeznyoi köll ellene. Permetezés helyett régebben poroztunk, de ezt csak harmattal lehet, korai harmattal. A fürtöket poroztuk be vele. Kb. 4 éve poroztam utoljára Badacsonyi rézkénporral. Mostmár vannak kéntartalmu permetezőszerek, ugyhofgy nem szükséges külön még poroznyi is, van triovit meg még újabbak.

Gáll Eva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

/Csike/ Takács Kálmán, 1913
r.k. v.

Permetezés

Régebben rézgáliccal négyszer megpermeteztem a szőlőt aztán jól van.
Most meg 11-szer permetültem .

Gáll Eva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Rajczi József, 1922.
r.k. v.

Termés

szőlőfaikká

Permetezés

A régi szőlőkön nem termett egy tizedrésze, mind most, legfeljebb 6-800 l. bor ha termett, de mostandó pl. az én 800 öles területem képes megteremni 30 q szőlőt is, ha az ember jól megfogja, a talajerőt megadja rendszeresen trágyázással megkapálk és aztán a permetezés, az a mindene. Ebbe az évbe 10-szer permeteztem. Tavasszal Zinebbel, Tiovittal, utána pedig Ortoportán, Tiovit és evvel mentem végig, ez nekem bevált jól és én évvel permetezek csak. Végeredménybe mit kell tudni egy szőlős embernek: mi kell a lisztharmat meg a perenoszpóra ellen.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta, Tolna m.

Permetezés

Hazagyöttem a hajnali vonattal szolgálatból, alig ettem, mondja az anyósom: "Jaj, Feri, köllene permetünyi a hegyen, mer má mindenki megpermetült.." Kigyüvök ide, mikor előtte lehuztam 25-30 órát mozdonyon, 70-80 g szenet eltüzel az ember vagy még százat is, biciglivel ide kihajtani, megvárom még a kékkü elolvad, bekeverem a levét, mire elszórom van dél egy óra. Ugy jártam eccer itt e, elvégeztem, lemosakodtam, lefeküdtem ide erre a sezlonyra, mer régi sezlony am, 32 éves akkor vettem, mikor a fiam született ugye kihoztuk mer otthun má nem jó. Ülég az hozzá, hogy ittam egy-két pohár bort vagy ötöt vagy a fene tudja, jól esett, lefeküdtem, Társa nyitva ajtó- ab lak, itt akudtam jóizüjen, eccer fölédredtem, az anyja hétszentségit, korom sötét vót, a csür má mondta hogy csür, csür. Ha az anyja megváltó hétszent- ségát, elfáradtam munka közbe ugye ott is, nem is pihentem, na akkor meg itt i is, rá egy két pohár bort is. Gyorsan be az ajtót, gyorsan csukódás, szerenée csémre nem köllött menni este szolgálatba. Biciglivel abba a sötétbe ezen a horhón lefelé, féltem, mer a vasutnál nem vót nése, ha késett az ember, nagyon szigoruan vették.

Gáll Eva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta, Tolna

Lisztharmat ellen

régen fahamuval védekeztünk. Összegyűjtöttük a fahamut a sporheltebül egy vödörbe és akkor ilyen szüret előtti időszakba, aug. elején ha nagyon párás esős idő volt, akkor be szoktuk szórni a szőlőt, kapcászárba bele-tettük a hamut és úgy ráztuk rája, mind a matadort a krumplira. És az lugot alakított, s améken esetleg vót is betegség, a reggeli harmat-tól az a hamu meglugosodott és lemosta róla a lisztharmatot.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szálacska
Somogy m.

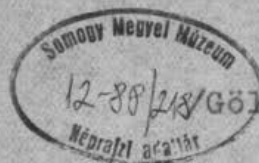

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Botritisz

Amikor a szőlő virágzik, azt megtámadja a botritisz, az ilyen vörös rozsdás barna betegség. Az elviszi a szőlőt virágzáskor.
A szőlőnek nemcsak a permet árt virágzáskor, hanem az eső is, éppenny elviheti a termést. Mondjuk nem az egészet, mer azér a levelek takarják, de azér sokat elvisz az eső is, akárcsak a permetlé.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Göllei/Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Permetezés

Csak rézgáliccal permeteztünk, mésszel kevertük, mer az segítette, hogy rátapadjon a lé a szőlőlevélre. Én még mindig rézgáliccal permetezek, kipróbáltam sok újabbfajta szert is, de megállapítottam, hogy a rézgálic jobb. Nehezebb kipermetezni, de jobb. Nem vagyok hive annak amit most csinálnak, minden évbe kidobnak egy újabb fajta szert, nincs szükség énszerintem ennyi fajta méregre, kísérletezzenek ki egyet, de az legalább jó legyen. A múlt évbe én is azt hittem nem fogok szüretüni az Olaszrizlingemről, megtámadta az atka, egy rovar, majdnem olyan, hogy még látni se lehet, a levelet támadja meg. Ugy hajtott az Olaszrizlingnek a levele mint ez a nagyon aprólevelű csó lány. Atyuristen, hát mit csináljak vele, má azt mondtam, hogy kivágom. Hetenként permetültem kéccer, én annyi mérget raktam bele, megértem aztat elpusztítani. Köllött bele a levéltrágya, a tióvit, két hét alatt 4-szer permetültem meg, no akkor láttam ám, hogy kezd az én szőlőm észretérni. És azér még termést is hozott. Tudtam magamtul is, hogy mi a bánata, mer én nem tudtam abba az évbe megpermetülni rügyfakadás előtt. Muszaj minden évbe mostmár egy idő óta megpermetülni a szőlőt rügyfakadás előtt, mer annyira gyöngék a telek, hogy a kártevő állatok áttelelnek, visszamaradnak a múlt évről. Sőt még az vóna a legjobb, hogy ősszel, lombhullás után lepermetülni Novendával vagy Dimekronnal, amit mondjuk kistermelők nem kapnak, pedig hatásos vegyszer, én is csak véletlenül jutottam hozzá Szigetváron.

A régi öregek persze nem foglalkoztak ilyesmivel, meg mink is csak az utóbbi 10-15 évbe használunk ilyen erős mérgeket. Annak idején megpermetültük 3-4-5-ször a szőlőt rézgáliccal és kész, 18 nap annak a hatása. Amikor már kezdett világosodni a szőlő, nem permeteztük tovább. Szőlővirágzáskor egyáltalán nem szabad permetezni, mer a szőlővirágnak a szirma összeragad.

Gáll Éva
1984.III. 23.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
Ujváros u. 27.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta Tolna m.

Permetezés

A szőlő legtöbb munkáját a feleségem meg az anyósom végezte, az is fiatal vót, 48 éves, mikor összekerültünk, a nehezebb munkákba, mind a permetülés azér besegítettem, az énrám harult, mikor hazagyöttem a szolgálatbul. Abba az időbe 3-4-szer, többször nem permetültem. Vót egy 100 literes körüli fahordónk, az direkt a permetezéshez vót csinálva, 1kg kékkü vót 100 l. vízbe beáztatva, kapcsárba, le vót vágval a feje a vett kapcának be vót kötvel alul abba beletettem 1 kg. darabos kékküet a hordó oldalába be vót verve egy szeg, arra rá vót tekerve és ugy lógott bele a vízbe. Kéllött legalább egy óra mire az elázott. Onnand hazulról hoztunk finom meszet, oltott meszet, egy jó marékravalót vízbe fölázattuk egy vödörbe külön, olyan habarccszerű folyadékká vált az a mesz, és akkor szitán át volt szürve szépen a kádba, egy léccel megkevertem az egészet és utána elszórtam. Azér lett átszürve a mész szitán, mer a szórófejnek a likja olyan vékony, mind egy hajszál, azon el ne akadjon.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegység
Somogy m.

Ruzsa Lajos, 1912.
r.k. v.
/cseléd/

Permetezés

Az idén 9-szer permetültem meg az ojtást. A Noha, Otelló az nem kívánja annyira, azt 3-szor, annak jól van.

Gáll Éva
1984.VIII.27.

Nagykerki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Örsébet
r.k. v.

Szüretkor

előre elmentünk, kitakaritanyi, a hordókat kimosnyi. A présház meg a szoba alját sárgafóddal fősikáltuk. A hordókat kihajtották a pince elé, először hideg vízzel kiöblítettük, nem szabad előszörre a hordóba forrót tenni, mikor még sok söprő van benn, mer régen mindig benn hatták a söprőt a hordó, mikor kifogyott a bor, szorosán bedugták, hogy ne levegőzzön és benn hatták, majd csak éppen szüret előtt mosták ki. Apám ki szokta mosnyi a hordót meg kiszárogatta és bevitte a présházba, mer akkor mégegyszer annyi ideig tart a hordó, mindha benn van a pincébe, pláne a fődpincébe, ott csak állandójan vizes a heke, de a présházba meg szárazon vót.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Szüret

Szalacsán szeptemberbe má kezdtek szüretelni. Apám szőlejinék a végébe van ott egy gödörág, minden gazdának van abból egy darab, olyan diós, akkor olyan szép vót ám az a gödör, hogy ottan danultunk, benn vót a közepibe egy meggyfa, a Javos Mariskával, az is olyan idős lány vót, mind én avval fölültünk a meggyfa tetejire, ott danultunk. De mindenki rendesen lekasálta, meggráblálta, szép vót, nem ilyen dzsungel vót, mind most. Nagyon el van hanyagulva, azokat a szilvafákat is senkise vágja le. Szüretre elegen vótak a rokonyok, komák, testvérek összemertünk, mer olyan nagy darab senkinek se vót, hogy nepszámocokat hívjon. Nálunk sokszor szoktunk 8-an is lenni szüreten, itt gyülekeztünk a háznál és kocsival vittek ki bennünket, aztán sokszor meg meggyütt az eső, vót Csomába öregapám az is itt aludt, aztán má nem tért föl az ágyra, aztán vittünk be zsuppot, vót ott mindig apámnak, mer zsuppos vót a pince, egy kéve zsuppot leterítettünk lepődővel, ott aludtunk a földön, aki nem fért meg, mer két kis ágy vót benn, szalmazsákos. De a szomszédasszonynek még olyan régifajta szalmazsákos ágya vót, úgy fonták meg 3 ágra mint a haját, és avval vót körütkerve az az ágy.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrsébet
r.k. v.

Szüreti étel

Szüretre gulásost szoktunk főzni birkából is, meg másik husból is, mer ugye majdnem minden háznál vót birka, hogyne hát vót itt kanász is meg juhás is, szüretre mindig levágtunk egy birkát, készítettünk egy jó fazék gulásost. Vót ugy, hogy mikor szüretre kocsival mentünk, akkor a mama föltette itthun, egy darabig főzte, ott kinn csak köllött melegitenyi, nem köllött vele annyit vesződni. A gulásba szoktak bort tenni, apám még az ódalas alá is mindig bort szokott öntenyi, nem szüretkor, hanem mikor kimentünk tavasszal dógozni, ugye még kisgyerek vótam, elmentünk hóvirágot szedni, mindig kijabált apám, gyertek má föl a gödörbül, hát összefagytok, addigra már lesütötte borba az ódalast.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrzsébet
r.k. v.

Szüret

Vót úgy, hogy annyian mentünk, hogy egy nap alatt is lefogyott a 7 vágat szőlő. Nem szeretttünk ott lenni Csillébe, mer az nem jó termő vót, olyan vörös agyag, akármit csinyátunk, nem sokat termett. Itten Szalacsán kicsi darab van, de mégégszer annyit terem. Azér gyüttem ide, ami apámtul gyutott, azt műveltük, azt mondta az uram, hogy ölég az nekünk. Ó, hát most is van még ott 500 l. a pincébe, abba az időbe meg adtunk is el egy kaposinak szőlőt, meg piacra is vittünk, Kaposba. Régen nem adták el még egy fürtöt se, valahogyan nem is termett annyi, mög inkább bornak csinyáták meg. Emlékszek, apám mindig hozott a tarisznyába haza 3-4 fejet, mikor gyütt, meg hát adtunk így szüretkor azoknak akik segitettek, meg kötöztünk föl, annyit, hogy teli vót az a kis szoba. A kályhát jól befütötte, hogy száradjon meg a csutája, akkor már megállt a rohadás. , mög megszokta a ként alatta huznyi.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Örszébet
r.k. v.

Szüret

Mindenki ráállt egy sorra, azt szedte, tettünk le levelet, és amikor szép szőlőt találtunk, kitettük, de mondták is mindig "tögyenek ám ki!" Ugye haza is adni a rokonyoknak, mög főkötni is sok köllött. Azokat a rakásokat kinn hagytuk aztán legutóljára meg bevittük. A pincébe is tettünk el szőlőt felkötve télire, meg itthon is van a háznál. A fürtöket párosával összekötöttük és úgy aggattuk fel a karóra vagy rudra.

A kapált szőlő az szüretre nem érett be, csak bekapálásra, azért hívták kapált szőlőnek, mer az akkor vót jó, mikor mentünk ősszel kapálni, azt a kacsa hozta. Gyerekkoromba fateknyőkbe szedtük a szőlőt, ahun nagyobb terület vót, mind az uradalmiba is puttonokba szedték, abba hordták be, de mink csak fateknyőkbe hordoztuk, vagy vót egy olyan ügyesebb férfi, aki behordta, az üreset odaadta a szedőknek a teli teknyővel meg beszaladt. Rögtön a darálóba hordtuk, egy valaki darálta, a mustot ami lefolyt azt meg apám hordta le ja pincébe, az előlevet öntözte a hordóba, mer ugye az eleje vót a legjava. Az utolja má összeforrt a szárával, az a kádon forrt ki darálás után, ha meleg vót akkor hamar megkezdett forrni, akkor leprésülték. Van olyan is, aki ledarálja, aztán rögtön beledobja a présba, de az nem olyan jó, mer nem gyün ői annyira a leve, ugye ha megrottyanik a kádba, akkor jobban ki lehet présülni. Régen a nagy fasatukba nem lehetett annyira nagyon kiprésülni, mind a mostaniakból.

Mikor menyecske vótam, még akkor is azon a nagy fasatun satult az apám. Később aztán Kaposba csinyátak egy kisebbet, az még most is meg van, annak is ga az alja, két csavaros, úgy vette a papa, mikor azt a nagyot kiszórta mer az borzasztóan nagy helet foglalt el.

A mustot apám fertálsajtárral hordta le a pincébe, kétfülü fertállal, vót legalább 15 literes, olyan dongás vót, mind a hordó, csak két füle is vót.

Szüreti bál

Egyre vélekszem, mikor még lány vótam, amikor mentünk az utcán végig. Vót aki kocsival, de én gyalog, meg vótak trombitások, azok mentek elől. A kocsmából indult a menet, előtte már megválasztották a szüreti birót, hát az én lányom is, 1931-be született, ő vót a biróné, a Sefté Gyula meg a biró, a Gáspár meg vót a kocsis. Ezek meg hátul ültek, üléskosárba. Föl vót kötvel a lányomnak olyan régi menyecskésen a feje, piros bársony szoknyába, meg szép fehér tüll kötényt csinyátottam neki, kihimezték, meg bozros ümög, pruszli.

Régen mikor én még lány vótam 5-6 kikeményített péntőt hordtunk, meg bokán fölül érő szoknyát. Vót legalább 20 kocsi, aztán kicifrálták még a tengőket is, behuzkodták olyan cifra papírral- le is vót fényképezve, de ezek a bűdös kölykek mindig nézegették, repegették, má 70-enször elizáták- aztán mentek a szomszéd községekbe, Attalábo, Csomábo, Szabadiba, Mosdósra meg Berkit megkerülték. Vótak akik fölötöztek cigánynok, rongyok lógtak utánuk, aztán meg akik kinn nézték, azokat ijesztgették. Elöl ment a kisbiró az mindig óvasott fő valamit, ami történt a faluba, egy nagy paksamétát hogy ez ilyen, az meg olyan, valaki lepermetülte a krumpliját evvel meg avval, meg bolondságokat mindent, aki meg hallotta az szégyülte magát. Van arra föl egy legény a Dezső, az apja asztalos vót, aztán nem nősült meg, aztán az csak még legény, de öreglegény, aztán hogy a Pájtner Dezső azért nem nősült meg, mer nincs jó szerszáma, de ugye azt félre is lehet érteni, szóval ilyen hülyeségeket is mondtak. Ha valakivel valami történt akkor azt mondták, no majd ezt szüreti bálkor kikátozzák, kibeszélik. Előtte már egy héttel összementek a legények, aki tudott valakiről valamit, az Demondta, fölirták, a bálkor meg kikiáltozta a kisbiró, ilyen darab heleken megálltak, dobult a kisbiró. Elöl mentek a lovasok, de mikor a kisbiró megállt, akkor a többiek is, a lovasok bógatyába vótak. Fehér vászonyümög

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Örsébet
r.k. v.

Szüreti bál 2.

Régi ümög, régenten olyan fehérrel kivarrott ümögöket hordtak meg fekete mellény, szövet vagy posztó, meg csizma. 4-5 lovas legény elment előre, akkor már tudták, hogy gyűnnek a szüreti bálosok.

Ej haj, leszedik a szőlőt a kosárba,
Árván marad a tőke magába.
Árván maradsz te is kedves kisangyalom.
Megjön az az idő el kell maséroznom.

Ezt is szokták énekülni a szüreti bálba. Meg vótak olyan asszonyok aki annyira tudtak rikogatni, hogy az csuda. Meg azelőtt a hegyről is mindig nótaszóval gyűttünk haza még kapálásbul is. Meg azér is elment valaki akinek nem vót szőleje szüretünyi, hogy kapott hát hazafelé egy kis szőlőt meg mustot. Vót aki ugy hozott ~~hazafelé~~ hazulról ~~sző~~ edényt, amibe szedte egész nap a szőlőt, mikor mentek haza, akkor a gazda tele rajta az edényt. Hoztak vájlingot vagy teknyőt, azt telirakták szőlővel meg egy üveg mustot is kaptak, gyalog is gyűttünk szüretbul sokszor haza, nem mindig kocsival. Mer vetettek az emberek vagy ha a mezőn sürgős dolog vót, akkor gyalog köllött hazagyűnni.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrsébet
r.k. v.

Szüret

A Tar Bözsi apjánál a vót a hegybiró bucsukor mindig szoktunk tánculnyi fönn a hegyen, de a szüreti bál az lenn a faluba a kocsmába szokott lenni mindig.

Szüret után jár az idő, házasodni köne,
Én meg anyám férjhez mennék ha valaki kérne.
Azt a legényt, kit szerettem, elvitték katonának.
Ha haza jön fiatalabb kislányt választ magájának.

Ha megunom én magamat, fölmegeyek Budapestre,
Kisétálok a Dunapartra minden szombat este,
Kipirosítom az arcom, magam nagyra tartom,
Majd valaki belém szeret odalenn a Dunaparton.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Tót /Péter/ József, 1906.
r.k. v.

Szüreti bál

Mióta én az eszemet tudom itt mindig vót szüreti bál.
A korai szőlőket augusztus utóján, szeptembörbe má szedtük, nem bornak
hanem így eladásra. Csemegeszőlő vót a Csabagyöngye, Mézes, Bajor, Oportó.
Azt nem szeretem én hogy hozzák most a Kardinált meg Pannóniát, ezeket a
vacakokat, pedig ott vót a Mézes annál szebb, nagyobb szemű asztali szőlő
nem kell, bornak is nagyon jó, nem értem hogy azt mér nem nemesítik. Igaz
hogy kényős,

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Tót /Péter/ József, 1906.
r.k. v.

Szüret

Én már előtte való héten kimostam a hordókat, kádokat. A hordóba ha csak seprő vót is, akkor is csak közvetlenül az új szüret előtt mostam ki, mer ha megalszik benne az a seprő, az ugy jó, ledugom és ugy marad, ha rögtön kimosnám mikor kifogy a bor, akkor szüretig penészt kapna a hordó. Először egy kis hidevizzel kiöblítem, akkor utána a forró bele, vót olyan ia kinn a hegyen aki diófalevélfőzettek forrázta a hordót az ize végett. Én eccer jártam ugy, hogy 78 akó bort/ 50l számít egy akónak/ én eldobtam. Gáliscsal permeteztem, és későn permeteztem, a szőlő már érőbe vót, annyira magához vette azt az émelgős gálic izét, hogy kibírhatatlan vót no. Bevette magába a szöm, ledaráltam, mikor forrt, kóstulom, inni nagyon jó vót, de mikor levettem a számrul, azt hittem, hogy kigyün a belem. 78 akó bor ment tönkre, én abba hordtam homokot, hordtam bele rozmaringot, mer azt mondták tögyek bele rozmaringot, homokot szórgyak bele, elveszi, lenyomja, akkor faszenet, belehordtam én 3 zsákkal is annyi borba, a pálinka főzőtül kértem. De nem sikerült megmenteni, pedig 3 évig kinoztam vele magam at, magam ivogattam, de az utolján egy 329 literes hordóval ki köllött főznöm pálinkának, de még a pálinkán is megérzett a gálicnak az ize. Kicsit tanulatlan meg buta vótam, mondom háthogyha elviszi a lisztharmat, me a perenoszpórát is mondták, hogy emitt amott van, azután nem bántam ám én, gyüjjön ami gyün, nem permeteztem később.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Negyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII.26.
r.k. v.

Szüret

Nem vót megszabva a hegyküztség idejében sem, hogy melik napon köll szüretüni, ahogyan megérett a szőlő, egyik évben korábban, a másikban későbben. Pl. az idén kései szüret lesz. De mikor a fűlzsabadulás vót, mikor az oroszok begyűttek így mondom, így könnyebb mondani, akkor má aug. 15.-én szedtük a szőlőt. Atalába szeptember második fele, október eleje vót minálunk a szüret ideje. Mindenki a maga belátása szerint kezdte.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyuláné,
sz: Javós Magdolna
r.k. v.

Szüretre

csak a rokonságot hívtuk meg, a bátyám feleségétől, ennek gyerekei nem
vótak, akkor vót egy férfi testvérem, annak a családja, azok együtt laktak
apámékkal. Amikor még én elkerültem a háztul, akkor apámnak sz spja, anyja
is éltek, egy házba, de azok akkor má külön szobába vótak.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
6.

Erdélyi Gyuláné, 1921.
sz: Horvát Örsébet
/Csoma/ r.k v.

Szüret

Testvéreket, rokonyokat, unokatestvéreket, szomszédokat, skikkel össze-
járt az embőr gyereke, meg a jóbarátokat.
Vesszővékába szedtük a szőlőt, avvak is hordtuk be a darálóba, csak
az urasági szőlőbe vót puttányos.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Szüreti bál

Máskor nagy szüreti bálók vótak, a gyerekek, lányok főlő töztek magyar ruhába, aztán ugy mentek kocsival. A papa is vót még hintón is. Csak kocsis vót, mer birónak mindig a legidősebb legént választották meg. Birónénak meg a legidősebb lánt, ugy szokott lenni. Azt a legények már előre eldöntötték, hogy ki lesz a biróné, te mög leszó a biró. Akkor meg vót a szőlő s kocsin csősz meg csőszlány. Az első kocsin szokott menni a biró meg a biróné, utána meg a szőlőskocsi, azut án meg sorba a több fogat, az utolsó kocsi vót a cigá nyoké, legjobban csak a gyerekek főlőtöztek cigá ny ruhába, ott futkoztak az utcába, kormosan, a lányokat, menyecs-kéket vagy akit találtak mögölelgették, ha észre nem vötte. Utána meg mikor leszálltak a kocsirul ott a kocsmaudvarba, nekiálltak táncunyi. Onnand is indultak el, meg oda is mentek vissza. 8-10 kocsi legkevesebb vót a szüreti menetbe. Először végimentek a falun, utá na meg körbejárták a közeli falukat, elmentek Mosdósra, Szabadiba a Homokalján, Attalába Legeslegelől a kisbiró ment, aki kidobut minden hüleséget, mindig az vót a kisbiró, amelik kapható vót ilyen bolondsá gra, hogy elmondott mindent. Régebben eccer vót a Varga Sanyi is kisbiró, hüleségeket, de még az igazat is kidobutá k. Ha véletlenül vót egy részegebb embör azt is elmondta hogy így vót, hogy ugy vó t. Nem mondta ki, hogy ki az, hanem hogy mi történt. Ha lopá s vót a högyön azt is elmondták. A z uram nem nagyon tud ilyesmi verseket, mer mind iparosgyerek mindig különcök vótak. Én má csak akkor mentem szüreti bálba, mikor a feleségem möglett, az apó séknak a lovaival vittem az öccsit, ott meg nagylány vót, csak így szoktam beugrani. Az Annus az idősebbik lányunk az vót csőszné, főkötötték a fejit, fekete sel keszkenyővel, tekerceset füztek nekije, én nem tudtam megkötni, mer nem minde ki értette ám azt, ennek a Varga Sanyinak az anyja kötötte föl az Annusét Bordó bársonyszoknya, szép fehér ing, kötény, 5-6 alsószoknya vót rajtuk.

Szüreti Bál

Gye rekkorom ó t a mindig vó t szüretibál a faluban. Kb. 8-10 éves lehettem, amikor összekentük egymás ar cár feketével, ahogy a cigányok mennek ugye Nagyberkiben a kocsmárosnak a fia szokta szervezni a szüreti bált, igaz a szindarabot is a kocsmába tanultuk azelőtt, és a kocsmárosnak a fia törődött a fiatalokkal annál inkább, mert minél többen tanultak szindarabot, minél több előadás volt, annál több lett a bevétele. Akkor a maszek kocsmáros vállalta pl. a zenekart, vagy ő szedte a pénzt, vagy pedig a fiatalok és akkor felezték, vagy ő adta az italt és a vacsorát. Kata hegy alatt laktak a muzsikuscigányok, egy egész zenekar kikerült belőlük, őket szokták felfogadni. A Jóska a primás még mindig él, vasárnap lesz a bucsu, biztos eljön kellemes bucsut kívánni muzsikál egyet, s illik adni neki egy pohár bort meg egy huszas. Egy vasárnap összejöttek a legények és megbeszéltek a kocsmában, hogy ki mit vállal a szereposztásban, először is megválasztották a bírót meg a bírónét. Általában olyat választottak, akik tetszettek egymásnak, valamilyen kapcsolat már volt a két fiatal között, ha ilyen nem akadt, és ez volt a gyakoribb, akkor a legidősebbet és a legnagyobb tekintélyű legényt választották meg. Sok gazdag fiú volt, aki sohase lett bíró, a hangadókat választották általában, ugye jó értelemben is lehet valaki hangadó. Ez így olyan szépnek tűnik, de olyan is volt, ha a kocsmárosnak tetszett egy lány, akkor az lett ám a bíróné, no meg aki tavaly volt az az idén nem lehetett, aki egyszer már volt bíró azt másodszorra már nem választották meg. Utána megbeszéltek kik lesznek a csőszök, csőszlányok, meg hogy ki lesz a kisbíró, mer az volt a legfontosabb. Én is voltam kisbíró, de már nem tudnám elmondani a teljes szöveget, lakodalmi rügmusok voltak népi izzel, ami a faluba abba az esztendőbe va lakivel va lami érdekes esemény történt azt versbe szedték. Pl. elment az erdőre, elszalasztotta a lovakat és gyalog jött haza, akkor ez már szerepelt, hogy Józsi bácsi ballag az erdőn,

és nem találja a lovait, mer azok már otthon esznek ilyesfélék, ami érdekes, akkor ezt hallgatták, mindenki nevetett. A neve nem hangzott el, de tudták, hogy kiről van szó. Ilyen is volt, hogy a Felső végről a János bácsi jött és a falu alsó végén hányszor összeakadt egy nőszeméllyel, látta ez meg az, ilyen szerelemi kapcsolatok is elhangzottak. A kisbíróról el szoktuk kérni a dobot és a faluba jónéhány helyen: a kocsmá előtt, templom téren, aztán jöttünk Kisberkibe itt is megálltunk 2 helyen: a falu felső végén meg itt lenn a kocsmá előtt az iskola körül, aztán elmentünk a Szörnyű gödör fele Homokalján Csomára a földesuton, Szabadin keresztül meg haza Nagyberkibe. Mindenhol megálltunk egy-két helyen, de ott ugye nem a nagyberkiekről szóló részt olvastuk fel, ha nem azt ami a szabadiaknak szólt. Ha Batéba mentünk, akkor mindig elmondtuk azt a régi történetet, hogy a templomot el akarták huzni a helyéről, mert kinn van a falu szélén, és a batéiak oda kijártak a tetőre a templomba. Azt mondták, hogy nekünk nem a faluba van a templomunk és elkezdték huzni. És akkor valami ember levetette a kabátját, és odatette a templom aljához, kiabálták, hogy huzzuk még egy kicsit, mer a kabát már alatta van. Vagy pl. felhúzták a bikát a toronyba, mer fű nőtt ki a templom tetjén, és hát tanakodtak, hogy mit csináljanak, ugye oda nem tudnak felmenni kaszálni, akkor felhúznak egy bikát és akkor az le fogja legelni. Húzták a bikát húzták, dugta a nyelvit, akkor azt mondták, huzzák már nyelvek. Mer lógott kinn a nyelve. Ha más konkrét dolog nem akadt, akkor ilyen régi csufoló történeteket mondtunk el.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Rajzai Jó zsefné, 1928.
sz: Ősz Mária /Mosdós/
r.k. v.

Szüreti bál

Régen jobban csináltak, mind mostan, én rosszkor vótam, mer mikor én nagylány vótam, akkor vót a háboru, bevonulá sok vótak, nem tartottak szüreti bált. Háboru után mikor idekerültem Berkibe én is vótam egypár szüreti bálba, mer hittak bennünket kocsival. De annak idején Mosdósról is el szoktak menni a szüretesek Batéba, Berkibe, Szabadiba, Csómába. Maskarába is felöltöztek, legtöbb vót a cigány, de legelől a kisbirónak öltözött legény dobult. Előtte a fiatalok közösen rimbe szedtek ilyen szövegeket, ha valakivel történt valami azt kicégérezték, ha valami ballépést követett el, akkor azt szüreti bá lba kidobulták, nem máx névszerint, de azér annyira rávilágítottak, hogy tudták ki az.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Kisberki
Somogy m.

Nagy Tibor, 1927. I.9.
/tanító/ r.k. v.

Szüreti bál

Ruházat a régi népviselet volt, bársonyszoknya, pruszlik, ki volt varrva, cifralyukas kötény, buggyosujju bluz. A menyecskéknek hátra volt kötve a fejük, a kendő szrvra volt megkötve.

Elöl ment a bíró a bárónéval az első kocsin, utána a szőlőt vitték egy kocsival, azon ült a csősz, aki ott örködött felette meg a csőszné, utána párok voltak attól függően, hogy mennyi fiatal volt abba az időbe, általában 15 évestől 25 évesig vettek részt benne, ezekből volt 8-10 kocsi kb.

Utána jöttek a cigányok, volt olyan is, hogy a kovácsüllőt tették föl és a kovács odaadta a kötényt, beöltözött kovácsnak és kalapált végig az utcán ahogy mentek. Fújtatott egy tábori fajtatóval, füstölt.

Drótostótnak, ablakos tótnak is felöltöztek, meg órásnak és kiabálták, hogy Ivánka, aki a Krivánkáról jött, nagy óba volt a nyakába és szaladt a kocsi mellett. "Drótozni, fótozni van-e?" ezt kiabálták a drótostótnak öltözöttek, belemártották valami festékbe a drótot és bekenték vele a lányokat akik ott álltak a kapuba. A cigányok ugyanezt csinálták. Volt külön egy cigány kocsi amelyiken purdék vótak. De annak nam vót oldála vagy csak egy oldála vót, zörgött, utána huztak ilyen fazekakat.

A menet legelején csikósok mentek lóháton, bőgatyába és durrogattak nagy ostorral.

Gáll Eva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Göllei/ Kovács Imre, 1919.
r.k. v.

Szüret

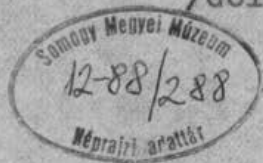
Minden évbe olyan egyforma szokott lenni a termés. A legszegényebb szüret akkor vót, amikor kivágtam a szőlőt. Mikor legerősebb is készülődünk a szüretre, előttevaló nap elvágta a jég. Kb. 1600-1700 dől a szőlőm, az egész terület. 3 nap szoktunk szüretüni, mer különböző fajta, egyik korábban érik, a másik később. Régen egybeszüretültük az egészet, amég a régi szőlő megvót, de akkor is köllött neki 2-3 nap. Régen nem választották szét a pirosat meg a fehéret, egybe szedték. Annak a bornak olyan gyönyörű piros színe vót, mind a pántlika. Jobb volt, mind most, mer kevesebb volt vele a gond. Mostmár még a fehér fajtákat is külön szüreteljük. Ez a bor 3 féle fajtából van: Rizlingszilváná, Mézes, és Zalagyöngye. Meg van tiszta Olaszrizling borom is. De énszerintem az előbbi jobb. Meg van még tisztán Révai kanonok fehér borom is. Nagyon szeretik itt Szalacskán a Pannónia kincsét, de én nem nagyon vagyok elragadtatva tőle, inkább a Téli muskotályt szeretem, az később érik, mind a Olaszrizling, de szerintem az a legzamatosabb szagos szőlő. A szüret előkészítése mindig a gazdának a dóga vót, a család nem nagyon tud besegíteni, legerősebb ki köll mosni kádat, darálót, prést, de csak az új szüret előtt közvetlenül mostam ki mindig az edényeket, azért hogy ne penészesedjen be, mer azokba addig csak a must van,

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1919.
r.k. v.

Szüret

Csak a család gyűtt szüretüni, vót rá eset, hogyha szorult a hurok az embernek a nyakán akkor a komáknak is szóltunk, de csak akkor, ha nagyon sürgetett az idő.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska hegy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921.X.3.
sz: Javos Erzsébet
r.k. v.

Szüretre

Meghívtuk a rokonságot, meg a napszámosokat is, közeli rokonokat, akik itt vótak a faluba, a falusi nép nagyon összedógozott abba az időbe. Mikor szüretültünk vót nagy ebéd meg vacsora. Puttonnyal hordták a szőlőt, már nincs meg, összedült. Vödrökbe meg fateknyőkbe szedtük a szőlőt. Ebbe a két nagy szüretelőkádba behordták a puttonyosok és ledaráltuk. Utána meg kiprésültük, a régi faprésnek a maradvány kinn van az udvaron, de én arra már nem emlékszek, hogy azon présütek vóna. A puttonyosok kettő szokott lenni, meg a daráló is fiatal ember vót, mer erős munka volt mind a kettő. A gazdának annyi dóga vót, hogy irányította a szüretet, hol szedjék, melyiket szedjék, hogy a fajták össze ne keveredjenek, mer arra a nagyapám az apám meg mink is nagyon kényesek vagyunk, hogy pl. a Rizlingszilványiba ne keveredjen Szovina. ✕

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Nagyberki-Szalacska hegy
Újváros u. 77.
Somogy m.

Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrény puszta, Tolna

Szüret

Nem ilyen árva szüretetek voltak, mind mostanába, olyan nóta vót a szőlőhegybe mint a szakramentum. Meg nem kettem-hárman szüreteltünk, hanem huszan. A szüreti előtt a hegybíró meg az előljárók végigjárták a hegyet, megnézték hogy érik a szőlő. "No Jancsikám mikor szüretülsz" - Holnapután gondultam, akkor lesz egybe, elvégzünk a mezőn, aztán gyűnnek az unokák meg a vöm aztán nekiállunk."

Az udvaron a bográcsba főtt a kakas vagy birka guláslevesnek, az asztal ki vót téve az udvar közepire, nagy nóta, nevetés.

Hosszikocsival hordtuk ki a szüretelőket a hegyre, a kocsinak kivették az oldalát meg a nyujtót és tettek be egy hosszú nyujtót, hosszú ódalokkal ez vót a hosszú kocsi. Ülésdeszkákra pakrócokat raktunk, arra ültek, a srágláb meg vót a kaja, nótaszóval gyűttünk kifelé. Lepakultunk, a lovakat kikötöttük a kocsi mellé vagy az istállóba, és nekiálltunk röggelizni.

Utána mindenki elfogott egy sort és szedtük a szőlőt vājlingokba, vödrökbe, cigányteknyőkbe. /Itt helybeli cigányok vājták a teknyőket, a kisebbeket 5-6 pengőért, a nagyobb kobzóteknyőket 15-20 pengőért árulták, de jó vót ám, sokat kibirt, nekünk is vót 8-10 db kisebb teknyők is./

A fiatal emberek hordták puttonyba vesszővékába a szőlőt be a présházba, a sarokba vót egy nagy kád, azon egy daráló abba beleburogattuk az öreg Jóska bátyám, az apósomnak az apja meg darálta, meg más is főváltva.

Mink meg kinn a lányok menyecskék között tréfálkoztunk, megcsíptük őket, elsikáltotta magát vót nagy nevetés.

Mindenki aki szüretülni gyűtt, hozott magával valamilyen edényt, és este mikor ment haza, abba adtunk nekik szőlőt. Menet közbe a szebb fürtöket leraktuk a földre szőlőlevélre, mikor befejeztük az asszony összeszedte egy vékába és elosztotta ennek is annak is, hogy mindenkinek jusson egypár fej.

Jó kis pincehideg fröccsöt vittük ki a szedőknek, no állj meg Bözsikém, ha nem akart megállni, akkor elejibe álltak, inni köllött. Mondta jám, hogy "Jaj, nekem ölég Jóska!". Nem, mégegyet megiszol, aztán egy nóta.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r. k. v.

Szüret

Valamikor a kádba vagy hordóba behordott szőlőt össze szokták csömöszölni, hogy több férjen az edénybe, amikor még egybe szüretelték az egészet. Utána darálták. De a kád alatt amibe darálták volt egy edény abba ami lefolyt must, azt előlének hívták, a régi gazdák külön hordóba tették az előlét és másik hordóba a préslét.

Én nem szoktam már külön hordóba tenni, összekeverem, énnálam az előlé éppen olyan, mint a préslé, mert én nem várom meg hogy a kádon megforrjon a must, amit én máma leszüretelek, azt le is préselem, tehát még nincs erjedésbe.

Ha van idő akkor a mustot lefejtem addig amég nem kezd erjedni, mert az egy 24 óra alatt letisztul, lefejtem és akkor nem forr össze avval a sok sárral, akkor jó a bor.

De ha meleg van, akkor ezt nem lehet megcsinálni, mert a must mindjárt el kezd erjedni, erjedésbe pedig nem szabad fejteni,

Öregapám azt mondta, hogy amég a kádon nem forr meg, nem lehet présülni, de én már másképp csinálom, kiprésülöm mindjárt. De van aki még most is a régi szerint csinálja pl. az öreg Ruzsa, azt mondja, amég nem forr ki, addig nem présül. Egyszer csersavas lesz, ha a kádon megforr, másodszor meg nem veszitek vele, mer ami nem forr ki nálam, az megy a pálinkába.

Gáll Eva
1984. VIII. 29.

Nagyberki-Szalacska hegy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921.X.3.
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Urasági szüret

Zalából szokott fogadni a Biró uraság summásokat 40-50-et és azok végezték az arafást meg a szüretet is. Egypár napszamos Kercesligetről el szokott gyünni szüretelni hozzája, de inkább a summásokkal munkáltatta meg.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

Szüreti bál

/Hosszi/ Vörö Ferenc, 1922
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta, Toln

Volt itt egy Farkas nevezetű kocsmáros, az ország ut mellett volt a kocsmája annak a fia hentes és mészáros volt, annak volt a szenvedélye a szüreti bál megrendezése. Szép kocsik, szép lovak, gyönyörű volt.

Él még, de Köröszturon lakik a lányánál. Meg az Igali Pali bácsi ezek ketten szervező emberek voltak. A Pali bácsi utkaparó volt, kommunista érzelmű ember, tudott a fiatalsággal foglalkozni, hallgattak a szavára. Birónénak egy szép lányt választottak meg, általában a legidősebbet. Ez ugy ment pl. hogy ez a gyerek ennek a lánynak udvarul, ugy néz ki, hogy ezek kb. össze is kerülnek, akkor megválasztották őket biróné meg birónénak.

2-3 héttel a bál előtt ezt már eldöntötték, hogy na Mariska te leszel a biróné Jancsi te meg a biró, -"a hát én nem"- mondta a lány, hát dehonnem, csinos vagy, fölötöző szépen, rábeszélték ugye, mer a Jancsi sarkantyuzta ezt a Mariskát ugye. Így mégjobban összehozták őket, és lett belüle egy házasság. Vót egy kisbáró az ment elől, az dobulta ki azokat a dógokat, amik megtörténte Pl. mentek haza a hegyrül, ittak előtte jócskán, bekötötték a kocsikereket a vögynek és elfelejtették kioldani. Ugye tél vót, az a kerék a hóba elcsuszot, de mégiscsak megtudták a faluba, és ilyent kidobultak gunybul a szüreti mulatságba, nem mondták a nevit, mégis mindenki tudta, hogy kiről van szó. Dobulta a kisbiró, hogy figyelem hirdettetik, hogyha gyünnek a hegyrül haza, akkor oldják ki a kereket, mer vót olyan, aki gyütt a hegyrül haza Szalacska-rul egész hazáig kötött kerékkal. Aki meg a kapuba állt, mondta, hogy az anyá-tok ^{hétcentésit}

Galle Eva 1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

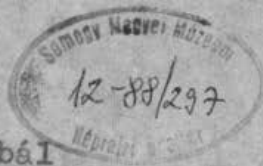
/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta, Tolna m.

Szüreti bál 2.

Kidobultak még ilyen szerelmi ügyeket is, kutyaharapást, baromfilopást. Versbe szedték és úgy dobolta ki a kisbíró, egy jó fogalmazó szedte össze meg írta meg a verseket. A kisbíró fölötözött szépen csizmásan, bugyogós üngbe, kalapba, fölállt a hintóba aztán verte a dobót, olyan helyeken álltak meg ahol az lakott ahírül szó van. Lovasok is mentek előre magyar ruhába bőgatyásan és durrogattak nagyokat az usztorral, jelezték, hogy jön a szüreti menet. Utána az első kocsin a kocsis mellett ült a kisbíró, mögöttük az öregbíró meg a bíróné, utána meg a szépen magyar ruhába fölötözött lányok több köcsival. A legvégén a cigányok kocsija volt, bemaszkirozva rongyos ruhákba utaztak rajta. Ha állt az utcán egy menyecske vagy egy lány szép csinosan fölötözve, odamentek : "Jaj, Mariskám, de szép vagy!" a kormos kezükkel megsimogatták, jól összekegyték. A kapun belül vótak legtöbben, onnand nézték őket, nem mertek kigyünni, nehogy őket is összekormozák. A szomszédos falvakat végig járták: Baté, Csoma Szabadi, Kisberki, Kerceseliget. Mire visszaértek estefelé lett, akkor kezdődött a bál a kocsmaudvarba hátul, trombitazenekar játszott, Gölléből fogadták, azok nagyön szépen tudtak játszani. A kocsmára szőlőlugos vót csinálva, lógtak rajta a szőlők, középen vót egy száz literes hordó csapraütve, alatta vót egy tüke pohár, lehetett bort inni, a kocsmáros kínálta. A legények igyekeztek a párjuknak egy-egy fej szőlőt lopni észrevétlenül.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

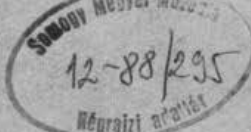
Kovács Imréné, 1923. nov. 6.
sz: Borsos Anna, r.k. v.
Kaposkörösztur

Szüreti bál

Mindenki a kocsmánál gyülekezett onnan indult a menet. Az első kocsin a kisbíró ment, ahol a faluba megálltak az leszállt a kocsirul és úgy dobta ki a híreket. A hosszabb utcákba többször is megálltak. A szomszéd falukba is el szoktak menni.

Gáll Éva
1984. VIII. 29.

Nagyberki
Somogy m.

Do,mbaň Lajos, 1911.
sz: Attala
r.k. v. /kádár/

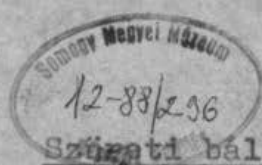
Szüreti bál

Szüreti bíró is voltam, a fiatalság egyhangulag megválasztotta Tar Erzsit egy földműveslányt bírónének, engem meg bírónak. Tisztesség vót, mer mindig olyanokat választottak meg, akikre egy kicsit fölnéztek. Ugy szokták összehangolni, hogy a környező községekben különböző időpontban legyen. A kocsmától indult a fölvonulás, lovasok és fogatosok, bekormozott egyének is voltak, akik összesimulódtak a lányokkal és összekormozták őket. Berkibe a legforgalmasabb a sarki Farkas féle kocsmá volt, a bált mindig ott tartották. A templommal szemben pedig Smit féle kocsmá működött, most lakatosüzeme van az illetőnek, hentes volt és lakatos lett. Amikor én bíró voltam 15 kocsi ment, volt hintó is meg parasztszekér is. A kocsmánál gyülekeztünk, előre meg volt határozva, hogy kik fognak kocsin menni, mikor mindenki fölült, akkor indits Kapospula, Berki és ugy vissza Aztatába. Bólyás volt a kisbíró ott maradt a Donnál, nagyon komikus ember volt, a falu különleges embereiről összegyűjtötte az érdekesebb dolgokat, kiszinezte, versbe szedte és kidobolta. Szilveszterre is szerkesztett egy verset: Utolsó alkalom ez évbe, hogy ismét bejöjjön betyáros kedvébe, Hozzon jópár forintot a zsebjebe, mer cigány muzsikál reggelig a fülébe,

Neki mindig voltak jó ötletei. A férelépésekre, szerelmi esetekre mindig tett célzást. Több helyen megálltak a faluba dobolni, hogy mindenki meghallja. A kocsin is, meg a kocsmába is volt szülő felkötözve, csősz vigyázott rá, akit észrevett, hogy lopott, azt elfogta, vitte a bíróhoz, és a bíró kiszabta rá a büntetést, kihirdette az ítéletet. A kocsmában a bíró kezdte a táncot a bírónéval, csárdással. Volt aki kéményseprőnek öltözött. Meg cigánynak rongyos ruhákba, és nyitott, oldal nélküli kocsiba fölrakták a sok rongyot, rossz lábosokat kötöttek a kocsi után, azzal csörömpöltek. A lányom 1965-ben volt bíróné, az ő fején még szarvasra van kötve a kendő.

Gáll Éva
1984. VIII. 27.

Nagyberki-Szalacska hegy,
Somogy m.

Kovács Imréné, 1923. nov. 6.
sz: Borsos Anna, r.k. v.
Kaposkőrösztur

Fől szoktunk ötözni viseletbe, meg vót aki fölötözött cigánynak, állatnak
eccer ilyen medvebőrfélébe ötözött be valaki és ugy gyüttek végig a falun.
Ijesztgették a lányokat, a cigánynak ötözöttek meg bemázulták a lányokat.
A cigányok mindig az utolsó kocsival gyüttek pusztá vót a kocsijuk, rossz
lábosokat aggattak rája. A kisbíró meg kidobulta, aki nem jól viselkedett,
elformázták, nem nevezték meg az illetőt, de azért mindenki sejtette, hogy
kiről van szó. A legidősebb lányt szokták megválasztani birónénak.
/Göllébe pár éve még szüreti bálba előkerültek a festett kocsik./

Nekem is volt két szép lovam: Mancsi vót az egyik a másik meg Szedres, mer
olyan fekete, fehér vót a szőre meg a sörénye, minha ősz lett vóna, azok
is voltak szüreti kocsiba fogva, meg a hegyre jártam ki velük.
Csak a birónénak a fejét kötötték föl, olyan érdekes szarvasra, nem mindenki
tudta megkötni, a csőszlányoknak meg pántlika volt a hajába, inkább piros
a fele hátukig ért le, hátra egyágba fonták a hajukat és belefonták a ha-
jukba. Általába piros, rózsaszín meg törökbécsi ruhába vótak 4-5 pöntöt vettek
alá, nem vót nagyon bő a viseletük a berkieknek.

Gáll Éva
1984. VIII. 29.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Ruzsa Lajosné, 1919.
Erdélyi Mária
r.k. v.

Szüretibál

Vót háboru előtt is, de jobban a háboru után gyütt divatba, még én is fölötöztem lánykoromban bő bársonyruhába és úgy mentünk a szüreti bálba. A birónénak meg föl vót kötvel ilyen szarvasra a feje, itt Berkibe az vót a divat. 4-5 péntő a bőruha alatt, szépen ki volt keményítvel, szép slin-güléses gyócspéntőket hordtunk. Édesanyám szépen megfésült négyágra befonta a hajamat és gyöngyös csonthajtüt tett a hajamba, mind a kétfelől meg egyet középre. Meg vótak a gyöngyös csatok is a hajunkba, még régebben meg a szalag is divatos vót.

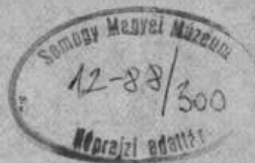
Gáll Éva
1984. III. 23.

Szüretbál

Mindig a sarki kocsmától indult, amit elbontottak, mikor építették a templomot. Farkas vót a kocsmáros, oda szoktunk összemenni, odagyüttek a kocsik is, meg a zenekar, vót 20 kocsi is. A biróné hintóba ült, meg vót külön szőlőkocsi is, a kocsira meghajtottak gömbölyre ágakat és arra vót föl kötve a szőlő telis tele. Azon vót mind a kétfelől csőszlány meg hát legény, azok örözték a szőlőt, meg a táncterembe is, aki lopott szőlőt és a csőszök észrevették, annak meg köllött fizetni. A fiatal legények meg beötöztek maskarába, fölmentek a kéménybe, bekormozták a kezüket aztán a menyecskeket meg az asszonyokat bekormozták, futkoztak mindenfelé a faluba. A kisbiró meg ment előre, megálltak több helyen és kidobulta, amit fölirtak, ami megtörtént a faluba, lopásokról, félrelépésekről dobult. Régen mindig a legidősebb leányt választották meg birónénak. A legények mindig a legidősebb leányt választották meg birónénak, mer aztat is illeti, legények közül meg a legidősebb lett a biró. Nékünk is volt egy lovunk, az is mindig elment a szüreti bálba, meg még a kisunokámat is elvitte eccer a papa, mer ő vitte a birónét meg a birót, erről még van is kép.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyula, 1908.
r.k. v.
/suszter/

Trágyázás

Itt lenn Csillébe majdnem minden évbe megtrágyáztuk a szőlőt, de ott fönn Szalacsán már régen trágyáztunk. Ott akkor vót mikor engem megoperáltak 1962-be, azóta nem vót. Birja, mer pétisót azér minden évbe kap. Minden három évben köllene igazság szerint a szőlőt trágyázni. De itt Csillébe minden két évbe is elbirja. Ősszel is télen is kihordták a trágyát, amikor csak tehették a parasztek. A régi uton hordták hol szánkóval hol kocsival, mikor milyen üdö vót, a Kápolna alatt ahogyan leérünk azon a kanyarhorón, mindjár belemenni egy másik horóba, az vót a röndös jábat, az vót a Kiskecskés horó, azon gyüttek kifelé a ganéjjal. El van mostmár gazasodva, nem igen járnak arra, én ugyan mikor mentem azt a kis szénát összegyűjtenyi azon mentem le, csak a víz kihordta, meg kőne csinyáni.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921.X.3.
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Trágyázás

Télen hordták ki a trágyát szankóval vagy kocsival, tavasszal meg kikapálás előtt behordták a trágyát a sorokba és úgy takarták rá a földet kikapáláskor. A szomszédunk fejre szokott trágyázni, csak a tükére tett, de mi nem szoktuk, mer vót elég trágyánk. Sráglával szokták szétfordani a trágyát, fából vót, hasonlított a létrához. Letettek eggyel a sor elején közepén meg a végén és az emberek meg terítették villával szét. Ide elég nehéz kihordani a trágyát, de 3 évenként meg muszáj vót trágyázni a szőlőt, sok trágyát elbir a szőlő, ha csapadékos az időjárás. Amikor otthun fölgyült a trágya, akkor ha az üdő engedte, nem volt nagy hó, nekiálltak az emberek kihordani a trágyát. Volt mindig 4 lovunk meg 10-15 szarvasjószág, mind svájci import teheneink vótak, mezőgazdasági kiállításon több díjat is nyertünk a bikákkal.

Gáll Éva
1984.VIII. 31.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.

r.k. v.

sz: Nosztrány, Tolna m.

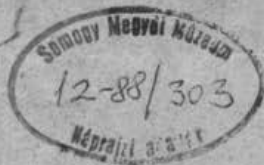

Fagy ellen

füstültünk a szőlőbe lótrágyával, dűdvával csutával szeméttel viszik-vaszak-
kal. Akkor jobban vót mind most, mer termeltek a szőlőbe főznyivaló kukoricát
is, annak a csutája meg a szára itt maradt, meg leveleket huztunk össze
azt gyujtottuk meg.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921.X.3.
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Karózás

Az új ültetésű szőlőt az ültetés utáni tavaszon metszés után karóztuk le. 1,8-1,5 m magas karók voltak nálunk, nem pörköltük, nem is kátrányoztuk a karókat, nem kellett spórolni, mer volt erdőrésznk kb, 3 hold. Akácfából csinálták a karókat, meg az oszlopokat is. A napszámosok verték le a karókat, kb, 30 centire ment be a földbe.

Gáll Éva
1984.VIII. 31.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyula, 1908.
r.k. v.
/suszter/

Lugas

Jobb, mind a karós szőlő, mer többet terem, de az is biztos, hogy hamarabb kiéli a tőkét. A Visnyei Zolinak van a hegyen a legmagosabb lugasa, de ott van mellette a másik, hogyha ez befullad, akkor már ott lesz a másik sor mellette. Ez a lugosrendszer nem olyan sokáig él, 10-15 évig, ilyenformán, aztán má azt ki köll cserényi.

A karós szőlő, ha kezelvel van akkor élél 100 évig, de ugy hogy terem is, fönn van nekünk egy darab szőlőnk, abba is vannak 100 éves tükék, olyan vas-
tagok, mind a karom, de még mindig jól teremnek.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki
Somogy m.

Tót /Péter/ József, 1906.
r.k. v.

Régi szőlők

mind karósak vótak, lugas egyáltalán nem vót, 80 cm távolságra vótak egymástól a tükék, a sorok meg 50-60 centire. Kezdetbe nekem vót 2400m öl szőlőm. Képzelve fölvettem hétfőn a permetezőt, szombaton tettem le, mer ahogyan végeztem, majdenem kezdhettem újból. Olyan vót a vállam mind a pecsenye mire elvégeztem.

En Kaposvárra a Honvéd laktanyába szoktam beszállitanyi a bort, Hatóca nevű kantinos vót ott, vittem én be neki mintát, az elküdte Pécsre le, vegyvizsgálatra, mer ottan hatóságú emberek, a katonaság részire ment, aztán visszagyütt, hogy igenis alkalmazható a hadsereg részire is.

Gáll Éva
1984. III. 22.

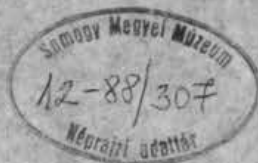

Szőlőművelés

Régen nem vót itt ennyiféle vegyes szőlő, mind mostan, akkor is vót többféle de nem ennyi fajta. Sárfehér, Otelló, Noha, vót ojtás szőlő is, csak hogy annyit nem foglalkoztak vele, mind most. Igaz, hogy nem is értek rá az emberek annyira, mind most, mer ugye ott vótak a mezőn a fődék, ott is köllött dógozni meg itt is, amire kevesebb súlyt köllött fektetni, azt hanyagultuk. Régen azér nem foglalkoztunk annyit a szőlővel, mer nem vót rá idő, meg az vót a cél hogy minél többet teremjen, azok a direkttermők nem vótak annyira igényesek, azokat nem köllött gondozni annyira, mind ezeket, meg ugye mink nyugdíjasok most nagyon ráérünk evvel foglalkozni. Eccer jó időtöltés, másedszor meg meg is éri a szőlő, a saját szükségletire megtermeli az ember, meg azér jut eladásra is.

Én fehér Delavárit szoktam elteheni télire, felkötözöm, az jól eláll. Mer mondjuk én inkább azölőbarát vagyok, mind borbarát. Én inkább azt megeszem, min hogy egy pohár bort megigyak. A télirevaló szőlőt, amég csak lehet, rajta hagyom a tőkén. Amikor már nagyon muszáj leszedni, mer rossz az idő, akkor felkötözzük a présházba vagy a szobába. Kénezní is szoktam, hogy tovább eltartson. Ha beviszem a szobába ott hamar megfonnyad, mer ugye ott fűtve van állandóan, olyan lesz mind a mocsola, de egészséges marad, nem rohad meg. Szoktunk még felkötni Izabella szőlőt, az is direkttermő. Olyan félpiros, Muraközbe az vót a szőlő, minden lugos Izabella vót. A lugos ez a magas 10-15 éve kezdett elterjedni Szalacsán, a Visnyei Zoli kezdte el, először itt kezdte mind páncemester, akkor nézeteltérések miatt itt hagyta ezt a céget, elkerült Kaposvérre megyei főkertésznek, utána elment a biztosítókhoz becsüsnek, azt is otthagya, most fuvaros, vett egy tehertaxit azt fuvarozik. Multkor Szentjakabon tartott ilyen szőlészeti előadást, azt tarthat, a szakképzettsége megvan, azt nem veszik el. Mer amit az ember tud, az mindig egy darab kenyér. Én nem vettem át a lugast, mer nekem tökeművelésem van nagy részbe, nem álltam át a másokra, mer énnekem már nem érdemes belefektetni annyi energiát, Most meg má viszagynének arra, hogy az elhuzott vesszőket, amiket korábban elhuztak, kihozták azokat a hajtásokat ugye és most má nem végják le, hanem meghagyják. Levágják két szemre a lugosokat is, nem hagyják meg a hosszú vesszőket. Az hogy minden évbe másik szál van hagyva az rablógazdálkodás, több termést hoz, de viszont kiéli a tükét. Ide Szalacsákára nem engedte a régi paraszt a szőlőembereket, akármilyen embernek nem lehetett Szalacsán szőleje. Ide csak úgy gyöhetett be idegen, ha megengedték. /Ruzsá/: Én is csak 57-be gyöhettem ide, háboru előtt nem lehetett venni itt szőlőt, csak öröklés után kerülhetett be idegen. Ilyen bor mind Szalacsán nincs a környéken sem se, se Mosdóson, de még Kata högyön se, az is savasabb, más a fődje, rosszabb az agyagos, a szalacsikai főd meg lazább. Jobban a déli oldalakra telepítették a szőlőt, ahova egész nap belesüt a nap. No most a Kata högy az egész, az egyik fele K-nek mutat, a másik fele meg Ny-nak.

Kalmár Gáspár
r.k. v.

Nagyberki
Kossuth L. u. 56.

Szőlőnemesítés

Z. Nagy Teréz

Apámnak az egyik barátja hozott egy csapot a Pannónia kincsenek az őseiből, ^{la budai udvarból} ebből szaporított egy egész sort a pince előtt, és ez termékenyebb lett, mint a többi. Szelektálta, szelektálásnak mondják ezt. És amikor meglátták a kutatók, nagyon megtetszett nekik, gyönyörűek a tőkék, milyen fajta, milyen fajta - kérdezték. Neve nem vót még egyáltalán, kijöttek többször és figyelemmel kísérték. Ugye az az egy tőke nem vót olyan jó termékeny, mind amit arról azután átoltott. Amit arról az első tőkéről levett, az egy nagyon jó termőcsap vót. Amikor azt leoltotta egy sorba az mind több termést hozott, mint az első anyatőke. A szelektálásnak az a lényege, hogy amelik csap nem terem azt nem használom fel, amelyiken meg mondjuk vót két szép fej, azt kiválasztom. Apám is azokat a csapokat választotta le, amelyiken szép termés vót, eltette és tavasszal átoltotta a tőkét, de nem ám ugyanazokat, hanem vadba ojtotta be a jól termő csapokat. Ez olyan jól bejött a szelektálás, hogy amit arról a csapról ojtott az mind termő tőke lett. A régieket kidobtuk, mer azok csak néha hoztak egy-két fürtöt. Így a többszöri szelektálás által sikerült termőre hozni a fajtát. A Pannónia kincse olyan nagyon jó fajta lett, hogyha meghagyjuk a hónaljhejtését még másodtermés is van rajta. Lugosrendszernek nagyon jó. Ennek az elismerésére Losonczy Pál sajtómagja jött le, Szalacsára ő bírálta és ő ismerte itt el. Ott azon a tőkén ült, amit látott a pince előtt, negyvened magával vót itt. Ugyhogy ennek a szőlőnek én vagyok a körösztanyja, mer egyedül nő én vótam ott, és amikor bíráltuk, meg tanakodtunk, hogy mi legyen a neve, a végire oda jutottunk, hogy Pannónia kincse. Apám nagyon szerette vóna, ha Szalacska gyöngyinek hívták vóna. De aztán lebeszéltek, mer Szalacska mégse annyira ismerik, mivel ez a táj Pannónia így lett az új fajtának a neve: Pannónia kincse.

Ami most van nekünk Szalacska gyöngye azt apám himporral való nemesítéssel kísérletezte ki. Valamivel kisebb gömbölyű szemű mint a Pannónia kincse, de nagyon jó szőlő, csak hát közbe meghalt apám és az elismerése elmaradt. Az 1. évbe apám leszedte a szőlővirágnak a bibéjét, és beporulta vele a másiknak a virágját, azt lejtötte pergamennel - mosmár nájlón csakóval csinálják, de akkor nájlón még nem vót -. A következő /2./ évbe elvetette a magot cserépbe. A cserépbe levő vesszőt földarabolta és a következő tavasszon /3. év/ beoltotta vadba, az 2-3 év múlva megmutatta a termését, a legerősebb termőcsapot aztán megint újból beoltotta apám.

Hosszadalmas
Gall Éva
1984. IX. 16.

Nagyberki-Szalacska hegy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921.X. 3.
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Forgatás

60 cm mélyre történt a forgatás, kisberki napszámosokat szokott fogadni apám, négyzetméterre fizette őket.
Először kiástak egy árkot 60 cm-re és utána a másoknak a földjét mindig beledobálták. Csak forgatott földbe érdemes ültetni szőlőt, másképp nem, mer nagyon megsínyli, sokára megy valamire, hitvány lesz akkor az.
Mostmár ezt ekével, traktorral csinálják.
Ha csak lehetett akkor forgatás után egy évig pihentettük a földet, itt ott egy kis paprikát ezt-azt raktunk bele, babot ilyenfélét, ami nem ártott.
Utána évben pedig elraktuk a szőlőt.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Nagyberki-szalacska hegy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921.X. 3.
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Ültetés

Ásóval szoktuk ültetni a gyökeres ojtványt, volt amikor furuval is megpróbáltuk, de az nem olyan tökéletes volt. Amég volt elég munkás addig csak ásóval ültettünk, mikor később kezdett fogyni a munkássg akkor csinyátuk furuval, mer az szaporább.

Trágyát csak a luk köré tettünk, úgy hogy a vesszőhöz ne érjen, mer akkor a pajor odamegy és megrágja az ojtványt.

Szorosan betapostuk beöntöttük vízzel egy kis trágyát a közepe tájára tettünk és arra még földet.

Be is csirkéztük, ráhúztuk a vesszőre a földet, teljesen betakartuk egy kis kupac földdel, nem szabad vót hogy egy kicsi is kilátszódjon belüle, mer akkor kiszáradt a naptul. Azt majd csak augusztusba bontottuk ki.

Ősszel is csinyáták az ültetést, de mink mindig csak tavasszal ültettünk, az a tökéletesebb, ugye főmelegszik a föld, április elején az a legjobb ültetni. Leütöttük a karókat minden sorhoz és spárgát húztunk ki hosszába is körösztbe is, hogy egyforma legyen a távolság. Fontos volt, hogy mind egy irányba legyen. A becsirkézett ojtvány mellé egy kis szőlővenyigét szoktunk odaszurni, hogy kapálásnál ne hogy véletlenül kivágjuk. Majd aztán a következő évbe lekaróztuk. Ha az eső lemosta a csirkéket, akkor újból kézzel megmozgattuk a talajt és újból főcsirkéztük. Sok munka vót, mostmár nem adunk annyi parádét rá, mostmár a paraffint használjuk ehelyett. 80 fokra fölhevítjük a paraffint egy üstbe, belemártogatjuk a szőlőajtványt és az megvédi.

Mikor elraktuk a szőlőt tavasszal akkor a sorába ültettünk sárgarépát zöldséget, paprikát meg babot, de csak guggosbabot, futósat nem lehetett, ne hogy ráfusszon a szőlőre. Augusztusra a csirkét leszedjük róla estefelé, és ahogy a szőlőnek a feje legyökeresedik, a hajszalgyökereket el kell távolítani.

Azér szedjük le estefelé a csirkét, hogy a nap ne érgye, megszokja a levegőt reggelig, és akkor nem szárad úgy ki, mer féltetni köll azt a gyöngé kis hajtást. Aug 10.-e után ki szoktuk takarnyi, mer akkor már hűvösebb a levegő, nincs olyan kánikula, nem árt úgy neki a meleg.

Gáll Éva, 1984.VIII.31.

Szőlőtelepítés

Nem jól tötték a mi öregjeink, hogy elgyűttek ilyen messzire szőlőt ültetni, mikor ott lehetett volna a kertek alatt. Magasan mondjuk sokkal szebb a szőlő, mind alacsonyan, mer lent az aljba tönkreteszti a kőd. A Kisgáton is ugyanakkor telepítették a szőlőt, mint az Aszalóaljat, ott a kápolna alatt, a 50-as évek derekán. Akkor ugy akarták, hogy egész Kaposvárig ezt az utmellékit eltelepítik szőlővel, de nem sikerült, megbukott. Nem vót jó, mer a kőd mindig megvágta. A kertbe otthun se igen maradt meg a szőlő, mer az nyílt terep, azt ott hama megfagyott. Szalacska körül is erdő van, ott is szokott nagy kőd lenni, de csak akkor van bej, ha büdös a kőd.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII. 26.
r.k. v.

Szőlőtelepi

Szőlőt a legjobb D-i fekvésű oldalakra telepíteni, mer ott éri a legtöbb napsütés, a napfény pedig nagyon fontos a szőlőnek, attól lesz erős a bor. Itt a pince előtt a meredek parton is végig szőlő vót, egész a Papgödreig, de az nem egészen D-i fekvésű, nem sokáig vót meg benne a szőlő, kaszáló lett még gyümölcsös, de az olyan vót ám mindig, mintha ki lett vóna szőpörve, annyira rendbetartottuk. Vadba ótottunk régen, itt kinn neveltük a vadat, ha le is gyökerezettük, biztosabban megeredt.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII. 26.
r.k.v.

Forgatás

Mielőtt beültettek volna egy szőlőterületet, fel kellett forgatni, régen nem szántották, hanem kézi erővel ásóval meg lapáttal forgatták a földet szőlőnek. 60-70 cm mélyre forgattunk. Ásóval meg kapával csináltunk egy árkot, kihánytuk a földet 60 centi mélyen a következő ároknak a földjét meg beledobáltuk az előző árokba. Télen forgattunk, tavasszal még egy kicsit megrákkant, és áprilisba már raktuk is bele a szőlőt. Forgatás után már nem hagytuk pihenni a földet, nem raktunk bele semmit mindjárt ment bele a szőlő.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Kalmár Gáspárné,
rkv.
sz: Javos Erzsébet

Nagyberki
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Oltás

1936-ba má mikor az uram idekerült, még magas kordon vót, utána lett átültetve alacsony kordonná. 1932-34-ben lett ültetve a vadtelep ide a kertbe, a hegyen rendes termőszőlő vót. Villánybu hoztuk a vadalanyt, mer azok garantált, tiszta fajtaakat adtak. Gyökeres vadat hoztak, keveset s az lett itt elszaporitva. 40-50 cm-re elvagdaltuk és akkor azt simán legyökeresztettük tavasszal, és akkor amikor meggyökeredzett, ősszel ki lett szedvel, tavasszal pedig újból el lett ültetvel tőkének. Leszedtük a vadat, télen ezt földőgoztuk 45-50 cm-re. Tavasszal előszedtük a pincébül vagy ha földelve vót, akkor onnét is, összeraktuk kupacokba, mint a répát és ráhánytuk a földet, hogy ki ne száradjon. Tavasszal előszedtük, letalpatuk és 40-42 cm hosszúra vágtuk. A talpalás azt jelentette, hogy az alsó szőm alatt egy milliméterrel elvágtuk, és az asztal mellett késsel angolnyelven párosítással beojtjuk, ferdevágást csinálunk, nyelvet mind a kettőn egyformán, összetoljuk és készen van, nem kell átkötni semmivel, az úgy megáll. Utána fűrészporba ládába berakjuk, és 3-4 hétig fütünk rája. Van egy külön helyiség, ahol szoktuk csinálni, először 40 fokra fütünk, utána mindig lejjebb, 3-4 héten körösztül, azután kihajt, lesz rajta kalucréteg, ilyen fehér forradás, utána félbe hagyjuk a fütést, leszedjük a tetejétül a fűrészport, hogy a hajtások szépen zödeljenek, de ne legyenek hosszúak, az nem jó, ha nagyon meg van hajtva. Mikor kihűtek a ládák, akkor iskolába rakjuk.. Nem öntözzük közbe ecser se, mer eleve nedves fűrészporba rakjuk a vesszőket.

Gáll Éva
1984. IX. 15.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Őrsébet
r.k. v.

Szőlőtelepítés

10 éve mink is ültettünk új szőlőt, de gyerekkoromban is úgy vót, hogy elrakták a vadszőlőt, meg simát is ültettek. De jobb szerették, hogyha letették iskolába, mer akkor sűrűn odarakták azokat a szálvesszőket, és azt öntözték, az jobban mögeredt, mintha csak úgy kiültették. Itthon szokták iskolába lerakni, mer jobban tudták öntözni, és akkor úgy vitték ki, mikor megforgatták a szőlő helit. A forgatás jó méltre ment, 3 ásónyomra, mikor egy ásónyomot kivettek, akkor lelapátulták, ami odapotyogott, akkor mégegy ásónyomot, mögen lelapátulták, azt megen. Azér csínyáták, mer porhanyították a földet, hogy jobban tudjon menni ez a szőlőgyökér, mer ha tömött vót a föld alul, akkor hama kiszáradt.

Azér csak a högyre telepítették szőlőt, mer a tavaszi dér meg fagy nem ment ki oda a högyre.

Mikor a téeszcsé megalakult, mondom csodálom, hogy nincs annyi eszük, itten még az idősebb emberek vótak, aztán azt mondták, hogy az öregeknek nincsen eszük, azok mégis tudták, hogy ki kő mennyi a szőlővel a hegyre, mer ott nem fagy el, ezek meg a Szabadi mezőt, nem tudom hány hódat elrakták, a sok cementducot bekerítették, mög szép présházat csínyátak, odajártunk dógozni, aztán ott mind elfagyott a szőlő. Pedig azt mondják mondták annak a pesti embernek, de híjába, aki akkor a vezetője vót a szőlészetnek, ugye akinek van a kertjibe annak mindig elfagy, mind az én szomszédomnak is, minden évbe majdnem oda lesz a két sor lugosa. Nekem is van itt két tüke, még az anyósom csínyáta, az egyik Otelló a másik meg Noha, már biztos van 80 éves, de az meg nem fagy el, ugye az ojtás kényesebb.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Vörös szőlők

Oltás

Apám nem szerette az Otellót, inkább Oportót, Tulipirost, mind ezt az ojtványt szerette, ő maga is ojtotta. Ékre, meg ződojtást is csinált, A vadot elrakta és az megeredt, vagy lerakta iskolába a gyökeres vadat elvágta, a közepit behasította és akkor azt az ojtást ékre levágta, bele-tette, szorosan bekötötte és tett rá egy kis nedves fődét, utána meg be-csibéztük, hogy ne száradjon ki. Arra a kis fődégumókra vigyázni köllött kapáláskor azért nem lehetett mindenkit odahijnya aki nem is ért hozzá, mer több kárt csinált, ha megüti kapával azt a kis éket, kifordul akkor má vége van. Csak akkor vettük el, a becsibézett fődét, amikor már a nagy me-leg elmúlt. Apám jobban szerette az ékojtást, mind a ződét, mer azt meg ugy csinálták, hogy hattak 3-4 szálat magosra, mikor kihajtott a szőlő és azt ugy ződén ojtották be, és papírral betekerték vékony cigaretta papírral, arra meg egy kis gumit kötöttek, máskor meg ojtópamukot

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1919.
r.k. v.

Filoxéra

Volt olyan is aki szénkénegezett a filoxéra ellen, Kata hegyen sokan csinálták, még öregapám is mesélte, hogy a szőlőnek a nagyrésze kiveszett. De ma már nem a filoxéra miatt vesz ki a szőlő, hanem azért, mert túl van terhelve.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Szőlőoltás

Az egész szőlő mind fásojtás. Én nagyon szerettem csinálni az ojtást, jobb és könnyebb lett volna gyökeres oltvánnyal betelepíteni, de én úgy vettem a vadalanyt, Mohácson van egy ismerősöm attól. Beültettem, amikor már meg vót forgatva a föld, az két évig csak vadat termelt, semmi mást. De amikor beojtottam kétéves korába, tavasszal beojtottam, de ősszel már szüretültem róla. Viszont a gyökeres oltványnak köll 3-4 év, mire lehet szüretülni, sokkal lassabb. Simavesszővel én nem kísérleteztem, náncs annak értelme. Van énnekem egy szőlővesszőültető furóm, itt csináltuk a Tsz-be, egy pillanat alatt elültetem vele.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Kalmár Gáspárné,
sz: Javos Erzsébet
r.k. v.

Nagyberki
Kossuth L. u. 56.

"Ojtás"

A pince hátujján megláttak egy újabbfajta ojtást, hát ezt most annyian csinálják, annyira tetszik. Kora tavasszal fűnt 60-70 cm-re beojtunk bármilyen fajta szőlőt, ami nem tetszik, nájlonnal teljes egészébe betekerjük, csak a rügyet hagyjuk kinn, az idei évbe má hozott termést. Nagy Károly az, Berkibe, aki mindent elfogad mitőlünk és el is gyün megnézni, hogy no Gazsi bátyám vagy Örzsi nénnye milyen az ojtásuk. Minálunk Nagyberkibe az a legnagyobb baj a szőlővel, hogy nem szeretik az emberek, ha oktatják őket.

Gáll Éva
1984. IX. 16.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII.26.
r.k.v.

Oltás

Ékojtással ojtottunk, mikor berepítettük az alanyt, a vedelanyt, beletettük a ferdén levágott végű rendes vesszőt, szorosan elkötöttük spárgával, farkasfogakra, akkor még megkötjük, hogy ne engedjen vissza. Akkor megen az oltócsapot levágjuk srégre éles késsel, úgy, hogy annak simának köll lenni. Pont a szem alatt, a másik bőrös feliről pedig csak a bőrt vesszük le, és betesszük, szorosan beleillesztjük és szorosan körülcsavarjuk spárgával, avval amivel alul elkötöttük. Ez föl végig körül van csavarva, régen csak a földbe be vót temetve, becsibéztük. De utóbb belemártogetják paraffinba és akkor nem kell csibézni. A legjobb áprilisba ojtani, mikor már nincsen fagy, fölmelegszik az idő és akkor szépen hajt.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Szemzés

Az ojtás meg a szemzés is jó, de az ojtás nehezebb. Az ojtást hasítani köll, a szemet meg csak ki köll vágni, és haj alá betenni, de az ojtást ékelni is köll. Én csak eccer ojtottam egy körtefát, behasítottam, beletettem az ojtóágot, beékeltem, ronggyal meg földdel körülcsavartam, sikerült is. Oltóviaszt nem használtam. Megöntöztem, és az tartotta a nedvességet, meg egyébként úgy nézett ki, hogy nem is a föld tartja össze, hanem amit az alany ad nedvességet, hogyha nem táplálja, akkor annak ugyis mindegy. Az ojtóág 3-4 szem hosszú, annál hosszabbat nem szoktak tenni, Szőlőnél meg csak egy rügy, több semmiféleképpen se lehet. A szőlőojtást be szoktuk csibézni, vigyázni köll rá, azt nem lehet körülkapálni. A csibe vagyis az a földkupac rajtamarad augusztusig, ha jól sikerül az ojtás, akkor addigra már köll egy méteres hajtásának lenni. Augusztusba azért köll kikapálni, hogyha esetleg vannak hajszálgökök, akkor azt kivagdossa az ember.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Vad

A szőlő között van egypár tőke vadan, azt meghagyom, mer arrul szaporítok. Az összes ágát levágom, ami rajta van, elvagdalom 45 cm hosszúra, leiskolázom, az egy év alatt legyökerez, következő évbe meg a hiányosságot pótolom vele.

Ami viszont a gyökérről hajt vad azt irgalom nélkül le köll szedni. Ami a szelid alatt kinyü vad, azt le köll vágni, azt nem szabad rajtahagyni. De azt nem csak metszéskor, hanem kapáláskor meg egész nyáron is le szoktuk szedni.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné,
r.k. v.
sz: Javos Erzsébet

Iskolázás

Az előhajtott vesszőket iskolába raktuk, itthon a kertbe, forgatott földbe. 6-8 cm távolságba, egyenesen egymás mellé tesszük a vesszőket. Először ki van húzva ekével a talaj, meg van lazítva, akkor tele rakjuk vízzel és abba szurkodjuk bele a vesszőket, kb. a vessző feléig szurjuk a földbe /20-25cm/ Utána még fölcserkézzük, egész a fejiig, de a fejet már nem, mer azt előzőleg bemártjuk paraffinba, forró: 70-80 fokosba, még az ültetés előtt. A paraffin megvédi az esőtől, kiszáradástól. A paraffinos fejrész kb. 2-3 cm kint van a csirkéből, a vesszőnek a többi része meg a talajban, a bakhátba van. Április közepe, vége a legjobb az iskolázásnak, amikor má nincs fagy, fölmelegszik a föld is. Ha sokat csinyátunk, bizony még májusban is iskoláztunk. A paraffinos mártogatás a mult rendszerben nem vót, spám is csak az utolsó évekre csinyáta. Azelőtt nem paraffinoztunk, hanem az egész fejet betekartuk, nagyobb vót a rizikó akkor, nem szabad vót a fejnek kilátszani a földbe mer akkor kiszáradt, nem vót ugye ami védje, akkor a föld védte. No aztán kísérleteztek, és nagyon bevált ez a paraffinos, máig is ezt nagyon használják. Gondoznyá köllött az iskolát is, elkapáltuk az oldalán, a vesszők között meg kézzel kigyomláltuk. Amikor már 10 cm-es lett a hajtás, akkor minden eső után, és minden két hétbe permetezni köllött. Vót ugy, hogy egy nap kétszer permeteztem, megszórtam reggel harmat után, délelőtt gyűtt egy lötyty, délután megen meg köllött permetezni, mer a perenoszpórára nagyon érzékeny vót. Fél százalékos rézgáliccal permeteztük: 100 l vízbe 1/2 kg-ot, kékküvet tettünk. Jobbak ezek a mostani szerek, mer ezeket bekeveri az ember, azt már permetezhet is, ennál meg köllött sokszor egy fél napot is várni, mire elolvadt a kékkü, p áne, ha nagyon darabos vót. Veszélyes vót a permetezés, mer ha egy kicsit több meszet tettünk bele, akkor pörzsüt, ha meg keveset tettünk bele, nem tapadt ugy rá. Összel október- novemberbe szedtük föl az ojtványt, az időjárástól függött, hogyan érett be a vessző. 100-as csomagokba kötöttük, vót első és másodosztályú. Az első osztályú drágábban adtuk, az erőteljesebb és hibátlan vót, viszont ha kisebb vót a vessző, kevesebb gyökere vót, vagy leszakadt a gyökér, akkor másodosztályba ment. Itt a faluba is sokat eladtunk, de nagyobb tételbe megrendelésre szállítottunk az ország minden tájára, tsz-eknek is sokat eladtunk, Dánszentmiklóson, Algyón. Nagyon felkapott lett a Pannónia kincse, ami az országba van, az mind tőlünk indult el.

Gáll Éva
1984. IX. 16.

Nagyberki
Somogy m.
Kossuth L. u. 56.

Kalmár Gáspár,
r.k. v.
Kalmár Gáspárné,
sz: Javós Erzsébet.
r.k.v.

Szőlőtelepítés

Hiába volt oltványtelepünk, mindig elhordták a vesszőket, úgyhogy a hegyre a saját szőlőnkbe sokszor harmadosztályút is telepítettünk. Sokszor ezer vót nézeteltérés, mondtam a feleségemnek: "tödd el azt a vesszőt, legalább min rakjunk szépet." Eltette, együtt egy vevő, eladta.
Feleség: "Hát nem hagyott békemet, mer tiszta fajtát adtunk, nem vegyeset. Nagyon vigyáztunk a fajta tisztaságra, egy vágóba csak egyfajta szőlőt tettünk nem voltak összekeverve a fajták. Az ojtványt apám hozta be Villányból. Azelőtt jóformán Otelló meg Noha vót a hegyen, most az utóbbi időbe akik nálunk tanultak, azok maguknak csinyátak ojtványt és a magukét rakták el. Még máma is van olyan a hegyen, aki Nohát telepít. Ez attól is függ, hogy kinek milyen izkése van a borhó, mer ha azt mondja: nekem az is jó, mer különben az Otelló bor magában nem rossz, csak van egy pár tüke Nohája akkor azt is beleszedi és az egész bűdös lesz tőle.
Olyan gzada is van több, aki azt mondja: jó vizet rossz bort nem ittam még. Mer ugye vizet egyáltalán nem ivott, csak bort, abba meg nem válogatós, csak folyjon.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Szőlőtelepítés

Fejszével kivágtuk a régi tőkét, ásóval fölástuk, kézzel kidobáltuk a gyökereket és elraktuk a vesszőket. Akarat kell hozzá, azt a felét is már másodszor rakom be, pedig az már hazai szőlővót az egész, mostan raktam Királyleánykát, Zöldvertelint, egynek nem tudjuk a nevét, de jó vékonybőrű borszőlő. Csemegeszőlőkből van a Pannónia, Kardinál, egy-két tüke Irsai, meg nekünk ami a legjobban ízlik a Saszla.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Boz Reketis

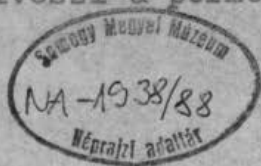
Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Pálinka

Régen félfenekü hordókba, kiöregedett boroshordókba gyűjtötték a pálinkának valót, gyümölcsöt is meg törkölyt is. Van két vashordóm itt a hegyen meg oghaza is van kettő abba szoktam összegyűjteni. Permetező cementkádba nem szoktam tenni, mer fölveszi a permetet,

Gáll Eva
1984. VIII. 29.

Nagyberki
Somogy m.

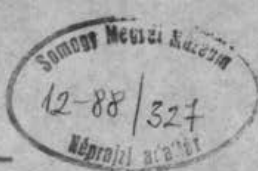
/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

BOR

A legjobb lenne minél több szőlőt meghagyni, mer a bort jobban tudom értékesíteni, de a csemegeszőlőket /Pannónia, Narancsizü/ nem szeretem bornak, nincs jó zamatuk. A Kocsis Irma se kimondottan borszőlő, de jó bor van belőle.

Gáll Eva
1984. VIII. 29.

Nagyberki-Szalacska hegy
Kossuth L. u. 56.
Somogy m.

Kalmár Gáspárné, 1921.X.3.
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Palackozás

Apám kb. 1938-40-ben kezdte palackozni a borokat és után eladni.
Kocsmárosok vásárolták fel. A Rizlingszálványit és a Sovinyant szokta
palackozni, az utóbbiért ezüst oklevelet is kapott.
7 decis üvegekbe palackozott, Kaposváron vette az üvegeket.
Kézipalackozója vót, voltak itt asszonyok, akik forróvizbe belerakták a du-
gókat és akkor vót ilyen parafa amivel belenyomatták az üvegekbe.
De nagyobb mennyiségbe hordószámra isadtunk el a kocsmárosoknak bort.
A kocsmárosok fölgyöttek ide a hegyre és kiválasztották a bort, érdekesen kóst-
olták meg, csak megnyalták először, csipegették, nemhogy egyszerre leön-
tötték vóna, amelik hordó megtetszett, azt beszállította apám kocsival a kocs-
márosnak. Kaposvárra, Gödrébe, Dombóvárra adtuk el a legtöbb bort, meg ide
a faluba is, amikor ilyen rendezvények voltak.
40 hektó körül eközbe szokott lenni, amikor jó termés volt.
A legnagyobb hordóink 650-700 literesek voltak.

Gáll Éva
1984. VII. 31.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

Hordómósás

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány pusztá, Tolna m

Amikor kifogy abor a hordóból, akkor ledugom, és szüret előtt egy-két nappal hárommal ki van mosva a hordó, ki vannak téve az udvarba két fára, hogy levegőzze ki magát, mer egy évig benn van a pincébe ugye. A külsejét gyűkerkefével lesuruljuk tisztára, ultrás vízzel lemossuk, trisóval meg a belsejít addig mosni még tökéletesen tiszta nem lesz.

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Ujváros u. 27.
Somogy m.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta Tolna m.

Borbetegségek

Megfordul a bor ---- a pinceajtót nem szabad nyitval hagyni soha, én is mikor fölgyüvök a pinceébül be szokom támasztani egy karóval. Kap a pince annyi levegőt fölü a szelelőlikon, amennyi oda ölég, a pinceajtót azér köll becsukni, hogy ne kapjon napfényt, mer ha sok napfényt kap, akkor megfordul a bor, összekavarodik, összezavarodik és nyulik, mind a gumi.

Nekem nem vót még, de hallottam, hogy kádba kihordják és ilyen uj vesszősöprűvel megkavarják, a nappal süttetik, ujból megegyyszer megforr, ugy leül és akkor megen hordóba öntik, de az már nem olyan jó ám.

Borvirág ---- sok embernek szokják mondani, hogy az arcodon nyilik a borvirág.

Vagy kérdezi az egyik: -"Virágos még a hordód Jancsi?"

Az meg ráfeleli: -"Öregem, amikor virágos, akkor még van"

Mer ha virág nincs akkor má bor sincs.

A borvirág a félbe levő hordóba szokott lenni, mer mikor vesznek ki belüle levegőt kap a bor, vagy nyitval felejtik a hordót és kivirágosodik a bor. Az öregek meg szoktak pucuni egy szál tormát kétfelé vágta rákötötték egy drótra és belelógatták a hordóba, de ugy hogy ne érgyen a borba, az összezavarta a borvirágot.

Gálf. Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
Ujváros u. 27.

/Hosszi/ Vörös Ferenc, 1922.
r.k. v.
sz: Nosztrány puszta Tolna m.

Bor eladás

Az előlevet külön hordóba tették a régi időbe. Az vót az előlé, ami legelő ször lefolyt a szüretelőkádról, amikor még nem préselték, csak ahogy beledarálták a kádba a szőlőt, annak ahogy magától legolyott a leve, az volt az előlé. Gyüttek kocsmárosok szüretkor azok járták a pincéket, egyikből ki, a másikba be, kóstulgatták a bort. Dombóvárral, meg Kaposvárról gyüttek, mitülünk a kapovári Honvédlaktanyának a kántinosa egy maszék kocsmáros vót az szokta megvenni a bort. Dombóvárról meg a Reisz kocsmáros szokott gyünni, azt hiszem zsidó ember vót, a Vajgyárral szembe vót a kocsmája. Mihozzánk már ilyenkor szoktak gyünni, mikor félérrett vót a szőlő, és megvett az apósomtul mondjuk 7 akót. Mink leszüreteltük, must fejibe elvitte a kocsmárosnak az apósom és tovább ő rendezte el. Ugye így olcsóbban vette meg Ide beállt 3 hosszi kocsi, apincébül a hordókat kihajtották ilyen fogd meg falusi emberek, levették a sráglát hátul, tettek oda egy fát, a fejszével kifaragott kappókat beleakasztották és avval föl hajtották a hordókat a kocsira. Ugy tették, hogy a dugó fölű maradjon az alsó dugó, amibe a csap gyün, s a hordókat egymásra és elvitték Dombóvárra. Vót itt Berkibe két testvér, az egyik kihozott egy 100 literes hordót ugy a pincébül, hogy eccer letette, gyütt 25-30 lépcsőt fölfele a pincébül, fogadásbul főtette a kocsira. Az öccse az meg egy nagy erős, csontos embör vót, megharagudott, azt mondja: "Imre, az anyád hétszentségit ez nem munka!" Odament, megfogta, a kocsirul levette, levitte a pincébe és még ujbul főhozta, és megin főtette a kocsira, de ugy hogy közbe eccer se állt meg és nem tette le.

Gáll Iva
1984. VIII. 30.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.
Ujváros u. 27.

/Hosszú/ Vörös Ferenc, 1922.
r. n. v.
sz: Nosztrány puszta Tolna m.

Bortermés

Az apósom idejibe itt annyi bor vót, hogy ebbe a pincébe nem fért be. Két sorba vótak a hordók. 35-40 akó bort megtermett ez a szőlő amég egybe vót, de mikor sz após meghalt elosztotta a szőlőt a három ~~kány~~ gyereke között.

Külön szürte az apósom is meg én is a vörös meg a fehér bort. Amelyik hordóba egyszer vörösbor vót, abba már nem lehetne fehérret tenni, mer akárhugyan kimossák akkor is megfogja. Hát az én borom se tiszta fehér, mer ne kem nem volt fehérboros hordóm vörösborosba tettem, azér ilyen sárga. A tiszta fehér szőlőnek fehér bora van ám, hogy milyen fehér, mind a viz. A sillerbor -- az rózsaszines, pirosszlankából van,

Gáll Éva
1984. VIII. 30.

Nagyberki
Somogy m.

Kalmár Gáspár,
r.k. v.

Italozás

Pl. lakodalomban "ez milyen szépen mulat" szépen énekelt, táncolt és módjával ivott arra mondták. Aki többet ivott arra azt mondták jól van hát nem csunya mer még nincs berugva, egy kicsit megütötte a szél. Meg azt is mondták, hogy piás, akibe már több ital vót.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Kalmár Gáspár,
r.k. v.

Nagyberki
Somogy m.
Kossuth L. u. 56.

Áldomás ivás

Minden adás-vételt szokás volt megpecsételni áldomással, szokták is mondani, különösen vásárba, "No ígyünk rá egy áldomást!" Még akik nem oda tartoztak azok is ittak rá. Aki pénzt kapott az fizetett, de a másik is szokott. Ez olyan általános szokás volt, hogy mind a kettő fizetett, de az illem az volt, hogy aki pénzt kapott, annak köllött fizetni.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki
Somogy m.
Kossuth u. 56.

Kalmár Gáspár,
r.k. v.

Bor

Nekem a legjobban a fehér bor tetszik, a Királyleányka. A feleségem meg a vörös bort a Nagyburgundit szereti, amikor ebédeznünk van egy üveg fehér meg egy üveg vörös bor az asztalon. A fiannak van egy jó mondása: most úgy döntöttem, hogy vöröset iszok. Én is szoktam mondani ókor, mikor jókedvem van, me meg kedveskedni akarok a feleségemnek, hogy most úgy döntöttem iszok egy vörös fröccsöt. Azt is szokja mondani a fiam, hogy igyunk, hogy vörösödjön az orrunk, mind a párt zászlója, de csak viccül. Én minden evésnél iszok bort, de felesbe, van egy két decis kancsóm, abba fele bor, fele szóda, de tisztán nemigen iszok bort. Legénykoromba napok is elteltek úgy, hogy egy kortyot se ittam. Még fiatalember voltam akkor se sokat, tudja Isten, ahogy idősödik az ember, úgy jobban kívánja.

Gáll Éva
1984. X. 18.

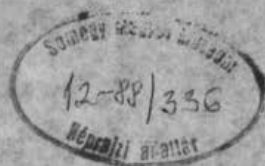
Pimpós bor

Először is az lehet az oka, hogy félbe van a hordó, nincs tele. Vagy gyenge a bor. Van nekünk még most is olyan borunk, hogy az egyetlen eccer se vót megfejtvel, de az virágos nem volt, de nem is romlott el, a színe is minden ize zamatja megvót neki, ugye föl vót avinálva. /cukrozva/ A rossz bort soha nem lehet tökéletesen följavítani, még ihatóvá lehet tenni kénnel meg derítéssel, de soha nem lesz olyan, mind az igazi, a mi eccer elromlott, az elromlott.

Ha félbe van a hordó és kivirágosodik a bor, akkor rá kéneznék kénlapokkal, ha pedig lefejtik kisebb hordóba, akkor porított kénnel kéneznik meg. Hallottam az öregektől, hogy megpucolt tormát lógat tak a félbe levő hordóba, az is összeszedte a borvirágot, de hát ha nagy hordó vót, nagy vót a fe lület, nem nagyon ragaszkodott ám az a sok borvirá g a tormához. Kisebb hordóban talán használt valamit.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Rajecz József, 1922.
r.k. v.

Borbetegség

legjobban a hordó büne, mer ha valaki tisztán leszűrt mustot tiszta edénybe is rak, annak jó borá nak köll lenni, ha ugy késziti el.

Dohos hor dótól van büdös vagy ecetes bora valakinek.

Akkor lesz dohos a hordó, ha kif ogy a bor belőle és a gazda szabadon hagyja a hordót akkor megpenészesedik, büdös lesz. Vagy rossz bort tesz bele, ilyen csinált bort. En ugyan nem szoktam kimosni üressedés után rögtön a hordó de ha valaki mindjárt kimossa és nem szárítja ki rendesen de lekénezi, abból is baj van. En nem szoktam a hordó t kénezeni, én csak borként használók szüretnél meg az egy fejtésnél, de az én borom az végig tiszta biztos. Nem is fejtek többet, mind eccer karácsony utá n, de végig tükörtiszta marad a borom.

En mindig hagyok 8-10 l bort a hordóba, azt lezárom légmentesen, egészséges bor marad benn, nem ecetesedik meg, hát most is csak ugy nyomták kifelé a dugókat, nem volt semmi baj.

Ha rossz vagy nagyon régi vót a hordó és sok borkő rakódott le benne, akkor láncsal is szokták mosni a hordót meg diófalevélfőzettel forrázták ki. Ha annyira elromlott a hordó, akkor elvitták a kádárhoz, az szétszedte, kipuculta, ha jó lett, akkor használták. Ha nem lehetett rajta segíteni, akkor befogták cefrëshordónak.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

/Csike/ Takács Kálmán, 1913.
r.k. v.

Borversöny

Az idén vót először itt nálunk, nekem is szóltak, hogy társuljak be. 50 vagy 150 Ft-ot köllött befizetni, és 3 hét decis üvegbe köllött bevinni azt a bort, amivel indulni akartam. A Zöldszilványi nyert bronzérmét, a Merlot meg ezüstérmét. Az üvegen nem vót semmilyen címke, csak adtak egy sorszámot, az enyim vót a 33-as, azt rá köllött ragasztani az üvegre. Büki pusztán a tsz-nek az alkotóházában vót a borkóstolás. 3 brigád vót aki kóstolt, s mindenkinek ahogy tetszett szagra, izre, tisztaságra beirt egy potszámot, 20 pont vót alighanem a maximum. Az eredményhirdetés még aznap délután lett a bisztróba egy kis ünnepély vót, kaja is meg mindenkinek maradt a borából, előhoztuk aztán egymást ott kínálgattuk. A plakettokat be akarom ráháztatni és kihozom majd ide a hegyre. A hegyek közül Szalacska lett az első.

Gáll Eva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

/Csike/ Takács Kálmán, 1913
r.k. v.

Cukrozás

A fejlődés hozza magával, hogy mostmár mink régi gazdák is cukorral javítjuk a bort. Van egy mustfokulom evvel lemérem, mindjárt ahogy szüretetek a mustot nyersen, mer ha egy kicsit pezseg, már nem mutatja ki rendesen. No mostan van egy táblázat, hogy mennyi cukrot köll tenni bizonyos foku musthoz. 4 kg cukor emel egy fokot 100 literenként. Mustba oldom föl a cukrot. Van aki vízbe, de én vízzel nem csinálom, hát még a vizet is tároljam. Eccer csináltam még életembe bort, mer nem vót rá szükségem ilyen csiger bort, azt isszák nyáron, de akkor én megfogadtam, hogy inkább iszok két pohár físs vizet meg egy pohár jó bort.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Csike/ Takács Kálmán, 1913.
r. k. v.

Csiger bor

Az csinyát csigerbort, akinek kevesebb területe vót, de a család megvót hozzája, de jobban inkább svábok csinálták. Kisberkiek is, meg sváb községekbe, pl. a háboru alatt vótunk Pécs mellett Nagypádon, jun. 15.-én vagoniroztunk, aztán ebbe az időszakba a lucernát köll kaszálni, én tisztí legény vótam, s akkor annak a gazdának ahun a szállásunk vót, akkor kijártam én kaszányi, nem köllött mennyi gyakorlatra, a gazdám is tudott róla, civilbe átötöztem, adtak ruhát, és kimentem nekik segíteni kaszálni és hoztak ilyen csigerbort, az András, sáse felejttem el, az vót a neve. Aztán mondtam neki, ide figyelj, én ezt a bort nem iszom ám meg, ettül a megyr paraszt nem tud kaszányi, csak tú tudtok legföljebb pisányi. Akkor hozott jó bort. A csiger olyan iztelen, cukrot nem tettek hozzája, meg a szine is világosabb meg a szaga se jó.

Gáll Iva
1984. X. 18.

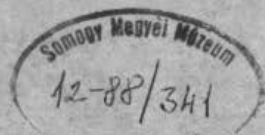

Borbetegségek

- Ecetesedés: ha nem vigyáznak, dugatlan hagyja a hordót.
Kénes bor: ha túlzottan belerakják ezt a porként, akkor a legjobb bor is záptojásszagú lesz.
Törés: rothadástul van legjobban, az lehet zöldrothadás ha sok eső van, de a legyek, darazsak is gyorsíthatják a rothadást.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyber i-Szalacska hegy
Somogy m.

/Csike/ Tadjács Kálmán, 1913.
r.k. v.

Bor

Az idén nagyon jól sikerült a Narancsízű, lett 120 l. Van benne még Irsai Olivér, meg egy kevés Szájber, az még régi fajta csak simavesszőrül ültettem, nem sok van: 25 tüke. Még egy kis Oportót is tettem hozzá hogy olyan kis pirosas legyen.

Fikszlinek hívták azt a bort, aminek olyan szeszine van, de egy kicsit pirosas. Utána jön a siller, az már vékonyasabb, pirosabb. Utána jön a vörösbor.

Es legvégül a bikavér az Otellóból, az olyan vót, hogy irni lehetett vele. A tiszta otellónak a préselt leve, amit legutoljára présütünk.

Az otellót azt rajta hagytuk a törkölyön, hogy fogja meg a bőre, hát most mink is szombaton szüretültünk és tegnap szürtem le, azóta rajta vót a kádon. Hogy meddig hagyja rajta az ember az időtől függ, most melegebb vót, kevesebb ideig hagytam rajta a kádon, mer attul tartottam, hogy megstikkessedik a kádon és az má nem lesz jóízű bor, mer akkor már kezd ece-tesedni, megsavanyodni megstikkessedni.

Gáll Éva
1984. X. 18.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Tar Gyula, 1908.
r.k. v.
/suszter/

Borfejtés

Van aki ilyenkor is megfejti, mikor leszüreteli, leengedi a hordóba azt ahogy kiforr mindjárt megfejti. En nem szoktam, csak karácsonyfelé, meg tavasszal mégeccer márciusba. Ha sok süprő van, akkor ki szoktuk főzni pálinkának. Külön kis hordóba kennába vagy utóbb má ballonba tesszük, azt ráöntjük a cefrére.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Somogy m.
Nagyberki- Szalacska hegy

Kalmár Gáspárné,
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Borkő, venyige, törkő

Borkő mindig akadt a hordókban, kivergettük és kiborítottuk, itt nem volt olyan nagy mennyiség, hogy érdemes lett volna eladni.
A venyigét tüzelésre használtuk, leginkább mikor forraltuk a vizet hordómosáshoz, akkor tüzeltül el a venyigét.

A törkőből pálinkát szoktunk főzni, sok szokott lenni, lefődeltük kádakba, és télen a férfiak elvitték kifőzni, mink F onóba főztük. Pálinkafőző van Kercseligeten is meg Mosdóson is, de a Fonóit tartották a legjobbnak, de az is vót a legtisztább, a mieink mind odajártak.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Somogy m.
Nagyberki-Szalacska hegy

Kalmár Gá spárné,
sz: Javós Erzsébet
r.k. v.

Borbetegségek

Ha megtörik a bor --- sürgősen le kell fejteni, és kőnezní kell.
Mostanék amit haszná lunk porként feloldjuk egy pohárba , egy kupak-
kal teszünk 100 l borba. Tisztítja, világosítja, nem romlik tovább, tar-
tósítja.

Borvirág : sajnos, amikor gazdánál előfordul, a sokáig félbe levő borba
levegőt kap és akkor kivirágzik szabályosan, hát az a gazdának
a szégyene, mer azt mutatja, hogy nem kezeli a borát.
Le kell fejteni a bort, hogy félbe ne legyenek a hordók.
Mink ha a nagy hordó t megkezdjük, akkor több kisebb hordóba
lefejtjük, úgy hogy tele legyen, mer az a fontos, hogy leve-
gőt ne kapjon a bor.

Gáll Éva
1984. VIII. 31.

Áldomás

Minden komolyabb adásvételnél ittak áldomást pl. ha szántót, kaszálót vagy szőlőt vagy házat adtak el. De még a ló vagy borju eladásnál is. Legtöbbször mind a két fél fizette az áldomást, az eladó is, meg a vevő is. De ha úgy alkudtak meg, akkor csak az aki a pénzt kapta, pl. vásárba ló eladásnál nagyon kikötötte az eladó, hogy ezen alu nem adom, "rendbe van"- mondta a vevő - de akkor te fizeted az áldomást. Ha az eladó engedett valamit az árból, akkor közösen fizették.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki-Szalacska hegy
Somogy m.

Kiss Sándor, 1905. XII. 26.
r.k. v.

Bor

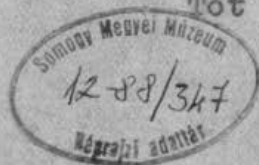
A vörös meg a fehér bort régen is meg ma is külön hordókba szűrjük.
A fehér bort jobban el lehetett adni, a régi időbe Kapostul Dombóvárig
gyűttek a kocsmárosok, le Igalig, Sárdig minden faluból gyűttek, Szalacs-
kának ez vót a körzete.

Gáll Éva
1984. X. 1.

Nagyberki
Somogy m.

Tót /Péter/ József, 1906.
r.k. v.

Dohos hordó

Lehet rajta segitenyi, a legszorosabb esetben ugye klórmésszel kiforrázzák, ha még úgy sem javul akkor a pinténnél ki köll pucultatni, kifaragtatni. És kiégetni, megpróbál az ember vele mindent. Nekem is vót olyan hordóm ameliknek vót szaga, klórmeszezttem, meg azután sürűbben fejtettem.

Gáll Éva
1984. III. 22.

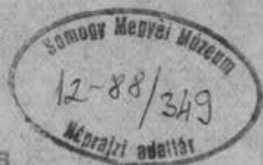
Borbetegségek

Penészes a bor, amikor fehérség van a tetejin.
A borvirág akkor gyün elő, ha sokáig félbe van a hordó, nincs teljesen tele, de hiszen vót eccer egy isztergálos vagy mi, kitalált egy olyan dugót, hogy a tetejin bemegy és levegőt ad neki, és akkor nem virágosodik meg nekem is van ilyen dugóm még kettő, akartam venni többet is, de nem lehetet alighanem nem szabadalmazták, pedig jó. Ezt kaposi ember csinýata.

Gáll fva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Tót /Péter/ József, 1906.
r.k. v.

Fejtés

Azt a borrhul lehetett megtudni, hogy mikor köll fejteni. Pl. ha szeptember októberba leszüreteltem, akkor én azt már december utolján, január elején meg szktem fejteni, utána tavasszal megen, mer mentü többször van az annál jobb, de csak az is ugy jó, azt hallottam mindég, hogy napos üdőbe, az annak a mindene, mer ha lenn a parpincébe fejtem is, de ha kinn napos üdő van, a hatása azt mondják odaszógál. Vót olyan eset, hogy fönn vót a hordó a présházba, akkor visszaeresztettük a kádra, és onnand le a slagon a hordóba. Mindig csak teljesen tiszta hordóba vót szabad fejteni, abbul a hordóbul amibe a bort tettük olyan tiszta viznek köllött kigyünni, mind a kuti vi viznek.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Tót /Péter/ József, 1906.
r.k. v.

A bort

nálam soha se köllött javítani, csak ha nem érett be tökéletesen, nem kapott annyi cukorfokot, akkor egy kicsit savanykás vót. De az se vót baj, mer mind természetes bor vót, nem vót benne semmi más, inkább két hetet vártunk a szürettel, hogy az a szőlő vegye magához a cukrot.

Én 18 fillérért szállítottam be Kaposvárra a bort, a vöröset, 22-ért meg a fehéret. Mikor hazahoztam én 100 pöngöt, avval lemhettem ám a községi irodára adót fizetnyi, nagy pénz vót. Én a bor árából mindig ki tudtam fizetnyi az egész évi adómat a földek után.

A fehérbort többre tartottuk, az mindig drágább is vót, mind a vörös.

Én mondjuk inni máma is a vöröset, a sillert szeretem. A siller az nem haragos vörös, nem Otelló van benne, hanem csak Oportó. Az Otelló az vastag bor, sűrű, az a kimondott vörösbor. Sillerbort mondom az Oportóval csináltuk leginkább meg vót a Kadarka, Nemes Kadarka, Rigyázó Kadarka, annak sokféle fajtája vót a Kadarkának. A Rigyázó Kadarkát azt mikor kihajtott a szőlő, kihozta a fejeket, fűtöket, aztat rögtön el köllött tetőzni, ha ekkora vót a fája is, akkor is, mer ha el nem tetőzték, akkor az lerigyázott, mikor virágzott, akkor nem fogamzott, nem nőtt, hanem lerigyázott.

Gáll Éva
1984. III. 223.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Ürsébet
r.k. v.

A bor

Az öregek is szerették a bort meg ittak is, de nem vót ez a sok nagyüzemi bor, mindenhun akkora területek vannak, csak ugye a szőlősgazdáknak vót. Nem vót ennyi bor, aztán hát azok is, mer köllött a pénz, eladták a kocsmárosnak, köllött a családnak a pénz, majd a bor árából adót fizetünk, meg meg az, aztán amennyit gondutak, hattak maguknak, de nem lehetett részegségig lenni. Akkor is vót részeg ember, de nem ilyen sok, mind most. Megvetették meg lenézték a részeg embereket.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki
Somogy m.

Varga Pálné, 1912.
Dobos Örszébet
r.k. v.

Dohos hordó

Akkor kapott dohot a hordó, ha nem vót jól ledugva. A mienk sohase vót ulya dohos, azt nagyon nehezen lehetett kivenni, hogyha bepenészlesedett a hordó. Meg mikor benne van a seprő, akkor nem szabad a forró vizet a hegyibe önteni, mer az a forró viz, beleviszi a fába.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Bor értékesítése

Régen mindig kocsmárosok vették meg a bort, gyűttek a kocsmárosok mindenhunyan végigjárták a högyet, kinek van jobb bora. Ha a mijenket, apámét megkóstulták, akkor onnand nem ment el a kocsmáros. A szájába vett egy keveset, aztán az orrán köröszkül érezte, hogy van-e milyen zamatja. Edesapám mindig hagyott a pincébe diót, akkor adott azoknak a kocsmárosoknak, hogy ögyék, arra a legjobban megy a bor, hát űk ugy kóstulták. A fehérét tartották jobb bornak, az drágább volt régen. A kocsmárosok elgyűttek Dombóvárrul, Attaláarul, Göllébül. Azt a két hordót amit csinyátattunk, nem hitelezte le a kádár, nem vót ráütve, hogy mennyi, aztán még azt is a kocsmáros mérte le mikor elvitte bennük a bort, amit megvett tőlünk, mer hordóval együtt vitték el, mikor kifogyott, akkor visszaadták a hordót a gazdának. A kocsmáros mérte le, hogy az egyik hordó 120 l., a másik meg 99 l. Egyébkor a kádár hitelesítette, a hordókat, ugy, hogy teleöntötte vízzel. Meg nekünk is vót akópálva vasból avval néztük meg, hogy mennyi bor van a hordóba, karika vót a végén, meg meg vót számozva.

Gáll Éva
1984. III. 22.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Bor

Én a fehér bort mindig jobban szerettem, régen az volt a drágább, most meg a vörösbor a drágább. A vörösbor nem annyira igényes, mint a fehér. Hát a fehér borra annyira köll vigyázni, nehogy barnatöréses legyen, ki az Isten inná akkor még.

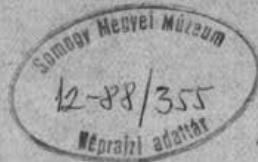
Nálam még nem fordult elő barnatörés, de hallottam, hogy derítteni szokták. Olyan már nálam is előfordult, hogy ősszel nem forrt meg. Egész télen egész májusig annak vót 5-6 cukorfoka. Nem tudom, hogy mi történt vele, de a 230 l bor nem forrt meg. Próbáltam én megerjeszteni, hozattam

faélesztőt, de oda se neki. Akkor meggyüttek a jóidők, itt van ez az egyfenekü hordó, fölhorrtam ebbe a mustot, mondom majd csak valami lesz vele. Hát 2-3 nap mulva gyűjök, elvótam, nem vótam idehaza, mondom el lesz itt ebbe a hordóba. Hát annyira forrt, hogy csak úgy rotyogott. Hideg vót neki a pince, nem tudott elforni rőndesen, amikor forrt, eccer megállt a forrása abbaahagyta, tovább nem csinált semmit.

Amikor kezd világosodni, én le szoktam fejteni, nem szoktam megvárni, hogy a bor letisztuljon, tükörfényes lögyön. Igaz, hogy így több elvesz belőle, nem nagyon izgat, mer jó lesz az a pálinka közé.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Borkostolás

Régen nem kóstolgatták a bort az emberek, akkor csak inkább ittak. A bort kocsmárosoknak szoktuk eladni, no azok tényleg megrágták, úgy kóstolták. Egyéniek kevesen jöttek el bort venni, mondjuk esetleg lakodalomra vettek nagyobb mennyiséget, máskor nemigen vettek. Akkor ugye mindegyiknek saját kocsmája volt, ott vették a bort, ahol akarták, az biztos, hogy mögnézték, hogy mit vesznek. Mink mindig Dombóvárra szoktuk eladni a bort. Amikor fogytán volt a kocsmáros, akkor érdeklődött a faluba, hogy kinek van eladó bora, és megkereste az embert. Meg Kercseligettré is adott el már apám bort.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Bor-- hordókezelés

Nagy részbe Szalacska bora vót a legjobb a környéken, de azér itt is volt rossz bor is, a rossz kezelés miatt, mer nem tisztogatja ki a hordót vagy rosszul mossa ki, mer ilyen is elő szokott fordulni.

Ha a söprőre ráönti a forróvizet, fölveszi azt a szagot.

Én legelőször mindig hidegvizel mosok, amikor kifogy a bor én rögtön kimosom a hordót, kiszárogatom, 4-5 nap kiszárad, lekénezem, annak nincs semmi baja se. Havonta lekénezem, adók neki ként, annak az az Istene. Régen az öregek a hordóba hagyták a seprőt, attól nem romlik meg a hordó, csak nem szabad neki levegőt kapni.

Mikor lefejtjük a bort, benne maradhat a hordóba nyugodtan a seprő, de ha mégis kimossák, először sose szabad forróvizet önteni a seprős hordóba. Én legelőször a seprőt leeresztem róla, abból lesz jó pálinka.

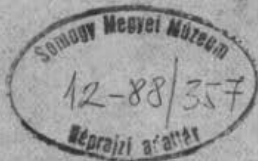
Én éven át össze szoktam gyűjteni a seprőt, és ősszel mikor viszem a szilvát meg a törkölyt a pálinkafőzőhöz, akkor avval együtt kifőzetem.

Az első mosás az mindig hidegviz. Hordómosáshoz otthonrul szoktuk kocsival kihozni a vizet, hordókba. De nekem mindig van itt annyi esőviz, mer ettől jobb vizet ugyse lehet elképzelni, amivel kimosom a hordókat.

Mindegyik pincénél van egy-két betonkád, vagy beton esővizgyűjtő, hogy ne kelljen annyi vizet kihordani, mostmár sok a fuvar, de régen nem volt probléma, mert mindenkinek volt fogata.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Borkezelés

Szüret után, mikor elforr a must, ha meleg van, akkor egy hét alatt elforr, akkor várok vele addig, még kezd egy keveset világosodni, akkor lefejtem. Csappal fejtek, van nekem fejtőcsapom, azon leeresztem, slaggal nem szoktam fejteni sose, nekem nem izlik a slag, az csak viznek való. Van nekem jópár méter, meg itt van ez a műanyagtömlő, pedig ez sokkal tisztább, mint a slag, mégse foglalkozok vele, noha a csapot se tudom tisztábbra kimosni, de azt szoktam meg, annál is maradok. Kétfülű fertálba fejtették a bort, olyan 15 literesbe.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

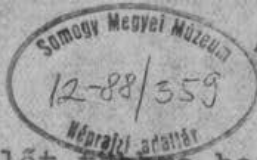

Csiger

Az én öregapám olyant nem csinált, mer termett nekik 50-60 akó boruk.
Nem vót arra szükség, hogy csigert csináljanak, hogy vizet öntsenek a
törkölyre.
Hallottam, hogy többen is csinálták, de én még olyant nem ittam.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

/Göllei/ Kovács Imre, 1920.
r.k. v.

Én a szőlőt többre becsülöm, mint a bort.

A szomszédjaim már megszokták, hogy szívesen megkinálok őket, de én nem iszok, nem is erőltetnek. Mondjuk, ha baráti társaságba vagyok, akkor azért annyit iszok, hogy lássák, hogy ittam. A többinek mindig rátötök, az enyimé meg marad. Rátölteni nem illett, de ha nem akartak inni, akkor én rátötöttem, diktáltam veléjük.

Gáll Éva
1984. III. 23.

Párbér

Aratás után fizettük a papnak, akántortanító, a mester szedte össze az iskolá udvaron. Én meg a feleségem vót egy pár, akinek meghalt an ura az fél pár után fizetett. Ezér szolgáltattak misét, meg ezér harangoztak délre, akkor meg a papoknak a sok fát hordtuk oda. Vót hitközség, annak is voltam előljárója, ha vót valami nagyobb dolog, gyütt a püspök vagy valami, akkor nekünk oda köllött állni gyertyákkal, meg gyertyaszentülőkör is oda köllött állnunk az oltárhozás akkor a pap szép sorba meggyújtotta a gyertyákat, mondott imádságot, és fölszentülte a gyertyákat. Ez febr. 12-én vót. Má nem nagyon járok templomba nem is tudom egész pontosan, még háboru után eljártam templomba, de aztán gyütt ez a vilárendszer, az ember ugye el vót foglalva, gyütt ez a Tsz minden, ugye csak vasárnap tudunk elgyünni a hegyre munkálkodni, a templom meg lassan elmaradt. Most egy évbe 2-3-szor elmegyek, karácsonykor, husvétkor, aztán jól van, Én azt mondtam fiatal-koromba, hogyha én megöregszek, és nem megyek el a kocsmába, és ott nem kártyázunk, nem kuglizunk, meg ha misére nem megyünk, akkor azt mondtam ez nem igaz, hogy én eztet túléljem. És kérem már tul vagyunk mindenen, nem megyek tepmlomba, nem megyek el a kocsmába, nem kártyázunk, nem kuglizunk, azt mégis élünk.

Gáll Éva
1984. III. 27.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

Csike/ Takács Kálmán, 1913.
r.k. v.

Borkezelés

A legfontosabb, hogy tiszta hordóba kerüljön a bor, szüret előtt minden hordót kilugoztunk, mosósózáát használtunk. Vót olyan is aki láncsal mosta a hordót, de az azér köllött, hogyha tele vót borkővel a hordó, akkor azt törje le róla. Láncsal körülforgatták, azt ugy kigyütt az a borkő. Azér vót káros a borkő, ha sok vót, mer sok savat termelt a hordóba.

Gáll Éva
1984. III. 27.

Nagyberki-Szalacska
Somogy m.

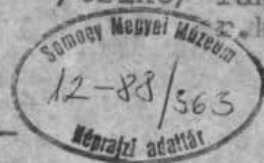

/Csike/ Takács Kálmán, 1913.
r.k. v.

Bor eladás

Vótak kocsmárosaink a régi rendszerbe helybeliek is, meg Kaposvárról, Dombóvárról, a dombóváriaknak adtuk el a legtöbb bort. Amikor leszüreteltünk és elforrtak a borok, akkor ugye megüzentük nekijek, hogy leforrtak a borok, akkor elgyütt nagyapámhoz, még én gyerek vótam, végigkóstolta az összes bort, azt mondta : "No Pétör bátyám, ezt, meg ezt, holnap hozza be. Kóstulás után kiválasztotta, meg legrádulta, fokulta, mer a fokot régen grédnak mondták. Nagyapámnak vót egy Wágner fokja, az a bort mérte, nem a mustot, de nekem meg vót egy üvegburás mustfokolóm, de sajnos eltörtem. Meg vót még a Maligánfok, az is a bort mérte, errül tudták megállapítani, hogy milyen a bor, nem cukrozták-e meg. De abba az időbe nem kellett cukrozni a bort, másfajta szőlők vótak.

Gáll Éva
1984. III. 27.

Kapásbor* csiger

Ugy csinálták a csigerbort, én ugyan nem csináltam, csak hallottam róla, hogy szüretkor, mikor ledarálták a szőlőt a kádba, az előlevet levették, a törkölyt meg fölöntötték vízzel, és az a vízzel összeforrt, de akkor még cukrot nem tettek ám rája, mind mostanába, azt leszűrték mikor kiforrott kapásbornak mondták, jobban nyáron itta a svábság. Olcsóbb is meg sokkal gyengébb is vót, mind a rendes bor, olyan savanykásos izü lett. Olyan is volt, aki présülés után öntött a törkölyre vizet, az még gyöngébb vót ugye, olyan löre féle, csiger. Annak idején mikor fölvettek a borokat, sokan becsapták a fináncokat is, előre elkészítette a csigert a korsóba, a finánc megkóstolta, azt eáhitte, hogy jól van no csiger. Ócsóbb vót az adója. Én nem tudtam ilyent csinálni, mindig beleestem a vízbe, mer nem tudtam hazudnyi. Dugtuk ám a bort mindehfelé, drága vót a boradó nagyon aztán ha gyüttek a fináncok fölvettek itten mindent a világon.

Gáll Éva
1984. III. 27.